ΛΕΞΙΚΟ ΑΡΧΑΙΩΝ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΜΕ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΥΧΡΗΣΤΩΝ ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΑΝ. ΜΑΡΚΑΝΤΩΝΑΤΟΣ

ΠΕΜΠΤΗ ΕΚΔΟΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ

GUTENBERG
ΑΡΧΕΙΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Α

ἀβρόχοις ποσί[1]· με στεγνά πόδια. Μεταφ.: χωρίς κόπο· χωρίς υλική ή ηθική ζημιά. Π.χ.: '*μην παραπονιέσαι καθόλου· ξέμπλεξες απ' αυτήν την ιστορία αβρόχοις ποσί*'.

ἀγαθὸν τὸ ἐξομολογεῖσθαι[2]· είναι καλό το να εξομολογείται κανείς.

ἀγαπᾶτε ἀλλήλους[3]· να αγαπάει ο ένας τον άλλο· να έχετε μεταξύ σας αγάπη.

ἄγνωστοι αἱ βουλαὶ τοῦ ὑψίστου· άγνωστες οι σκέψεις του θεού.

ἄγομαι καὶ φέρομαι· καθοδηγούμαι· παρασύρομαι· είμαι έρμαιο στα χέρια κάποιου.

ἀγρὸν ἠγόρασε[4]· μεταφ.: αδιαφόρησε· δεν ενδιαφέρθηκε. Π.χ.: '*τον προειδοποίησα να φυλάγεται απ' αυτούς τους ανθρώπους, αλλά εκείνος αγρόν ηγόρασε*'.

ἀγρὸς τοῦ κεραμέως[5]· μεταφ.: λέγεται για κτήμα ή άλλο περιουσιακό στοιχείο που έχει αφεθεί έρημο και απροστάτευτο.

ἄδυτον ἀδύτων· ολωσδιόλου απόκρυφο, μυστικό και απρόσιτο μέρος.

---

1. Φράση προερχόμενη από τη γνωστή βιβλική ιστορία της διέλευσης των Εβραίων μέσα από την Ερυθρά θάλασσα, χωρίς πράγματι να βραχούν τα πόδια τους. Πβ. Βασίλ. Ι.1064 Β: *αἱ ἑξακόσιαι ἐκεῖναι χιλιάδες αἱ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ἀβρόχοις ποσὶ διαπεράσασαι.*

2. Ψαλμ. 91.1.

3. Ιω. ΙΕ.12 και 17. Πβ. ομώνυμο τίτλο της αυτοβιογραφίας του Γ. Τσαρούχη.

4. Λουκά ΙΔ.18.

5. Ματθ. ΚΖ.7.

ἀείποτε· πάντοτε· οποτεδήποτε.

αἱ γενεαὶ πᾶσαι[6]· όλες οι γενιές των ανθρώπων.

αἰδήμων σιγή· ένοχη σιωπή. Π.χ.: '*και τώρα, αφού μας έριξαν σε τούτη την ολέθρια διαμάχη, τηρούν αιδήμονα σιγήν αυτοί οι κύριοι*'.

αἰδὼς Ἀργεῖοι[7]· ντροπή, κύριοι! δεν ντρέπεστε επιτέλους; χρειάζεται επιτέλους και λίγο φιλότιμο.

αἰὲν ἀριστεύειν[8]· πάντοτε ν' αριστεύετε.

αἰνεῖτε τὸν Κύριον[9]· δοξάζετε το θεό.

αἰχμὴ δόρατος· μεταφ.: το δυνατότερο σημείο· το ισχυρότερο ατού μας.

αἰώνιοι μοναί· στη φράση: '*απεδήμησεν* (ή εξεδήμησεν) *εις τας αιωνίους μονάς*'.

ἄκουσον ἄκουσον!· τι αποκοτιά! τι θράσος! τι αναίδεια! Π.χ.: '*έφτασε ο άθλιος να πει σ' εμένα, άκουσον άκουσον, ότι υπήρξα εγώ η αιτία της καταστροφής του!*'

ἄκρατος οἶνος· ανέρωτο κρασί· ανόθευτο κρασί.

ἄκρον ἄωτον[10]· αποκορύφωμα· ακρότατο σημείο. Π.χ.: '*η αποψινή συμπεριφορά του αποτελεί το άκρον άωτον της αδιαντροπιάς του*'.

ἅλας τῆς γῆς[11]· αλάτι της γης· (μεταφ. χρήση): '*έχουν την ψευδαίσθηση ότι αυτοί είναι το άλας της γης*' (ότι δηλ. αυτοί είναι μοναδικοί).

ἄλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων ἄλλα δὲ θεὸς κελεύει· άλλα τα σχέδια των ανθρώπων και άλλοι οι ορισμοί του θεού.

---

6. Αρχή του πρώτου εγκωμίου (γ' στάση) της Μ. Παρασκευής.

7. Ιλ. Ε.787. Η ομηρική αυτή φράση εκφράζει ντροπή και ειρωνεία για κάτι που λέγεται ή γίνεται και είναι άπρεπο. Πβ. επίσης Ο.502.

8. Ομηρική φράση (Ιλ. Ζ.208: *αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων*).

9. Πβ. Ψαλμ. 116, 146 και 148.

10. Πβ. Πινδ. Ι.8.37 και Καλλιμ. Ύμν. στον Απόλλ. 111.

11. Ματθ. Ε.13.

ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε[12]· να έχετε μεταξύ σας αλληλεγγύη· να βοηθάει ο ένας τον άλλο.

ἀλήστου μνήμης· αείμνηστος· αλησμόνητος.

ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι[13]· άλλους έσωσε· τον εαυτό του όμως δεν μπορεί να σώσει.

ἅμα τῇ ἐμφανίσει (ἐντολῇ, προσκλήσει κ.λπ.)· με την· αμέσως μετά την (εμφάνιση, εντολή, πρόσκληση κ.λπ.).

ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον[14]· μόλις το είπε και το έκανε.

ἄμοιρος εὐθυνῶν· αμέτοχος ευθυνών.

ἀνάγκᾳ καὶ θεοὶ πείθονται[15]· στην ανάγκη υποκύπτουν ακόμη και οι θεοί.

ἀνακρούω πρύμναν· (κυριολ.): οπισθοχωρώ κωπηλατώντας ανάποδα· (μεταφ.): υπαναχωρώ· κάνω στροφή. Π.χ.: '*η κυβέρνηση με την πρώτη επίθεση της αντιπολίτευσης στη βουλή ανέκρουσε πρύμναν*'.

ἀναξέω πληγάς· (μεταφ. χρήση): υποδαυλίζω, αναρριπίζω παλιά πάθη· ξαναθυμίζω παλιά μίση.

ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν· σε κάθε στιγμή.

ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται[16]· ο χαρακτήρας ενός ανθρώπου αποκαλύπτεται από τον τρόπο που συζητεί.

ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος[17]· των ένδοξων ανθρώπων είναι τάφος κάθε γη. (Η έννοια είναι ότι των ένδοξων ανθρώπων ο τάφος έχει οικουμενική διάσταση).

---

12. Παύλου, Γαλάτ. ΣΤ.2.

13. Πβ. Μάρκου ΙΕ.31. Επίσης Ματθ. ΚΖ.42.

14. Πβ. Ηροδ. ΙΙΙ.135: *ἅμα ἔπος τε καὶ ἔργον ἐποίει*· μόλις ξεστόμιζε το λόγο, έκανε και το έργο.

15. Πβ. Σιμ. 139: *ἀνάγκᾳ δ' οὐδὲ θεοὶ μάχονται*· στην ανάγκη ούτε και οι θεοί δεν μπορούν ν' αντισταθούν.

16. Μενάν. Απόσπ. 66.

17. Παροιμιώδης φράση από τον Επιτάφιο του Περικλή (Θουκ. ΙΙ.43.3).

ἀνέκαθεν· από παλιά· εξαρχής· πάντοτε.
ἄνευ αἰδοῦς· χωρίς ντροπή.
ἄνευ ἀντικρύσματος· χωρίς αντίκρυσμα· χωρίς εγγύηση.
ἄνευ ἀντιρρήσεως· χωρίς αντίρρηση.
ἄνευ ἀξίας· χωρίς αξία· αναξιόλογος, ασήμαντος.
ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου· χωρίς σοβαρό λόγο. Π.χ.: '*του επιβλήθηκε τέτοια ποινή άνευ αποχρώντος λόγου*'.
ἄνευ ἑτέρας προειδοποιήσεως· χωρίς άλλη προειδοποίηση.
ἄνευ καθυστερήσεως· χωρίς καθυστέρηση.
ἄνευ λόγου (καὶ ἀφορμῆς)· χωρίς λόγο (και αφορμή).
ἄνευ ὅρων· χωρίς όρους. Π.χ.: '*παράδοση άνευ όρων*'.
ἄνευ προηγουμένου· χωρίς προηγούμενο.
ἄνευ οὐσίας· χωρίς ουσία.
ἄνευ σημασίας· χωρίς σημασία.
ἄνευ φόβου καὶ πάθους· χωρίς φόβο και πάθος.
ἀντ' αὐτοῦ· το συναντούμε και σε συγκεκομμένη μορφή: α.α. (=αντί αυτού).
ἀντίπαλον δέος[18]· αντίπαλος· ανταγωνιστής· ισορροπία προερχόμενη από αμοιβαίο φόβο ή αμοιβαία ισχύ.
ἀντὶ πάσης θυσίας· με κάθε θυσία· με κάθε τίμημα.
ἀντὶ πινακίου φακῆς[19]· για ένα πιάτο φακή· μεταφ.: για ένα ασήμαντο ποσό. Π.χ.: '*πούλησε ο άθλιος το σπίτι του αντί πινακίου φακής*'.
ἀντὶ τοῦ μάννα χολήν[20]· μεταφ.: αντί ευγνωμοσύνης δείχνει κανείς αχαριστία στον ευεργέτη του. Π.χ.: '*του έκανε τόσες εξυπηρετήσεις κι εκείνος αντί του μάννα χολήν*'.

---

18. Φράση προερχόμενη από τον Θουκυδίδη. Πβ. ΙΙΙ.11.2.

19. Προέρχεται από τη γνωστή ιστορία του Ησαύ, που πούλησε τα 'πρωτοτόκιά' του στον Ιακώβ για ένα πιάτο φακή. Γέν. ΚΕ'.34.

20. Από τη γνωστή φράση: '*ἀντὶ τοῦ μάννα χολήν, ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄξος...*' Πβ. και το αντίφ. β' της Μ. Πέμπτης: '*Τάδε λέγει Κύριος...*'

ἀνωμοτί· χῶρίς ὁῶκο (εξέταση μάρτυρα χωρίς όρκο).
ἄνω ποταμῶν· μεταφ.: εξωφρενικός· παράλογος. Π.χ.: '*είναι άνω ποταμών*' (=είναι ανυπόφορος).
ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας[21]· ας υψώσουμε τις ψυχές μας· ας λυτρωθούμε από τα δεσμά της καθημερινότητας.
ἀνωτέρω· παραπάνω.
ἄξιόν ἐστι[22]· αξίζει· είναι άξιο.
ἄπαγε ἀπ' ἐμοῦ· μακριά από μένα.
ἄπαγε τῆς βλασφημίας· μεταφ.: μην το πεις αυτό· μην το σκεφτείς αυτό (γιατί θα είναι βλάσφημη πράξη).
ἅπαξ διὰ παντός· μια για πάντα. Π.χ.: '*σας το λέω άπαξ διά παντός· μην ξαναχτυπήσετε την πόρτα μου*'.
ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον· σε όλη την έκταση· παντού.
ἀπ' ἐναντίας· αντίθετα.
ἀπευκταῖον· δυσάρεστο· συμφορά· θάνατος. Π.χ.: '*αναμένεται από στιγμή σε στιγμή το απευκταίον*'.
ἀπέχω παρασάγγας· απέχω πάρα πολύ.
ἀπήγξατο[23]· συνήθως στη φράση: '*ἦλθε στο απήγξατο*' (δηλ. σε δεινή θέση· σε έσχατο σημείο απελπισίας).
ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας[24]· ο λόγος της αλήθειας είναι απλός.
ἀπνευστί· χωρίς αναπνοή· μονορούφι.
ἀποδημῶ εἰς Κύριον· πεθαίνω. Πβ. και: εκδημώ εις Κύριον.
ἀποδιοπομπαῖος τράγος· μεταφ.: εξιλαστήριο θύμα.
ἀποθανέτω ἡ ψυχή μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων[25]· ας πεθάνω κι εγώ μαζί με τους αλλόφυλους (αλλόθρησκους).

---

21. Προσφώνηση του ιερέα προς τους πιστούς στη Θεία Λειτουργία.
22. Από το γνωστό θεοτοκίο: '*Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε...*' Πβ. το ομώνυμο ποίημα του Ο. Ελύτη.
23. Ματθ. ΚΖ.5: *καὶ ἀπελθὼν (ὁ Ἰούδας) ἀπήγξατο.*
24. Ευριπ. Φοίν. 469.
25. Κριτ. ΙΣΤ.30

ἀπὸ θεοῦ ἄρξασθε· μεταφ.: ας κάνουμε πρώτα την προσευχή μας· ας αρχίσουμε την εργασία μας επικαλούμενοι πρώτα τη βοήθεια του θεού.

ἀπὸ καθέδρας[26]· με ύφος αυθεντικό, δογματικό. Π.χ.: '*μιλεί από καθέδρας*' (=μιλεί με ύφος μη επιδεχόμενο αντίρρηση).

ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν· κάποτε-κάποτε· κατά διαστήματα.

ἀπὸ καρδίας· από την καρδιά μου. Π.χ.: '*σε συγχαίρω από καρδίας*' (=θερμά συγχαρητήρια).

ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· από την αρχή της δημιουργίας του κόσμου.

ἀποκύημα φαντασίας· δημιούργημα της φαντασίας· ψέμα.

ἀπολωλὸς πρόβατον[27]· παραστρατημένος. Μεταφ.: αθώος, άκακος, απονήρευτος, χαζός, παλαβός. Π.χ.: '*απ' αυτόν μη ζητάτε ευθύνες· αυτός είναι ένα απολωλός πρόβατον*'.

ἀπὸ μηχανῆς θεός[28]· μεταφ.: άνθρωπος ή μέσο που παρουσιάζεται απροσδόκητα και δίνει λύση στο αδιέξοδο.

ἀπὸ πάσης ἀπόψεως· από κάθε άποψη.

ἀπορίας ἄξιον· αξίζει κανείς ν' απορεί· δημιουργεί απορία.

ἀπορῶ καὶ ἐξίσταμαι[29]· τα έχω εντελώς χαμένα· νιώθω άφατη έκπληξη.

ἀπὸ στήθους· κατά λέξη απομνημόνευση· ξηρά απομνημόνευση.

ἀπὸ στόματος· προφορικά.

ἀποχρῶσαι ἐνδείξεις· επαρκείς ενδείξεις. Π.χ.: '*για την παρα-*

---

26. Πβ. στη Λατιν.: ex cathedra.

27. Πβ. Λουκά ΙΕ.6.

28. Έτσι ονομαζόταν στην αρχαία Αθήνα το γνωστό θεατρικό τέχνασμα στο οποίο κατέφευγαν οι δραματικοί ποιητές, ιδίως ο Ευριπίδης, για να δίνουν 'λύση' στην αδιέξοδη πλοκή του έργου τους.

29. Από το γνωστό θεοτοκίο: '*Τὴν ὡραιότητα τῆς παρθενίας σου...*'

πομπή του σε δίκη ελήφθησαν υπόψη μόνο αποχρώσαι ενδείξεις'.

ἄρατε πύλας[30]· σηκώστε τις πύλες· ανοίξτε τις πόρτες.

ἀργία ἐστὶ μήτηρ πάσης κακίας· η αργία είναι μητέρα κάθε κακής πράξης.

ἄρδην· τελείως· συθέμελα. Π.χ.: '*τα σχέδιά του ανατράπηκαν άρδην*'.

ἄρρητα ῥήματα[31]· απόρρητα, ανείπωτα λόγια.

ἆρον ἆρον[32]· μεταφ.: με το έτσι θέλω. Π.χ.: '*ήθελαν άρον άρον να τους πάνε εκδρομή*'.

ἄρτος καὶ θεάματα[33]· π.χ.: '*δεν ενδιαφέρονται για τίποτε άλλο παρά για άρτον και θεάματα*'.

ἄρχεσθαι μαθὼν ἄρχειν ἐπιστήσει[34]· αν μάθεις να κυβερνιέσαι θα μάθεις να κυβερνάς.

ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσι[35]· το αξίωμα (η εξουσία) αποκαλύπτει το χαρακτήρα του ανθρώπου.

ἀρχὴ σοφίας φόβος Κυρίου[36]· κάθε ανθρώπινη σοφία πρέπει να στηρίζεται στο φόβο θεού.

ἀσθενὴς καὶ ὁδοιπόρος ἁμαρτίαν οὐκ ἔχει· αυτό λέγεται για τον άρρωστο και τον οδοιπόρο που μπορούν να τρώνε αρτύσιμο φαγητό ακόμη και σε περίοδο θρησκευτικής νηστείας.

ἀσκαρδαμυκτί· χωρίς ανοιγοκλείσιμο των ματιών· με ατενές βλέμμα.

---

30. Πβ. Ψαλμ. 23.7 και 9.

31. Παύλου, Κορινθ. Β.12.4.

32. Ιω. ΙΘ.15: *ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν.* (Το *ἆρον* προστ. αορ. του *αἴρω* = σηκώνω).

33. Προέρχεται από τη γνωστή ρωμαϊκή φράση: Panem et circenses.

34. Πβ. Σόλ. στον Διογ. Λαέρτ. 1.60: *ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι.* Επίσης Αριστ. Αθην. Πολ. 3.4.14.

35. Πβ. Αριστ. Ηθ. Νικ. V.1.16 (1130 a1). Η ρήση αυτή αποδίδεται στον Βίαντα τον Πριηνέα. Πβ. και Σοφ. Αντιγ. 175-7.

36. Παλ. Διαθ. (Παροιμ. Α.7).

ἀσκοὶ τοῦ Αἰόλου· στη φράση: '*ανοίγω τους ασκούς του Αιόλου*', δηλ. αφήνω να ξεχυθούν μύρια κακά. Πβ. Ομ. Οδύσσ., κ, 19, 45 και 47.

ἃς ὄψετε (ὁ, ἡ κ.λπ.)· φταίει (ο, η κ.λπ.).

ἄσωτος υἱός[37]· μεταφ.: έκλυτος· σπάταλος· διεφθαρμένος άνθρωπος.

αὐθωρεὶ καὶ παραχρῆμα· αμέσως· στη στιγμή.

αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε[38]· να πολλαπλασιάζεστε.

αὐτήκοος μάρτυς· λέγεται για μάρτυρα, που άκουσε κάτι με τα ίδια του τα αφτιά. Π.χ.: '*υπάρχει κύριοι, αυτήκοος μάρτυς, που θα έλθει να καταθέσει την αλήθεια*'.

αὐτόθι· στο ίδιο μέρος· στο ίδιο βιβλίο.

αὐτόπτης μάρτυς· μάρτυρας που υπήρξε παρών τη στιγμή του συμβάντος και είδε με τα ίδια του τα μάτια ό,τι πρόκειται να καταθέσει.

αὐτὸς ἔφα[39]· αυτός το είπε (λέγεται για κάποιον που έχει μεγάλο και αδιαμφισβήτητο κύρος). Καμιά φορά λέγεται και με ειρωνική διάθεση.

ἀφ' ἑαυτοῦ· οίκοθεν· αυτοπροαίρετα.

ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι[40]· σε συγχωρώ για τα αμαρτήματά σου.

ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι[41]· συγχώρεσέ τους, γιατί δεν ξέρουν τι κάνουν.

ἄφεσις ἁμαρτιῶν· π.χ.: '*τώρα που μετάνιωσε και ζητάει άφεσιν αμαρτιών είναι αργά πια*'.

---

37. Προέρχεται από τη γνωστή ευαγγελική παραβολή (Λουκά ΙΕ.11-32).

38. Γέν. Α.28.

39. Πβ. το: *Αὐτὸς ἔφα* των Πυθαγορείων (δηλ.: το είπε Αυτός – ο δάσκαλος). Στη διάρκεια του μεσαίωνα με το *Αὐτὸς ἔφα* αναφέρονταν οι σοφοί στην αυθεντία του Αριστοτέλη.

40. Ματθ. Θ.5, Λουκά Ε.20: *ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι.*

41. Λουκά ΚΓ.34.

ἀφ' ἧς στιγμῆς· από τη στιγμή που.

ἄφραστον θαῦμα[42]· ανείπωτο θαύμα.

ἄφωνος ὡς ἰχθύς· π.χ.: '*από την ντροπή του έμεινε άφωνος ως ιχθύς*'.

ἄχθος ἀρούρης[43]· βάρος της γης. Μεταφ.: άχρηστος άνθρωπος. Π.χ.: '*αυτός ο άνθρωπος κατάντησε άχθος αρούρης*'.

ἀχίλλειος πτέρνα· μεταφ.: το αδύνατο σημείο. Π.χ.: '*να τον χτυπήσετε στο φιλότιμο· αυτό είναι η αχίλλειος πτέρνα του*'.

ἄψε σβῆσε· μεταφ.: '*τη δουλειά που του ανέθεσαν, την έκανε στο άψε σβήσε*' (δηλ. πολύ γρήγορα).

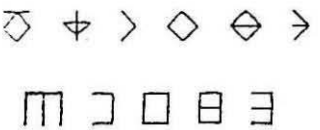

42. Από τον «Κανόνα» του Μ. Σαββάτου (ωδή ζ').

43. Ομηρική φράση. Πβ. Ιλ. Σ.104.

Β

βάδην· βήμα-βήμα· σιγά-σιγά.

βαστάζω τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου· μεταφ.: υποφέρω τρομερά βάσανα.

βῆμα σημειωτόν· βήμα πολύ αργό. Μεταφ.: '*κάνω κάτι με βήμα σημειωτόν*' (με πολύ αργό ρυθμό).

βίαιος διδάσκαλος ὁ πόλεμος[1]· ο πόλεμος διδάσκει κάθε είδους βιαιότητα.

βίος ἀβίωτος· ζωή ανυπόφορη.

βίος ἀνεόρταστος μακρὰ ὁδὸς ἀπανδόκευτος[2]· ζωή χωρίς γιορτές, μακρύς δρόμος χωρίς πανδοχείο.

βρῶμα καὶ δυσωδία[3]· προς χαρακτηρισμό ενός φαύλου προσώπου ή μιας ανήθικης κατάστασης.

---

1. Φράση από τον Θουκυδίδη (III.82.2).
2. Δημοκρ. Απόσπ. 230.
3. Από τη φράση: σκωλήκων βρῶμα καὶ δυσωδία (=τροφή σκουληκιών και δυσοσμία) της νεκρώσιμης ακολουθίας.

Γ

γαῖα πυρὶ μειχθήτω· μεταφ.: ας καταστραφεί το παν. Π.χ.: '*ας προλάβουμε εμείς την ευκαιρία κι έπειτα γαία πυρί μειχθήτω*'.

γαῖαν ἔχοι ἐλαφράν· ευχή σ' έναν που κηδεύεται (ας είναι ελαφρό το χώμα που τον σκεπάζει).

γάμος ἄγαμος[1]· ολέθριος γάμος. Μεταφ.: εναρμόνιση αταίριαστων και αντιφατικών πραγμάτων.

γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ· με πολύ δυνατή φωνή.

γέεννα τοῦ πυρός· κόλαση. Π.χ.: '*τέτοιος που ήταν, πήγε κατευθείαν στη γέενναν του πυρός*'.

γελᾷ ὁ μωρὸς κἂν τι μὴ γελοῖον ᾖ· ο ανόητος γελάει, έστω κι αν δεν υπάρχει τίποτε το αστείο.

γενεαὶ δεκατέσσαρες[2]· μεταφ.· π.χ.: '*τον πέρασε γενεάς δεκατέσσαρας*' (=του έβρισε όλο του το σόι).

γεννηθήτω τὸ θέλημά σου[3]· ας γίνει αυτό που ορίζεις.

γένοιτο· μακάρι να γίνει· είθε να επαληθευθεί.

γῆ καὶ ὕδωρ[4]· σύμβολα υποταγής στην αρχαιότητα· (μεταφ.): '*αναγκάστηκαν τελικά να δώσουν γην και ύδωρ, για να γλιτώσουν από τις απειλές του*' (=υποχώρησαν εντελώς· τα έδωσαν όλα για να γλιτώσουν...).

γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος[5]· γεράζω μαθαίνοντας κάθε φορά πολλά πράγματα (:όσο γεράζω τόσο μαθαίνω).

---

1. Πβ. Σοφ. Οιδ. Τύρ. 1214.
2. Ματθ. Α.17
3. Ματθ. ΣΤ.10
4. Προέρχεται από τον Ηρόδοτο (V.17 και 18 VII.133).
5. Γνωμική φράση αποδιδόμενη στον Σόλωνα (Πλουτ. Σόλ. 31.7).

γῆ(ς) Μαδιάμ[6]· στη φράση λ.χ.: '*μπήκαν σαν αγρίμια και τα έκαναν όλα γη(ς) Μαδιάμ*' (δηλ. τα έκαναν άνω κάτω· τα κατέστρεψαν).

γλῶσσα λανθάνουσα (τ' ἀληθῆ λέγει)· λέγεται όταν από παραδρομή ή απροσεξία ξεφύγει κάτι απ' το στόμα μας, που θέλουμε ν' αποκρύψουμε· ευνόητο είναι ότι αυτό ωστόσο αντιπροσωπεύει την αλήθεια.

γνῶθι σαυτόν[7]· να γνωρίσεις τον εαυτό σου· να κατακτήσεις την αυτογνωσία.

γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ θεός[8]· λέγεται για κάποιον που είναι πολύ γνωστός σε κάποιο μέρος.

γόρδιος δεσμός· δυσεπίλυτο πρόβλημα.

γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει[9]· η σιωπή είναι στολίδι για τις γυναίκες.

6. Έξοδ. Β.15.

7. Περιώνυμη φράση (χαραγμένη στο Δελφικό μαντείο), που αποδίδεται είτε στον Χείλωνα τον Λακεδαιμόνιο (Στοβ. Ανθολ. XXI.23) είτε στον Σωκράτη (Ξενοφ. Απομν. III.9.6).

8. Ψαλμ. 75.1

9. Σοφ. Αί. 293.

δαμόκλειος σπάθη· π.χ.: '*το ένταλμα εκείνο κρεμόταν ως δαμόκλειος σπάθη πάνω από το κεφάλι μου*'. Η φράση προέρχεται από τη γνωστή μυθολ. ιστορία για το σπαθί του Δαμοκλή.

δεδομένου ὅτι· επειδή· εφόσον· μια και· αφού.

δεῖ δὲ χρημάτων[1]· υπάρχει ανάγκη χρημάτων· χρειάζονται χρήματα· δεν γίνεται τίποτε χωρίς χρήματα.

δέοντα· τα πρέποντα· τα σέβη μου. Π.χ.: '*διαβιβάστε στη μητέρα σας τα δέοντα*'.

δεῦρο ἔξω[2]· βγες έξω· παρουσιάσου εδώ μπροστά.

δεῦτε λάβετε φῶς· η φράση αυτή, που προέρχεται από το γνωστό αναστάσιμο τροπάριο, χρησιμοποιείται κυριολεκτικά και μεταφορικά.

δήλιον πρόβλημα· πολύ δύσκολο πρόβλημα.

δήλιος κολυμβητής· άριστος κολυμβητής.

δι' ἄλλης ὁδοῦ· μέσω άλλου δρόμου (κυριολ. ή μεταφ.).

διὰ βίου· εφ' όρου ζωής· σε όλη τη ζωή. Πβ.: '*διά βίου παιδεία*'.

διὰ βοῆς· με βοή. Π.χ.: '*πήραν αυτήν την απόφαση διά βοής*'.

διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ· με γυμνό μάτι· χωρίς μικροσκόπιο.

διὰ ζώσης· προφορικά. Για την προέλευση της φρ. πβ.: Anon. Geog. Epit. 1 (σ. 488 M).

διὰ θαλάσσης· (ταξίδι) με πλοίο.

---

1. Δημοσθ. Α΄ Ολυνθ. 20: '*δεῖ δὲ χρημάτων καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων*'.

2. Ιω. ΙΑ.43: '*Λάζαρε, δεῦρο ἔξω*'.

διὰ μακρῶν· διεξοδικά.

διὰ νυκτός· στο διάστημα της νύχτας.

διὰ ξηρᾶς· (ταξίδι) με αυτοκίνητο, τρένο κ.λπ.

διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου· μεταφ.: με κάθε μέσο· με τη βία (επίτευξη στόχου με την εφαρμογή κάθε μέσου θεμιτού ή αθέμιτου).

διαρρηγνύω τὰ ἱμάτια[3]· μεταφ.: διαμαρτύρομαι εντονότατα ότι είμαι αθώος.

διαρρήδην· ρητά· κατηγορηματικά· απερίφραστα.

διὰ τῆς ἀπουσίας· συνήθως στην φράση: '*λάμπω διά της απουσίας μου*'.

διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων· λέγεται από κάποιον που θέλει να τονίσει ότι έχει πάρει κάθε προφυλακτικό μέτρο σε μια δεδομένη περίπτωση. Για την προέλ. της φρ. πβ. Ιω. ΙΘ.38.

διὰ χειρός· τη φράση αυτή γράφουν συνήθως οι αγιογράφοι στις εικόνες. Π.χ.: '*διά χειρός Γενναδίου*' (δηλ. η εικόνα αυτή φτιάχτηκε με το χέρι του Γενναδίου).

διέβην τὸν Ρουβίκωνα[4]· μεταφ.: πήρα μια παράτολμη απόφαση.

διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια[5]· μεταφ.: έκαναν τη μοιρασιά μεταξύ τους· μοίρασαν τα πάντα· δεν άφησαν τίποτε αμοίραστο· τα σκόρπισαν όλα.

δι' ἐσχάτην προδοσίαν· π.χ.: '*καταδικάστηκε δι' εσχάτην προδοσίαν*' (εξυπακούεται: εναντίον της πατρίδας).

δίκην Ποντίου Πιλάτου· ακολουθώντας την τακτική του Πιλάτου· σαν τον Πόντιο Πιλάτο. Π.χ.: '*ο διευθυντής απάντησε*

3. Πβ. Ματθ. ΚΣΤ.65.

4. Η φράση αποδίδεται στον Ιούλιο Καίσαρα που το 49 π.Χ. πήρε την παράτολμη απόφαση να κηρύξει τον εμφύλιο πόλεμο στην Ιταλία, και αφού πέρασε τον Ρουβίκωνα ποταμό, αναφώνησε: alea jacta est (=ο κύβος ερρίφθη).

5. Πβ. Λουκά ΚΓ.34.

δίκην Ποντίου Πιλάτου ότι δεν ήξερε τάχα τίποτε για την αναφορά εναντίον μας'.

δὶς εἰς θάνατον· καταδίκη δύο φορές σε θάνατο.

δὶς παῖδες οἱ γέροντες[6]· δυο φορές είναι παιδιά οι γέροι.

διυλίζοντες τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες[7]· λέγεται για ανθρώπους που ενώ επιμένουν σε ασήμαντα πράγματα, εντούτοις ανέχονται (ή κάνουν πως δεν αντιλαμβάνονται) άλλα πολύ σπουδαία.

δοθείσης εὐκαιρίας· αν δοθεί ευκαιρία· αν υπάρξει ευκαιρία.

δοθέντος ὅτι· εφόσον· επειδή· αφού· μια και.

δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι· σε δοξάζουμε, Κύριε.

δόξα τῷ θεῷ· δόξα στο θεό· ευχαριστώ το θεό.

δὸς ἡμῖν σήμερον[8]· ας περάσουμε σήμερα κι έχει ο θεός γι' αύριο.

δοῦναι καὶ λαβεῖν· μεταφ.: δοσοληψίες. Π.χ.: '*δεν έχω δούναι και λαβείν μαζί του*'.

δρακόντειος νόμος· μεταφ.: νόμος πολύ σκληρός.

δράξασθε παιδείας[9]· εκμεταλλευθείτε κάθε ευκαιρία για μόρφωση· καταβάλετε κάθε προσπάθεια για απόκτηση παιδείας.

δράττομαι τῆς εὐκαιρίας· αρπάζω την ευκαιρία· εκμεταλλεύομαι την ευκαιρία· βρίσκω ευκαιρία.

δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται[10]· μεταφ.: όταν κανείς δυστυχήσει, όλοι κοιτάζουν να επωφεληθούν από τη δυστυχία του.

δυνάμει· επί τη βάσει. Π.χ.: '*δυνάμει του περί τύπου νόμου*'.

δυσμαὶ τοῦ βίου· το τέλος της ζωής· τα στερνά.

---

6. Πλατ. Νόμ. 646Α.
7. Ματθ. ΚΓ.24.
8. Ματθ. ΣΤ.11.
9. Ψαλμ. 2. 12.
10. Μενάν. Γνώμαι Μονόστ. 123.

δώρημα τέλειον· τέλειο δώρο· τέλεια προσφορά.
δωρεὰν ἐλάβετε δωρεὰν δότε[11]· δωρεάν πήρατε, δωρεάν δώστε.
δῶρον ἄδωρον[12]· μεταφ.: άχρηστο· ανώφελο. Π.χ.: '*τώρα που μου το έφερε είναι για μένα δώρον άδωρον*'.

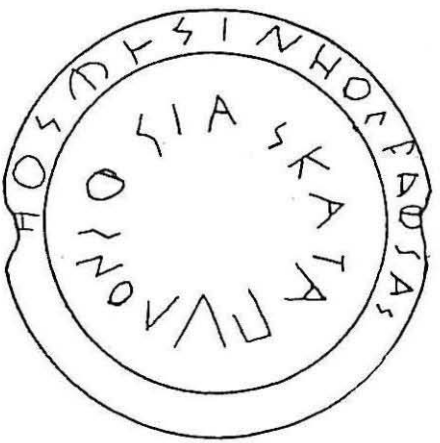

11. Ματθ. Ι.8.
12. Σοφ. Αί. 665.

Ε

ἑάλω ἡ Πόλις[1]· κυριεύθηκε η Πόλη· έπεσε η Πόλη. Μεταφ.: λέγεται καμιά φορά για κάτι που χάθηκε άδοξα.

ἔασον αὐτὸ χαίρειν[2]· άφησέ το να πάει στο καλό· μη σε ξανανοιάξει γι' αυτό.

ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους· τους εαυτούς τους και τους δικούς τους.

ἐγέρθητι – ἐγέρθητε· σήκω – σηκωθείτε.

ἔγινε πῦρ καὶ μανία· μεταφ.: έγινε έξαλλος από την οργή του.

ἐδέησε· έγινε δυνατό. Π.χ.: '*επιτέλους εδέησε να σταλεί κι εδώ ένας αρμόδιος*'.

εἴθισται· είναι συνηθισμένο.

εἰ δυνατόν· π.χ.: '*θα παρακαλούσα να μου εξοφλούσατε, τώρα ει δυνατόν, το χρέος σας*'.

εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν· στην τύχη· όπως όπως· στα κουτουρού· στα τυφλά. Π.χ.: '*είναι αχαρακτήριστη η τακτική αυτή του υπαλλήλου να βάζει τα έγγραφα εικ ή και ως έτυχε στους φακέλους και ν' αδιαφορεί για όλα*'.

εἶπα καὶ ἐλάλησα, ἁμαρτίαν οὐκ ἔχω· η φράση χρησιμοποιείται με την έννοια: εγώ ξεκαθάρισα από πριν τη θέση μου· προειδοποίησα για τη στάση μου – τώρα δεν έχω καμιά ευθύνη για ό,τι έγινε ή ό,τι θα γίνει.

---

1. Η απελπισμένη κραυγή που αντήχησε στην Κωνσταντινούπολη, όταν οι ορδές του Μωάμεθ ορμούσαν μέσα στην πόλη από την εκπορθημένη Κερκόπορτα. Πβ. και Γ. Σφραντζή, *Χρονικόν* Γ.64.

2. Φράση πολύ εύχρηστη στην αρχαία ελληνική. Πβ. Πλάτ. Κρίτ. 45Α κ.ά.

εἰρήνη ὑμῖν[3]· απευθύνεται συνήθως σε ανθρώπους, που φωνάζουν και φιλονικούν μεταξύ τους.

εἰρήσθω ἐν παρόδῳ· ας ειπωθεί παρεμπιπτόντως· ας πούμε με την ευκαιρία αυτή.

εἰς αἰωνίους μονάς· χρησιμοποιείται συνήθως στη φράση: '*απεδήμησεν εις αιωνίους μονάς*' (=πέθανε).

εἰς ἄτοπον ἀπαγωγή· η μέθοδος της εις άτοπον απαγωγής.

εἰς (ἐς) αὔριον τὰ σπουδαῖα[4]· ας αφήσουμε για αύριο τα πιο σημαντικά· αύριο βλέπουμε για τα πιο σοβαρά ζητήματα.

εἰς γενέας γενεῶν· αιώνια· για πάντα.

εἰς ἐξόφλησιν (τοῦ, τῆς κ.λπ.)· για την εξόφληση (του, της κ.λπ.).

εἰς ἐπήκοον· φανερά· μπροστά σε όλους. Π.χ.: '*τον έβρισε εις επήκοον όλων*'.

εἰς ζωὴν αἰώνιον· σε αιώνια ζωή· για πάντα.

εἰς (ἐς) κόρακας· μεταφ.: στο διάβολο.

εἰς μάτην· μάταια.

εἰσάκουσόν μου, Κύριε· Κύριε, άκουσε την προσευχή μου.

εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης[5]· ένας είναι ο καλύτερος οιωνός, να υπερασπιζόμαστε την πατρίδα.

εἰς τὸ διηνεκές· για πάντα.

εἰς τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ· μεταφ. π.χ.: '*τον άφησε εις το έλεος του θεού*' (=τον άφησε αβοήθητο, τον εγκατέλειψε στην τύχη του).

εἰς τὸ ἐπανιδεῖν· χρησιμοποιείται ως ευχή ή αποχαιρετισμός (Γαλλ.: au revoir).

εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα· αιώνια· για πάντα.

---

3. Γνωστή ευαγγελική φράση. Πβ. Ιω. Κ'.21 και 27.

4. Έχει προβληθεί και η άποψη ότι η φράση είναι: '*ἕς (ἄφ-ες) αὔριον τὰ σπουδαῖα*' (=άφησε για αύριο τα σπουδαία).

5. Την περίφημη αυτή φράση είπε ο Έκτορας στον Πολυδάμαντα (Ιλ. Μ.243).

εἰς τὸν καιάδα[6]· στη φράση: '*ρίχνω κάτι εις τον καιάδα*' (σαν άχρηστο ή επιζήμιο).

εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον[7]· στην κόλαση· σε αιώνια καταδίκη· σε αιώνια κατάρα.

εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων· σε αφτιά ανθρώπων που δεν ακούνε. Π.χ.: '*οι συμβουλές σου δεν ωφελούν πια, αφού πάνε εις ώτα μη ακουόντων*' (δηλ. απευθύνονται σε ανθρώπους που δεν ακούνε τίποτε).

ἑκὰς οἱ βέβηλοι· μακριά οι μολυσμένοι.

ἕκαστος ἐφ' ᾧ ἐτάχθη· καθένας για εκείνο, για το οποίο είναι προορισμένος. Π.χ.: '*δυστυχώς δεν είμαστε όλοι ικανοί γι' αυτό· έκαστος εφ' ω ετάχθη*'.

ἑκατέρωθεν· και από τις δυο πλευρές· και από τα δύο μέρη.

ἐκ βαθέων[8]· από τα βάθη της ψυχής. Πβ. Λατιν.: de profundis.

ἐκ βάθους καρδίας· από τα βάθη της καρδιάς. Πβ. Λατιν.: ab imo pectore.

ἐκ βάθρων[9]· από τα θεμέλια· από τις ρίζες. Π.χ.: '*η παιδεία μας χρειάζεται αναμόρφωση εκ βάθρων*'.

ἐκ γενετῆς· από τη στιγμή της γέννησης· από γεννησιμιού.

ἐκδημῶ εἰς Κύριον· πεθαίνω. Πβ. και: αποδημώ εις Κύριον.

ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος· εντελώς αντίθετος.

ἐκ θεοῦ· από το θεό.

ἐκ καταβολῆς· από γεννησιμιού.

ἐκ νεότητός μου[10]· από τον καιρό της νεότητάς μου.

ἐκ παραδρομῆς· από απροσεξία· από αβλεψία.

---

6. Έτσι ονομαζόταν ένα βάραθρο στη Σπάρτη, μέσα στο οποίο οι Σπαρτιάτες έριχναν τους κακούργους και τους προδότες.

7. Ματθ. Η.12.

8. Η αρχή του Ψαλμού 129: '*ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε...*'

9. Πβ. Διον. Αλικ. VIII.1

10. Από τον γνωστό στίχο: '*ἐκ νεότητός μου πολλὰ πολεμεῖ με πάθη...*', που ψάλλεται στις παρακλήσεις του δεκαπενταύγουστου.

ἐκ παραλλήλου· σχήμα λόγου κατά το οποίο μια έννοια εκφράζεται θετικά και συνάμα αρνητικά. Π.χ.: '*εσύ να σωπαίνεις και να μη μιλάς*'.

ἐκ περιουσίας· π.χ.: '*θα μπορούσα να διδάξω με επιτυχία αυτό εκ περιουσίας*' (δηλ. χωρίς προπαρασκευή).

ἐκ περισσεύματος καρδίας[11]· από το περίσσευμα της καρδιάς· από τη γενναιοδωρία των αισθημάτων. Π.χ.: '*ο συνάδελφος είχε πάντα έναν καλό λόγο για όλους μας και μάλιστα εκ περισσεύματος καρδίας*'.

ἐκ περιτροπῆς· ο ένας μετά τον άλλο· εναλλακτικά· διαδοχικά.

ἐκ προμελέτης· προμελετημένα.

ἐκ προοιμίου· εξαρχής.

ἐκ πρώτης ὄψεως· από πρώτη ματιά· από την εντύπωση που έχω από μια πρώτη ματιά. Πβ. Λατιν.: prima facie.

ἐκ στόματος νηπίων[12]· στη φράση: '*εκ στόματος νηπίων η αλήθεια*'.

ἐκ συμπτώσεως· κατά σύμπτωση.

ἐκ συστάσεως· από την ίδρυση.

ἐκτὸς ἀπροόπτου· αν εξαιρεθεί κάτι το απρόβλεπτο και απροσδόκητο.

ἐκτὸς νυμφῶνος· μεταφ. π.χ.: '*μοίρασε την περιουσία του στις κόρες του και άφησε το γιο του εκτός νυμφώνος*'. Βλ. και: έξω του νυμφώνος.

ἐκ τοῦ ὁρᾶν (γίγνεται) τὸ ἐρᾶν· όταν συχνοβλέπονται οι νέοι, ερωτεύονται.

(ἐκ τοῦ) μακρόθεν· από μακριά.

ἐκ τοῦ μηδενός· από το μηδέν.

ἐκ τοῦ πλησίον· από κοντά.

ἐκ τοῦ πονηροῦ· με πονηρή πρόθεση· με ύποπτα κίνητρα.

---

11. Ματθ. ΙΒ.34 και Λουκά ΣΤ.45: '*ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ*'.

12. Πβ. Ματθ. ΚΑ.16.

ἐκ τοῦ προχείρου· πρόχειρα.

ἐκ τοῦ σύνεγγυς· από πολύ κοντά.

ἐκ τοῦ συστάδην· από κοντά. Π.χ.: '*μάχη εκ του συστάδην*' (=μάχη σώμα με σώμα).

ἐκ τῶν ἐνόντων· με ό,τι υπάρχει· όπως όπως. Π.χ.: '*η οργάνωση αυτής της έκθεσης έγινε εκ των ενόντων*'.

ἐκ τῶν προτέρων· από πρωτύτερα (a priori). Π.χ.: '*ήταν γνωστά αυτά εκ των προτέρων, αλλά δεν τους έδιναν σημασία*'.

ἐκ τῶν ὑστέρων· έπειτα (a posteriori). Π.χ.: '*μετανόησε βέβαια εκ των υστέρων, αλλά ήταν πια αργά*'.

ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ (sine qua non)· αναφέρεται σε πράγμα, στοιχείο ή ιδιότητα, που είναι απαραίτητα ή αναντικατάστατα σε κάτι ή για κάτι. Π.χ.: '*η συμμετοχή τόσο του Ισραήλ όσο και των Παλαιστινίων στη λύση του μεσανατολικού προβλήματος είναι αναντίρρητα εκ των ων ουκ άνευ*' (από άρθρο εφημ.).

ἑκὼν ἄκων· θέλοντας και μη· εκούσια ή ακούσια. Π.χ.: '*σύρθηκα εκών άκων σ' αυτόν τον δικαστικό αγώνα*'.

ἐλάσσων· αντίθ. στο: μείζων. Π.χ.: '*ο Μαρκοράς ανήκει στους ελάσσονες ποιητές της Επτανήσου*'.

ἐλαφρᾷ τῇ καρδίᾳ· μεταφ.: επιπόλαια· αστόχαστα. Π.χ.: '*πήρε αυτή τη φοβερή απόφαση ελαφρά τη καρδία*'.

ἐλευθερίων ἠθῶν· στη φράση: '*γυναίκα ελευθερίων ηθών*'.

ἐλέῳ[13] (τοῦ, τῆς κ.λπ.)· με την παρέμβαση· με τη βοήθεια· με τη δύναμή του, της κ.λπ. Π.χ.: '*ο αδελφός του τα κατάφερε όχι με την αξία του αλλά ελέω θείου του*' (=δηλ. με την παρέμβαση του θείου του).

ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· έφτασε η κρίσιμη στιγμή· ήλθε ο καιρός. Πβ.: Ιω. ΙΒ.23.

---

13. Προέρχεται από τη γνωστή φράση '*ἐλέῳ Θεοῦ βασιλεύς*' (=βασιλιάς που αντλεί τη δύναμη και την εξουσία του από το θεό).

ἐλλείψει· π.χ.: '*ελλείψει χρημάτων σταματήσαμε τις πληρωμές*'.

ἐμπόριον λευκῆς σαρκός· αγοραπωλησία ανθρώπων λευκής φυλής· εκμετάλλευση γυναικών.

ἐν ἀγνοίᾳ· αγνοώντας· μη γνωρίζοντας. Π.χ.: '*ενεργήσαμε έτσι εν αγνοία των σχετικών επιπτώσεων*'.

ἐν ἀδαμιαίᾳ περιβολῇ· με το σώμα ολόγυμνο.

ἐν ἀδίκῳ· π.χ.: '*αν και βρισκόσουν εν αδίκω* (δηλ. αν και είχες άδικο), *εντούτοις άρχισες να φωνάζεις και να βρίζεις*'.

ἐν ἀδυναμίᾳ· π.χ.: '*όντας εν αδυναμία ν' ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του ζήτησε ν' απαλλαγεί από τα καθήκοντά του*'.

ἐν ἀκαρεῖ· ακαριαία.

ἐν ἄλλοις λόγοις· με άλλα λόγια· δηλαδή.

ἐν ἀμύνῃ· π.χ.: '*αθωώθηκε, γιατί πυροβόλησε το διαρρήκτη ευρισκόμενος εν αμύνη*'.

ἐν ἀναμονῇ· π.χ.: '*καθυστερήσαμε την αποστολή της εγκυκλίου εν αναμονή νέων οδηγιών*'.

ἐν ἀνεπαρκείᾳ· π.χ.: '*τα μήλα αυτή την εποχή είναι πράγματι είδος εν ανεπαρκεία*'.

ἐν ἀντιδιαστολῇ· σε αντίθεση· σε σύγκριση.

ἐν ἀντιθέσει· αντίθετα.

ἐν ἀπαρτίᾳ· π.χ.: '*δεν έγινε συνεδρίαση τότε, γιατί δεν ήμαστε εν απαρτία*' (=δεν υπήρχε ο προβλεπόμενος αριθμός μελών).

ἐν ἀποσυνθέσει· σε αποσύνθεση.

ἐν ἀπουσίᾳ· π.χ.: '*δεν πρέπει να επικρίνουμε τώρα την πολιτική τους εν απουσία των ιδίων*'.

ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος[14]· στην αρχή ήταν ο Λόγος (δηλ. ο Χριστός).

ἐν βρασμῷ ψυχῆς· π.χ.: '*αθωώθηκε γιατί εγκλημάτησε εν βρα-*

14. Η αρχική φράση του Ευαγγελίου του Ιωάννη.

σμώ ψυχής' (δηλ. σε στιγμή μεγάλης ψυχικής ταραχής και σύγχυσης).

ἐν γένει· γενικά.

ἐν γενικαῖς γραμμαῖς· σε γενικές γραμμές· γενικά.

ἐν γνώσει· π.χ.: '*ταξίδεψε εν γνώσει του κινδύνου*'.

ἓν διὰ δυοῖν· σχήμα λόγου 'ένα με δύο'. Π.χ.: '*αστροπελέκι και φωτιά να πέσει στην αυλή σου*' (=αστροπελέκι πύρινο).

ἐν διαζεύξει· διαζευγμένος· χωρισμένος.

ἐν διανοίᾳ· στο νου.

ἐν διαστάσει· π.χ.: '*τώρα είναι εν διαστάσει*' (δηλ. είναι χωρισμένος).

ἔνδον σκάπτε· εξέταζε βαθιά τον εαυτό σου· να είσαι βαθυστόχαστος· μην είσαι ρηχός και επιπόλαιος.

ἐν δυνάμει· κατάσταση που περικλείει δυνατότητα ενέργειας ή δράσης.

ἐν ἐγρηγόρσει· π.χ.: '*οι κρίσιμοι αυτοί καιροί επιβάλλουν να είμαστε όλοι μας εν εγρηγόρσει*' (δηλ. έτοιμοι για κάθε ενδεχόμενο).

ἐν εἴδει· π.χ.: '*παρουσιάστηκε εν είδει αρχαγγέλου*' (δηλ. σαν αρχάγγελος).

ἐν ἐκκρεμότητι· σε εκκρεμότητα.

ἐν ἐκτάσει· π.χ.: '*τους μίλησε εν εκτάσει για τη ζωή του*'.

ἐν ἐλλείψει· σε περίπτωση έλλειψης.

ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει· σε αντίθετη περίπτωση.

ἐν ἐνεργείᾳ· π.χ.: '*είσθε ακόμη εν ενεργεία ή έχετε συνταξιοδοτηθεί;*'

ἐν ἑνὶ λόγῳ· με μια λέξη· με μια κουβέντα.

ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ[15]· με ένα στόμα και μια ψυχή· ομόψυχα.

ἐν ἐπιγνώσει· γνωρίζοντας. Π.χ.: '*αποχώρησε από το δικαστή-*

15. Η φράση προέρχεται από ευχή που εκφωνεί ο ιερέας στη Θεία Λειτουργία.

ριο εν επιγνώσει ότι μπορούσε να καταδικαστεί ερήμην'.

ἐνεστῶτος ἔτους (ή **μηνός**)· τρέχοντος έτους ή μηνός.

ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ· σε έσχατη ανάγκη. Π.χ.: '*θα πουλήσουμε τα πάντα, εν εσχάτη ανάγκη, για να τον σώσουμε*'.

ἐν ᾗ περιπτώσει· σε περίπτωση που.

ἐνθάδε κεῖται· εδώ είναι θαμμένος.

ἔνθεν κἀκεῖθεν· από εδώ και από εκεί.

ἐνθυμοῦ καὶ μὴ λησμόνει· τη φράση αυτή βρίσκουμε γραμμένη επίσης σε φωτογραφίες, λευκώματα κ.λπ.

ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ· σε πρόσφορο, κατάλληλο χρόνο. Π.χ.: '*θα μιλήσω στον πατέρα σου για το ζήτημα αυτό εν ευθέτω χρόνω*'.

ἐν ζωῇ· π.χ.: '*όσο αυτός ήταν εν ζωή, δεν τολμούσε κανείς ν' ανακινήσει τέτοιο θέμα*'.

ἐν καιρῷ· π.χ.: '*θα μπορούσε το πρόβλημα αυτό να λυθεί εν καιρώ*' (δηλ. σε κάποια χρονική στιγμή· κάποτε).

ἐν καιρῷ (**εἰρήνης, πολέμου** κ.λπ.)· σε καιρό ειρήνης, πολέμου κ.λπ.

ἐν καιρῷ τῷ δέοντι· π.χ.: '*θα έλθει και το θέμα αυτό στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων αλλά εν καιρώ τω δέοντι*' (δηλ. στον κατάλληλο καιρό· στην κατάλληλη ευκαιρία).

ἐν κατακλεῖδι· τελειώνοντας· στο τέλος.

ἐν κινήσει· σε κίνηση.

ἐν κρυπτῷ (καὶ παραβύστῳ)· π.χ.: '*είναι απαράδεκτο να παίρνονται τέτοιες αποφάσεις εν κρυπτώ και παραβύστω*' (=δηλ. στα κρυφά και χωρίς διαφάνεια).

ἐν λευκῷ· π.χ.: '*τον εξουσιοδότησε να διαχειρίζεται εν λευκώ την περιουσία του*'.

ἐν λόγῳ· π.χ.: '*σκόπιμο θα ήταν να αναφέρατε το εν λόγω θέμα στους ανωτέρους σας*'.

ἐν μέρει· αντίθ. στο: εν όλω.

ἐν μέσῳ· π.χ.: '*δεν ήταν και τόσο εύκολο να γίνουν όλα αυτά εν μέσω πολέμου*'.

ἐν μιᾷ νυκτί· σε μια νύχτα.
ἓν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα[16]· ένα ξέρω ότι δεν ξέρω τίποτε.
ἐν ὀλίγοις· αντίθ. στο: εν πολλοίς.
ἐν ὅλῳ· αντίθ. στο: εν μέρει.
ἐν ὁμονοίᾳ· με ομόνοια.
ἐν ὅσῳ· ενόσω.
ἐν οὐ παικτοῖς· π.χ.: '*δεν επιτρέπεται σ' αυτές τις κρίσιμες περιστάσεις να παίζουμε εν ου παικτοίς*' (δηλ. να ασχολούμαστε επιπόλαια με σοβαρά θέματα).
ἐν ὄψει· π.χ.: '*εν όψει της επανόδου του στην πατρίδα θέλησε να διευθετήσει μερικά περιουσιακά του ζητήματα*'.
ἐν πάσῃ περιπτώσει· σε κάθε περίπτωση· τέλος πάντων· άλλωστε.
ἐν περιπτώσει· σε περίπτωση.
ἐν πλήρει συγχύσει· σε πλήρη σύγχυση.
ἐν πλῷ· π.χ.: '*η φωτιά ξέσπασε στο καράβι, όταν βρισκόταν εν πλω*'.
ἐν πολλοῖς· αντίθ. στο: εν ολίγοις.
ἐν προκειμένῳ· στο ζήτημα αυτό· στο παρόν θέμα· στην παρούσα περίσταση.
ἐν πρώτοις· καταρχήν· πρώτα-πρώτα.
ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ[17]· μεταφ.: ακαριαία· ξαφνικά.
ἐν στάσει· σε στάση.
ἐν στολῇ· π.χ.: '*το αστυνομικό όργανο ήταν εν στολή, όταν δέχτηκε την επίθεση*'.
ἐν συγχύσει· σε σύγχυση.
ἐν συνδυασμῷ· σε συνδυασμό με.
ἐν συνεχείᾳ· στη συνέχεια.
ἐν συνόψει· συνοπτικά· περιληπτικά.

---

16. Η γνωστή φράση που συνήθιζε να λέει ο Σωκράτης.
17. Η φράση προέρχεται από την Καινή Διαθήκη (Πβ. Παύλου, Κορινθ. Α.ΙΕ.52).

ἐν συνόλῳ· συνολικά.
ἐν τάξει· εντάξει.
ἐν τάχει· γρήγορα· βιαστικά.
ἐν τέλει· τελικά.
ἐν τῇ γενέσει· στη γένεση. Π.χ.: '*προσπάθησε να καταπνίξει την επανάσταση εν τη γενέσει της*'.
ἐν τῇ παλάμῃ καὶ οὕτω βοήσομεν· μεταφ.: δηλ. πρώτα θα καταβληθεί η αμοιβή (ή το αντίτιμο) και έπειτα θα προσφερθεί η εργασία ή θα δοθεί το πράγμα που αγοράστηκε.
ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου· στην ορμή του λόγου· στη ροή της κουβέντας.
ἐν τίνι ἐξουσίᾳ· με ποια εξουσία· (ερωτ.).
ἐν τινι μέτρῳ· σε κάποιο μέτρο· σε κάποιο βαθμό.
ἐν τοῖς ὑψίστοις· στον ουρανό.
ἐντὸς ἐκτὸς καὶ ἐπὶ τὰ αὐτὰ μέρη· με τη γνωστή αυτή φράση από τη γεωμετρία απαντούμε καμιά φορά αστειευόμενοι στο ερώτημα 'πού γυρνάμε ή πού βρισκόμαστε'.
ἐν τούτῳ νίκα[18]· με αυτό το σημείο να νικάς.
ἐν τῷ γεννᾶσθαι· κατά τη γέννηση.
ἐν τῷ μεταξύ· εντωμεταξύ· στο μεταξύ.
ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνῳ[19]· μεταφ.: με μουσική· με τραγούδια· με κέφι.
ἐν χορῷ· όλοι μαζί· ταυτόχρονα. Π.χ.: '*αμέσως απάντησαν εν χορώ ότι αρνούνται την πρόταση*'.
ἐν ψυχρῷ· π.χ.: '*τον πυροβόλησε εν ψυχρώ*' (δηλ. χωρίς αφορμή).
ἐνώπιος ἐνωπίῳ[20]· πρόσωπο με πρόσωπο (tête à tête).

---

18. Η συμβολική φράση που παρουσιάστηκε στον ουρανό μαζί με το σημείο του σταυρού στον Μ. Κωνσταντίνο πριν από τη σύγκρουσή του με τον Μαξέντιο (312 μ.Χ.).
19. Ψαλμ. 150.4.
20. Πβ. Παλ. Διαθ. (Έξοδ. ΛΓ.11).

ἐξ ἀγαθῆς προαιρέσεως· από καλό σκοπό.
ἐξ ἀγχιστείας· αντίθ.: εξ αίματος.
ἐξ ἀδιαιρέτου· π.χ.: '*πούλησε το μερίδιό του εξ αδιαιρέτου*' (δηλ. χωρίς να γίνει πρώτα επίσημη μοιρασιά).
ἐξαιρουμένου (τοῦ, τῆς κ.λπ.)· αν εξαιρέσουμε τον, την κ.λπ.
ἐξ ἀκοῆς· ακουστά.
ἐξ ἀμελείας· από αμέλεια.
ἐξ ἀναλόγου· σχήμα λόγου (μια λέξη ή φράση που παραλείπεται, εννοείται από τα προηγούμενα ή τα επόμενα, όχι όπως εκεί εκφέρεται αλλά κάπως αλλαγμένη).
ἐξ ἀντανακλάσεως· από αντανάκλαση.
ἐξ ἀντικειμένου· αντικειμενικά.
ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων[21]· μεταφ.: από μικρό παιδί· από νήπιο.
ἐξ ἅπαντος· οπωσδήποτε.
ἐξ ἀπειθείας· από ανυπακοή· λόγω απειθαρχίας.
ἐξαπίνης· ξαφνικά· απροσδόκητα· απρόβλεπτα.
ἐξ ἀποκαλύψεως· από αποκάλυψη.
ἐξ ἀπορρήτων· στη φράση 'ο εξ απορρήτων' (=ο μυστικοσύμβουλος).
ἐξ ἀποστάσεως· από απόσταση· από μακριά.
ἐξ ἀπροόπτου· απρόοπτα· ξαφνικά· απρόβλεπτα.
ἐξ ἀφορμῆς· από αφορμή· εξαιτίας.
ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν· πέθανε· τελείωσε τη ζωή του· έληξε.
ἐξ ἐναντίας· απεναντίας· αντίθετα.
ἐξ ἐπαφῆς· π.χ.: '*τον πυροβόλησε εξ επαφής*' (δηλ. ακουμπώντας την κάννη του όπλου στο σώμα του).
ἐξ ἐπίτηδες· σκόπιμα· εξεπίτηδες.
ἐξ ἐπόψεως· από την άποψη.
ἐξέστω Κλαζομενίοις ἀσχημονεῖν[22]· ας επιτραπεί στους Κλαζομενίους να κάνουν απρέπειες (όχι όμως σε μας).

---

21. Πβ. Ανθολ. Παλατ. V.128.
22. Τη φράση αυτή είπαν οι έφοροι της Σπάρτης, όταν τους καταγγέλ-

ἐξ ἡμισείας· μισά-μισά· από μισά ο καθένας.

ἐξ ἰδίων κρίνει τὰ ἀλλότρια· λαμβάνοντας υπόψη τα δικά του κρίνει τα ξένα· εξομοιώνει ξένα πράγματα με τη δική του κατάσταση.

ἕξις δευτέρα φύσις[23]· η συνήθεια καταντά (να γίνει) δεύτερη φύση.

ἐξ οἰκείων τὰ βέλη· οι επιθέσεις προέρχονται από οικεία πρόσωπα.

ἐξ ὁλοκλήρου· ολοκληρωτικά.

ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα[24]· λέμε τη φράση όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι από κάποια μικρή ένδειξη μπορεί να διαφανεί ο χαρακτήρας ενός ανθρώπου.

ἐξ ὁρισμοῦ· δικαιωματικά· επίσημα.

ἐξ ὄψεως· από την όψη· από την εμφάνιση.

ἐξ ὑπαρχῆς· από την αρχή.

ἐξ ὑφαρπαγῆς· από κλοπή· λαθραία· ξαφνικά.

ἐξ ὕψους· από τον ουρανό.

ἔξωθεν· από έξω.

ἐξώλης καὶ προώλης· φαύλος· ανήθικος· διεστραμμένος.

ἐξ ὧν συνετέθη[25]· τη χρησιμοποιούμε συνήθως στη φράση: '*διαλύθηκε εις τα εξ ων συνετέθη*'.

ἔξω τοῦ νυμφῶνος[26]· μεταφ.· π.χ.: '*στη μοιρασιά των κερδών απουσίαζε και βρήκαν έτσι ευκαιρία να τον αφήσουν έξω του νυμφώνος*'.

ἔξω φρενῶν· π.χ.: '*έγινε έξω φρενών από το κακό του*' (δηλ. τρελός από το κακό του).

θηκε ότι οι απεσταλμένοι των Κλαζομενών (Ιωνική πόλη) λέρωσαν τους θρόνους τους στη γερουσία με καπνιά. Πβ. Αιλ. Ποικ. Ιστορ. II.15.

23. Πβ. Cic. Tusc. II.40.

24. Πβ. Horat. V.129. Επίσης Πλουτ., Περί των εκλελ. χρηστ. 3.

25. Από ευχή που λέει ο Αρχιερέας στη νεκρώσιμη ακολουθία.

26. Από την παραβολή των δέκα παρθένων. Ματθ. ΚΕ.1-13.

ἐπ' ἀγαθῷ· για το καλό.
ἐπ' ἀκροατηρίῳ· διεξαγωγή δίκης ενώπιον ακροατηρίου.
ἐπ' ἀμοιβῇ· με αμοιβή.
ἐπ' ἀντικαταβολῇ· με αντικαταβολή.
ἐπ' ἀντιπαροχῇ· με αντιπαροχή.
ἐπ' ἀόριστον· για απροσδιόριστο χρόνο· για πάντα.
ἐπ' ἄπειρον· για πάντα.
ἐπ' αὐτοφώρῳ· π.χ.: '*πιάστηκε επ' αυτοφώρω να κλέβει*' (δηλ. τη στιγμή της κλοπής).
ἔπεα πτερόεντα[27]· φτερωτά λόγια· λόγια του αέρα. Π.χ.: '*δεν παίρνω ποτέ στα σοβαρά προφορικές υποσχέσεις· όλ' αυτά για μένα είναι έπεα πτερόεντα*'.
ἐπέκεινα· πέραν από.
ἐπ' ἐσχάτων· τώρα τελευταία· προ ολίγου.
ἐπὶ γενεὰς γενεῶν· για πάντα.
ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους· για δίκαιους και άδικους. Π.χ.: '*βρέχει ο θεός επί δικαίους και αδίκους*'.
ἐπὶ ζημίᾳ· προς ζημία· εις βάρος.
ἐπὶ θύραις[28]· πλησίον. Π.χ.: '*ο πόλεμος είναι επί θύραις*' (δηλ. είναι κοντά).
ἐπὶ ἴσοις ὅροις· με ίσους όρους· με τις ίδιες προϋποθέσεις.
ἐπὶ λέξει· αυτολεξεί· κατά λέξη.
ἐπὶ μακρόν· για μακρό χρονικό διάστημα.
ἐπὶ ματαίῳ· μάταια.
ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς[29]· στην κόψη του ξυραφιού· μεταφ.: σε κρισιμότατο σημείο.
ἐπὶ ξύλου κρεμάμενος[30]· μεταφ.: αδέκαρος· σε άθλια κατάστα-

27. Συχνή φράση στα ομηρικά έπη. Πβ. Ιλ. Α.201.
28. Πβ. Ξενοφ. Κύρ. Ανάβ. VI.5.23. Επίσης: Ματθ. ΚΔ΄.34.
29. Ομ.Ιλ. Κ.173. Επίσης Ηροδ. VI.11.
30. Συχνή φράση στην ακολουθία των Παθών του Κυρίου. Πβ. Παύλου, Γαλάτ. Γ.13.

ση. Π.χ.: '*με βρήκε τώρα που είμαι επί ξύλου κρεμάμενος και βάλθηκε να με αφανίσει*'.

ἐπὶ παντὸς ἐπιστητοῦ· για κάθε ζήτημα (που μπορεί κανείς να μάθει).

ἐπὶ παραδείγματι· παραδείγματος χάρη.

ἐπὶ παρουσίᾳ (τοῦ, τῆς κ.λπ.)· παρόντος του, της κ.λπ.

ἐπὶ πίνακι· στη φράση: '*ζητούν την κεφαλή του επί πίνακι*'[31].

ἐπὶ ποδὸς πολέμου· μεταφ.: σε έντονη προετοιμασία για πόλεμο· έτοιμοι για πόλεμο.

ἐπὶ ποινῇ· με ποινή· προβλέποντας ποινή.

ἐπὶ σκοπόν· σε σκόπευση.

ἐπὶ σκοπῷ· με σκοπό να.

ἐπὶ τὰ βελτίω· προς το καλύτερο.

ἐπὶ τάπητος· μεταφ.: υπό συζήτηση. Π.χ.: '*εισηγήθηκε να θέσουμε όλες τις διαφορές μας επί τάπητος και να κοιτάξουμε να βρούμε λύσεις*'.

ἐπὶ τὰ χείρω· προς το χειρότερο.

ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει· με την εμφάνιση.

ἐπὶ τῇ ἑορτῇ· στην εορτή· με την ευκαιρία της εορτής.

ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ· στην επέτειο· με την ευκαιρία της επετείου.

ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ· με την ευκαιρία.

ἐπὶ τῇ λήξει· με τη λήξη· για τη λήξη.

ἐπὶ τῆς ἀρχῆς· π.χ.: '*το νομοσχέδιο συζητήθηκε επί της αρχής*' (δηλ. στις γενικές του αρχές και στη σκοπιμότητά του).

ἐπὶ τιμῇ· π.χ.: '*είναι πρέσβυς επί τιμή*' (επίτιμος).

ἐπὶ τὸ ἔργον· στο έργο· στη δουλειά.

ἐπὶ τὸν τύπον τῶν ἥλων[32]· λέγεται για ανθρώπους που είναι δύσπιστοι και θέλουν απτές αποδείξεις, για να πειστούν για

---

31. Από τη γνωστή ιστορία με τον Ιωάννη τον Πρόδρομο, του οποίου ζήτησε την κεφαλή του επί πίνακι η Σαλώμη. Μάρκου ΣΤ.25.

32. Από την περίφημη φράση που είπε ο 'άπιστος' Θωμάς, όταν οι

κάτι. Π.χ.: '*αυτός, αν δεν βάλει το χέρι του επί τον τύπον των ήλων, δεν πιστεύει τίποτε από όσα του είπαμε*'.

ἐπὶ τὸ πλεῖστον· στις περισσότερες περιπτώσεις.

ἐπὶ τούτῳ· γι' αυτόν το σκοπό (ad hoc).

ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων· στις επάλξεις· στα μετερίζια· στο καθήκον.

ἐπ' ὀλίγον· για λίγο χρονικό διάστημα.

ἐπ' οὐδενί (λόγῳ)· με κανένα λόγο· με τίποτε.

ἐπ' ὤμου· (στρατ. παράγγ.)· το όπλο στον ώμο.

ἔργῳ· με έργο· έμπρακτα. Αντίθ.: λόγω.

ἐρήμην· χωρίς να είναι παρών. Π.χ.: '*δικάστηκε και καταδικάστηκε ερήμην*' (δηλ. χωρίς να παρευρίσκεται στη δίκη).

ἐρρέτω· πήγαινε στο διάβολο· ας πάει κατά διαβόλου.

ἔρρωσο (και **ἔρρωσθε**)· υγίαινε· υγιαίνετε.

ἔρως ἀνίκατε μάχαν[33]· έρωτα, ανίκητε στη μάχη.

ἐσαεί· παντοτινά.

ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ· υπάρχει το μάτι της δικαιοσύνης που βλέπει τα πάντα.

ἔσωθεν· από μέσα.

ἕτερον ἑκάτερον· άλλο το ένα άλλο το άλλο.

ἕτερος ἐξ ἑτέρου σοφός[34]· ο ένας γίνεται σοφός από τον άλλον.

εὕρηκα, εὕρηκα![35]· το βρήκα, το βρήκα!

ἐτράπην εἰς φυγήν· τράπηκα σε φυγή· έφυγα· υποχώρησα· νικήθηκα.

εὐήκοον οὖς· π.χ.: '*ο πρωθυπουργός τείνει ευήκοον ους στα*

άλλοι μαθητές τον πληροφόρησαν για την ανάσταση του Χριστού. Πβ. Ιω. Κ.25.

33. Από την «Αντιγόνη» του Σοφοκλή (στ. 781). Πβ. επίσης: Virg. Ecl.X.69.

34. Φράση του Βακχυλίδη.

35. Έτσι αναφώνησε ο Αρχιμήδης, όταν ανακάλυψε το νόμο της άνωσης των στερεών σωμάτων μέσα σε υγρό που ισορροπεί ('αρχή του Αρχιμήδη').

αιτήματα των απεργών' (δηλ. ακούει με ευνοϊκή διάθεση).

εὐκταῖον· ευχής έργο.

ἐφ' ἅπαξ· για μια φορά· πβ. επίσης το εφάπαξ που παίρνουν οι υπάλληλοι με τη συνταξιοδότησή τους.

ἐφ' ἑνὸς ζυγοῦ· (παράγγελμα)· να μπουν σε ένα ζυγό (δηλ. ο ένας δίπλα στον άλλο).

ἐφ' ὅλης τῆς ὕλης· π.χ.: '*απόψε θα γίνει συζήτηση στη βουλή εφ' όλης της ύλης*'.

ἐφ' ὁπλου λόγχην· στρατ. παράγγελμα για να τοποθετήσουν οι μαχητές τις ξιφολόγχες στα όπλα τους.

ἐφ' ὅρου ζωῆς· για όλη τη ζωή.

Ζ

ζητεῖτε καὶ εὑρήσετε[1]· ζητείτε κάτι με επιμονή και θα το βρείτε.

ζήτω· να ζει· είθε να ζει. Πβ.: '*ζήτω ο βασιλεύς*'[2]. Επίσης: '*ζήτωσαν οι βασιλείς*'· είθε να ζουν οι βασιλείς.

ζωὴ χαρισάμενη[3]· π.χ.: '*κέρδισε στο λαχείο και τώρα την περνάει ζωή χαρισάμενη*'.

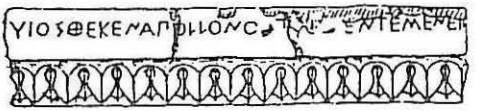

1. Λουκά ΙΑ.9.
2. Παλ. Διαθ. (Βασιλ. Α.Ι' 24).
3. Η φράση προέρχεται από το αναστάσιμο τροπάριο: '*Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος*'.

Η

ἡ ἀλήθεια πικρά· η αλήθεια είναι πικρή.

ἡ ἀρχή (ἐστι) τὸ ἥμισυ τοῦ παντός[1]· η αρχή αποτελεί το μισό κάθε ενέργειας ή κάθε προσπάθειας.

ἤγγικεν ἡ ὥρα· έφτασε η ώρα. Πβ. Λουκά Ι.9 και Ιω. ΙΒ.23.

ἡ ἔξωθεν (καλή) μαρτυρία· π.χ.: '*δεν μπορούσαν να τον καθαιρέσουν, γιατί εκτός από τα πολλά προσόντα είχε και την έξωθεν καλήν μαρτυρίαν*' (δηλ. την επιδοκιμασία και τον έπαινο του κόσμου).

ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης (ἔσται)[2]· η φράση λέγεται για κάποια ενέργεια που πρόκειται να γίνει και υπάρχει φόβος μήπως αποδειχθεί πλανερή σε μεγαλύτερο βαθμό από κάποια σχετική προγενέστερη, που επίσης υπήρξε πλανερή και επιζήμια.

ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ[3]· η ζωή (δηλ. ο Χριστός που χαρίζει τη ζωή) στον τάφο (αντίθεση).

ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων[4]· ο χαρακτήρας του ανθρώπου είναι η μοίρα του. Με άλλα λόγια: '*η ευτυχία του ανθρώπου εξαρτάται από τον ίδιο*'.

ἡ ἰσχὺς ἐν τῇ ἑνώσει· η δύναμη στην ενότητα.

ἥκιστα· ελάχιστα.

ἡλίου φαεινότερον· μεταφ.· πάρα πολύ φανερό· σαφέστατο.

---

1. Πλάτ. Νόμ. VI.753e. Επίσης Αριστ. Ηθ. Νικ. 1098b 7.
2. Ευαγγελική φράση (Ματθ. ΚΖ΄.64).
3. Από τα 'Εγκώμια' της Μ. Παρ. (Στάση πρώτη, στίχος α΄). Πβ. και το ομότιτλο μυθιστόρημα του Μυριβήλη.
4. Ηράκλ. 119. (Στοβ. Ανθολ. IV.40.23).

ἥμαρτον[5]· αμάρτησα· μετανοώ· συγγνώμη.

ἡ μὲν φωνὴ Ἰακώβ, αἱ δὲ χεῖρες Ἡσαῦ[6]· λέγεται σε περίπτωση όπου θέλει κάποιος ν' αντιδιαστείλει το δράστη από τον ηθικό αυτουργό.

ἥξεις ἀφήξεις[7]· π.χ.: '*πρέπει να ξέρεις πως αυτά τα ήξεις αφήξεις που άρχισες να λες δεν περνούν σε μας*' (δηλ. αυτά τα διφορούμενα πράγματα).

ἡ πίστις σου σέσωκέ σε[8]· η πίστη σου σε έχει σώσει.

ἤρξατο χειρῶν ἀδίκων· π.χ.: '*εμείς δεν φταίμε σε τίποτε· εκείνος ήρξατο χειρών αδίκων*' (δηλ. άρχισε πρώτος τις αδικοπραγίες).

ἡ σιωπὴ χρυσός (ἐστι)· η σιωπή είναι χρυσάφι.

ἥσσονος προσπαθείας· μικρότερης προσπάθειας.

ἥσσονος σημασίας· μικρότερης σημασίας.

ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς[9]· παρακελ. φράση προκειμένου για μια σοβαρή απόφαση· πβ.: '*ή του ύψους ή του βάθους*'· '*ή κάνεις ή ξεκάνεις*'.

ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις[10]· η εξέταση (ο προσδιορισμός, η διασαφήνιση) των όρων, τους οποίους πρόκειται να χρησιμοποιήσουμε.

ἡ χώρα τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου· δηλ. η Ιαπωνία.

---

5. Πβ. Ματθ. ΚΖ.4 (μετάνοια του Ιούδα).

6. Γέν. ΚΖ.22: '*ἡ μὲν φωνὴ φωνὴ Ἰακώβ, αἱ δὲ χεῖρες χεῖρες Ἡσαῦ*'.

7. Η φράση προέρχεται από τον γνωστό χρησμό της Πυθίας '*ἥξεις ἀφήξεις οὐ θνήξεις ἐν πολέμῳ,*' του οποίου η αμφισημία έγκειται στη θέση του κόμματος (πριν ή μετά το αρν. μόριο *οὐ*).

8. Λουκά ΙΖ.19.

9. Περιώνυμη φράση που έλεγαν οι Σπαρτιάτισσες στους γιους τους, όταν τους παρέδιδαν την ασπίδα για τη μάχη: '*ή να την φέρεις νικητής ή να σε φέρουν πάνω της νεκρό*'. Πβ. Πλουτ., Λακ. αποφθ. 16.

10. Πβ. Πλάτ. Πολιτ. 456C.

Θ

θάλαττα θάλαττα[1]· η αναφώνηση αυτή προφέρεται καμιά φορά και μεταφορικά, όταν δηλ. διακρίνεται ξαφνικά ένα 'παράθυρο εξόδου' σε κάποιο αδιέξοδο.

θᾶττον ἢ βράδιον· αργά ή γρήγορα.

θείᾳ χάριτι· με θεία χάρη.

θεὸς φυλάξοι· ο θεός ας μας φυλάξει.

θεοῦ θέλοντος[2] **(καὶ καιροῦ ἐπιτρέποντος)**· αν ο θεός θέλει (και το επιτρέψουν οι περιστάσεις).

θέσει· αντίθ.: φύσει· π.χ.: '*θέσει μακρά συλλαβή*'.

θοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου[3]· φύλαξέ με Κύριε, να μην προφέρω κάτι το κακό.

θύραθεν παιδεία[4]· η ελληνική (ειδωλολατρική) παιδεία σε αντιδιαστολή με τη χριστιανική.

θύραθεν σοφία· η ελληνική (ειδωλολατρική) σοφία σε αντίθεση με τη χριστιανική.

θῦσαι καὶ ἀπολέσαι· στη φράση: '*είναι άνθρωπος του θύσαι και απολέσαι*' (δηλ. αδίστακτος, κακούργος).

---

1. Ξενοφ. Κύρ. Ανάβ. IV.7.24.
2. Πβ. Ευριπ. Θνέστ. απόσπ. 397.
3. Ψαλμ. 140.3.
4. Πβ. *οἱ θύραθεν* (=οι ξένοι). Πβ. Αισχ. Επτά επί Θήβ. 67.

Ι

ἰδίαις χερσίν· με τα ίδια μου τα χέρια.

ἰδίοις ὄμμασιν· π.χ.: '*είναι απόλυτα βέβαιος γι' αυτό, γιατί το διαπίστωσε ιδίοις όμμασιν*' (=με τα ίδια του τα μάτια).

ἰδοὺ ἡ Ῥόδος ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα[1]· μεταφ.: λέγεται συνήθως σ' εκείνους που καυχώνται για προγενέστερα ανεπιβεβαίωτα κατορθώματά τους και προκαλούνται τώρα να τα επαναλάβουν, για ν' αποδείξουν ότι δεν λένε ψέματα.

ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος[2]· δείτε τον άνθρωπο· να ποια είναι η κατάσταση του ανθρώπου.

ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται[3]· μεταφ.: λέγεται όταν πρόκειται να επισημανθεί η απροσδόκητη έλευση ενός προσώπου ή γεγονότος, που θα κρίνει τελεσίδικα το αποτέλεσμα μιας προσπάθειας.

ἰδού (δόξης) στάδιον λαμπρόν· μεταφ.: να πεδίο εξαιρετικά πρόσφορο για δράση και άμιλλα.

ἰσχύς μου ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ μου[4]· η δύναμή μου στηρίζεται στη λαϊκή αφοσίωση.

ἴτε, παῖδες Ἑλλήνων[5]· εμπρός, παιδιά των Ελλήνων.

---

1. Η φράση προέρχεται από τον αισώπειο μύθο «Ἀνὴρ κομπαστής»: '*Ἀλλ' ὦ οὗτος, εἰ τοῦτο ἀληθές ἐστι, οὐδὲν δεῖ σοι μαρτύρων· αὐτοῦ γὰρ καὶ Ῥόδος καὶ πήδημα*'.
2. Φράση από την Καινή Διαθήκη (πβ. Ιω. ΙΘ.6).
3. Ματθ. ΚΕ.6.
4. Έμβλημα της δεύτερης ελληνικής δυναστείας.
5. Φράση από τον Αισχύλο (Πέρσ. 402: '*ὦ παῖδες Ἑλλήνων, ἴτε*').

Κ

καθ' ἕξιν· εκ συνηθείας (σε αντιδιαστολή προς το: κατά φύσιν).

καθεύδει ὑπὸ μανδραγόραν· μεταφ.: κοιμάται ύπνο βαθύ· αδιαφορεί τελείως. (Ο μανδραγόρας είναι φυτό ναρκωτικό).

καθ' ἡμᾶς· π.χ.: '*ιταλική φάρσα, πολύ διασκεδαστική, μεταφρασμένη στα καθ' ημάς* (δηλ. στα ελληνικά) *από τον ταλαντούχο αυτόν λογοτέχνη*'.

καθ' ὁδόν· στο δρόμο· στην πορεία.

καθ' ὁλοκληρίαν· εξολοκλήρου· ολωσδιόλου· εντελώς.

καθ' ὃν χρόνον· ενόσω· όταν· στο χρονικό διάστημα που.

καθ' ὕλην ἁρμόδιος· π.χ.: '*με αυτό το θέμα θα ασχοληθεί ο καθ' ύλην αρμόδιος υφυπουργός*' (δηλ. ο υφυπουργός που έχει τη σχετική αρμοδιότητα).

καθ' ὑπαγόρευσιν· έπειτα από υπόδειξη, εντολή, παρότρυνση.

καθ' ὑπερβολήν· σε υπερβολικό βαθμό.

καθ' ὕπνους· στον ύπνο· στο όνειρο.

καθ' ὑπόδειξιν· σύμφωνα με υπόδειξη.

καθ' ὑποτροπήν· κατ' επανάληψη· εκ νέου.

καὶ δή· και μάλιστα. Π.χ.: '*η ατμόσφαιρα στην Αθήνα είναι πολύ αποπνικτική και δη στις ώρες της κυκλοφοριακής αιχμής*'.

καινά δαιμόνια[1]· μεταφ.· νέες ιδέες· καινούργιες αντιλήψεις· επαναστατικές απόψεις.

καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς· και έτσι στα υπόλοιπα. Βραχ.: κ. ο. κ.

καιρὸς παντὶ πράγματι· κάθε πράγμα στον καιρό του.

---

1. Πλάτ. Απολ. Σωκρ. 11.

καὶ σὺ τέκνον, Βροῦτε[2]· λέγεται σε κάποιον δικό μας άνθρωπο, που ξαφνικά και αναπάντεχα φωράται να μας προδίδει.

καὶ τοῦτο ποιῆσαι κἀκεῖνο μὴ ἀφιέναι· και αυτό να κάνω κι εκείνο να μην παραμελήσω.

κακὴν κακῶς· π.χ.: '*τόσα πλούτη που είχε, όλα πήγαν κακήν κακώς*'.

κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει κακός[3]· αν κάνεις παρέα με κακούς ανθρώπους, θα γίνεις κι εσύ κακός.

κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν[4]· μεταφ.: από κακό δάσκαλο βγαίνει κακός μαθητής.

καλῇ τῇ πίστει· με εμπιστοσύνη· με καλόπιστη διάθεση· με καλοπροαίρετη πρόθεση. Π.χ.: '*εγώ του έδωσα την πληροφορία καλή τη πίστει, κι ούτε περίμενα πως θα τη χρησιμοποιούσε γι' αυτό το σκοπό*'.

καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων· αν η κατάσταση είναι καλή· αν τα πράγματα είναι ευνοϊκά.

καλῶ ὑπὸ τὰ ὅπλα· στρατολογώ· καλώ στις τάξεις του στρατού· επιστρατεύω.

κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· σε ξηρά και θάλασσα· σε όλη την έκταση· παντού.

κατὰ διάνοιαν· π.χ.: '*δεν μου πέρασε ποτέ ούτε κατά διάνοιαν πως θα φτάναμε κιόλας και στα δικαστήρια*'.

κατὰ δύναμιν· όσο επιτρέπουν οι δυνάμεις. Βλ. και: το κατά δύναμιν.

κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν· π.χ.: '*τα παιδιά του είναι όλα κατ' εικόνα και ομοίωσιν του πατέρα*'. Πβ.: Γέν. Α.26.

---

2. Η φράση που είπε ο Καίσαρ στο φίλο του Βρούτο, που τον αναγνώρισε ανάμεσα στους δολοφόνους του.

3. Μενάν. Γνώμαι Μονόστ. 274.

4. Η φράση προήλθε από τη γνωστή διαμάχη που δημιουργήθηκε μεταξύ του αρχαίου ρήτορα Κόρακα και του μαθητή του Τεισία σχετικά με την πληρωμή των διδάκτρων.

κατὰ κεφαλήν· πβ.: κατά κεφαλήν εισόδημα κ.ά.

κατὰ κόρον· με τρόπο υπερβολικό. Π.χ.: '*δεν έπαψε να υποστηρίζει πάντα κατά κόρον την ανωτερότητα της φυλής του*'.

κατὰ κόσμον· π.χ.: '*το κατά κόσμον όνομα του μοναχού αυτού είναι Περικλής*'.

κατὰ κράτος· ολωσδιόλου· εντελώς. Π.χ.: '*νικήθηκαν κατά κράτος*'.

κατὰ κρημνόν· κατά διαβόλου.

κατὰ (τὴν) κρίσιν ἀγαθοῦ ἀνδρός· σύμφωνα με την κρίση εναρέτου (καλόπιστου) ανθρώπου.

κατ' ἄλλην ἐκδοχήν· σύμφωνα με άλλη εκδοχή.

κατὰ μείζονα λόγον· πολύ περισσότερο. Π.χ.: '*αφού οι δάσκαλοι είναι υποχρεωμένοι να μελετούν συνεχώς, κατά μείζονα λόγον έχουν την ίδια υποχρέωση και οι μαθητές*'.

κατὰ μέτωπον· μετωπικά.

κατὰ μόνας· μονάχος· κατ' ιδίαν.

κατ' ἀνάγκην· αναγκαστικά.

κατ' ἀνάθεσιν· με ανάθεση.

κατ' ἄνθρωπον· σύμφωνα με την ανθρώπινη δυνατότητα.

κατ' ἀντιβολήν· με σύγκριση.

κατ' ἀντιμωλίαν[5]· κατ' αντιπαράσταση· συζήτηση στο δικαστήριο με παρόντες τους διαδίκους (αντίθ.: ερήμην).

κατ' ἀντιπαράστασιν· εξέταση κατηγορουμένου ή μάρτυρα παρόντος άλλου κατηγορουμένου ή μάρτυρα που λέει τα αντίθετα. Π.χ.: '*υπέβαλε αίτημα να εξεταστεί στο δικαστήριο κατ' αντιπαράστασιν με το συνεργό του*'.

κατὰ ξηράν· στη στεριά.

κατ' ἀπόλυτον ἐκλογήν· π.χ.: '*φιλοδοξούσε να προαχθεί κατ' απόλυτον εκλογήν*'.

---

5. Η λ. *ἀντιμωλία* ετυμολογείται από το ρήμα **βλώσκω*· έρχομαι (πβ. *ἔ-μολον, μολὼν λαβέ*).

κατὰ πόδας· π.χ.: '*τον πήραν κατά πόδας και σε λίγο έγινε άφαντος*' (δηλ. τον κυνήγησαν).

κατ' ἀποκοπήν· π.χ.: '*ο μάστορας αυτός δουλεύει κατ' αποκοπήν και όχι με ημερομίσθιο*'.

κατ' ἀπονομήν· π.χ.: '*έγινε κατ' απονομήν πρέσβυς και τοποθετήθηκε στην πρεσβεία του Λονδίνου*' (δηλ. του ανατέθηκε το αξίωμα του πρεσβευτή, χωρίς να προέρχεται από τον διπλωματικό κλάδο).

κατ' ἄρσιν καὶ θέσιν· ο μουσικός αυτός όρος προήλθε από το ρυθμικό ανέβασμα (άρση) και κατέβασμα (θέση) του χεριού ή του ποδιού του μουσικοδιδάσκαλου για καθοδήγηση του μαθητή του.

κατὰ συρροήν· π.χ.: '*έχει παραπεμφθεί σε δίκη για εγκλήματα κατά συρροήν*' (δηλ. για σωρεία εγκλημάτων).

κατὰ τὸ δοκοῦν· κατά τη γνώμη του· αυθαίρετα.

κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον· λίγο-πολύ· κάπως· περίπου. Π.χ.: '*η προσπάθειά του υπήρξε κατά το μάλλον ή ήττον αποτελεσματική*'.

κατὰ τὸ νοούμενον· σχήμα λόγου, σύμφωνα με το οποίο η συμφωνία ενός όρου μιας πρότασης προς έναν άλλο προηγούμενον γίνεται όχι βάσει του γραμματικού τύπου αλλά βάσει του νοήματος. Πβ.: ο κόσμος το 'χουν τούμπανο (αντί: το 'χει).

κατ' αὐτάς· αυτές τις μέρες· αυτόν τον καιρό.

κατὰ φαντασίαν ἀσθενής[6]· άρρωστος στη φαντασία του.

κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν[7]· όμοιος· ολόιδιος. Π.χ.: '*η κόρη του είναι κατ' εικόνα και ομοίωσιν του πατέρα της*'.

κατ' ἐντολήν· με εντολή

κατ' ἐπίφασιν· φαινομενικά.

---

6. Η φράση αυτή έμεινε από τον ομώνυμο τίτλο της γνωστής κωμωδίας του Μολιέρου.

7. Παλ. Διαθ. (Γέν. Α.26).

κατ' εὐφημισμόν· με ευοίωνο και όχι δυσοίωνο όνομα. Π.χ.: '*τη φοβερή αυτή επιδημία ονομάζουμε κατ' ευφημισμόν ευλογία*'.

κατ' εὐχήν· ευνοϊκά.

κατ' ἰδίαν· ιδιαίτερα· σε μέρος που δεν θα παρευρίσκονται και άλλοι άνθρωποι.

κατόπιν (ἄνωθεν) ἐντολῆς· έπειτα από εντολή ανωτέρων.

κατόπιν ἑορτῆς[8]· μεταφ.: αργά πια· τώρα είναι ανώφελο. Π.χ.: '*η πρότασή του ήταν εξαιρετικά δελεαστική αλλά έγινε κατόπιν εορτής*'.

κατωτέρω· πιο κάτω· παρακάτω.

καυδιανὰ δίκρανα· στη φράση: '*περνώ κάτω από ή μέσα από τα καυδιανά δίκρανα*', δηλ. αναγκάζομαι να υποστώ ταπεινώσεις.

κεκλεισμένων τῶν θυρῶν· π.χ.: '*συνεδριάζει για πρώτη φορά η βουλή κεκλεισμένων των θυρών*' (δηλ. δεν επιτρέπεται να παρευρίσκονται δημοσιογράφοι ή άλλοι άνθρωποι εκτός από τους βουλευτές).

κεραυνὸς ἐν αἰθρίᾳ· λέγεται για κάτι το ξαφνικό και αναπάντεχο.

κήδομαι (τοῦ, τῆς κ.λπ.)· σέβομαι· εκτιμώ. Π.χ.: '*κήδομαι της υπομονής σας και δεν συνεχίζω άλλο*'.

κινῶ πάντα λίθον· μετέρχομαι κάθε μέσο θεμιτό ή αθέμιτο.

κλάδος ἐλαίας· μεταφ.: ειρηνική πρόταση· ειρήνη. Π.χ.: '*μας προσφέρει τώρα που μας έχει ανάγκη κλάδον ελαίας*'.

κλεινὸν ἄστυ· λέγεται συχνά για την Αθήνα.

κλίνατ' ἐπὶ δεξιά (ή **ἐπ' ἀριστερά**)· παράγγελμα (στροφή δεξιά ή αριστερά).

κοινῇ συναινέσει· με κοινή συγκατάθεση. Π.χ.: '*ζήτησαν να βγει διαζύγιο κοινή συναινέσει*'.

---

8. Πβ. Πλάτ. Γοργ. 447Α.

κομίζω γλαῦκα ἐς Ἀθήνας[9]· μεταφ.: λέγεται γι' αυτούς που μιλούν για πολύ γνωστά πράγματα, σαν να ήταν εντελώς νέα και άγνωστα.

κρανίου τόπος[10]· μεταφ.: λέγεται για κάποιο μέρος, όπου η ζωή σ' αυτό είναι πραγματική κόλαση.

κράτος ἐν κράτει· αυτοτελής εξουσία μέσα στην κρατική εξουσία. Π.χ.: '*η τράπεζα Ελλάδος είναι κράτος εν κράτει*'.

κρούω τὰς θύρας· μεταφ.: χτυπώ για βοήθεια· απευθύνομαι κάπου ζητώντας συμπαράσταση στη δύσκολη στιγμή μου.

κρούω τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου· προαναγγέλω επερχόμενο κίνδυνο.

κύμβαλον ἀλαλάζον[11]· μεταφ.: λέγεται για άνθρωπο που απηχεί ξένες γνώμες άκριτα.

Κύριε, ἐλέησον· Κύριε, σπλαχνίσου μας.

Κύριος οἶδε· ποιος ξέρει.

---

9. Πβ. Αριστοφ. Όρν. 301. Στην Αθήνα η κουκουβάγια ήταν κάτι το πολύ κοινό και γνωστό πράγμα, αφού το πουλί αυτό – ως σύμβολο της Αθηνάς – εικονιζόταν πάνω στα νομίσματα, στις μετόπες των ναών, στις οροφές των σπιτιών, στα κράσπεδα των δρόμων κ.α.

10. Ματθ. ΚΖ.33. Επίσης Ιω. ΙΘ.17.

11. Παύλ. Α΄ Κορινθ. ιγ΄.1.

Λ

λάθε βιώσας[1]· να ζεις στην αφάνεια· να μην επιδιώκεις την προβολή.

λαμβάνει σάρκα καὶ ὀστᾶ· μεταφ.: πραγματοποιείται· υλοποιείται.

λέξις ἅπαξ· λέξη που συναντιέται μια φορά.

λευκὴ περιστερά· μεταφ.: '*τώρα, εδώ που τα λέμε, δεν είσαι κι εσύ λευκή περιστερά* (δηλ. εντελώς αθώος).

λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ κέραμοι ἀτάκτως ἐρριμένα· λέγεται για πράγματα που βρίσκονται ή αφήνονται σε μεγάλη αταξία και σύγχυση.

λίθος ἐπὶ λίθον[2]· π.χ.: '*καταστράφηκαν όλα· δεν έμεινε λίθος επί λίθον*'.

λόγοι ἀνηκέστου βλάβης· π.χ.: '*στην αίτηση για την αποφυλάκισή του επικαλείται λόγους ανηκέστου βλάβης*' (δηλ. προβάλλει σοβαρότατους λόγους υγείας).

λόγος ἔργου σκιά[3]· ο λόγος είναι η σκιά της πράξης.

λόγῳ· αντίθ.: έργω.

λυδία λίθος· μεταφ.: όργανο ή μέσο με το οποίο δοκιμάζεται κάποιος ή κάτι.

---

1. Επικ., Απ. 551.
2. Ματθ. ΚΔ.2.
3. Πβ. Δημοκρ. απόσπ. 82 Diels.

M

μακαρίᾳ τῇ λήξει· π.χ.: '*όλοι αναφέρθηκαν με δυσφορία στον μακαρία τη λήξει σταλινισμό*' (από άρθρο αθην. εφημ.).

μακάριοι οἱ κατέχοντες· καλότυχοι όσοι κατέχουν κάτι.

μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι[1]· κατά παρερμ.: καλότυχοι οι κουτοί (οι αγαθιάρηδες· οι αγράμματοι· οι ταπεινοί στο φρόνημα).

μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ· π.χ.: '*μακράν απ' εμού η σκέψη ότι ο φίλος σας είναι ύποπτος για την κλοπή*'.

μάννα ἐξ οὐρανοῦ· δώρο απροσδόκητο. Π.χ.: '*για σας η διαθήκη του θείου ήταν πράγματι μάννα εξ ουρανού*'.

μάχαιραν δώσεις μάχαιραν λαμβάνεις[2]· μεταφ.: ό,τι κακό κάνει κανείς, ίδιο κακό θα τον βρει.

μέγα βιβλίον μέγα κακόν[3]· αναφέρεται με πικρόχολη διάθεση στα σγκώδη και δύσχρηστα βιβλία.

μεριμνᾷς καὶ τυρβάζῃ περὶ πολλά[4]· ενδιαφέρεσαι και ασχολείσαι μ' ένα σωρό ασήμαντα πράγματα (και όχι με το πιο σπουδαίο).

μερὶς τοῦ λέοντος[5]· π.χ.: '*αυτός ο κύριος δεν πρέπει να εκφράζει παράπονα, γιατί πήρε τη μερίδα του λέοντος*' (δηλ. τη μεγαλύτερη μερίδα).

---

1. Ματθ. Ε.3.
2. Πβ. Ματθ. ΚΣΤ.52.
3. Περίφημη φράση του Καλλίμαχου (Απόσπ. 465, Pfeiffer).
4. Λουκά Ι.41.
5. Από τον γνωστό μύθο του Αισώπου.

μέσῳ (τοῦ, τῆς κ.λπ.)· π.χ.: '*μαθαίνουμε γι' αυτόν μέσω φίλων*'.

μετὰ βαΐων καὶ κλάδων[6]· π.χ.: '*τον υποδέχτηκαν όλοι τους μετά βαΐων και κλάδων*' (δηλ. του έκαναν θριαμβική υποδοχή).

μετὰ λόγου· λογικά· με σύνεση.

μεταξὺ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας· στο μεταίχμιο ζωής και θανάτου.

μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ[7]· έπειτα από πρώτη και δεύτερη άκαρπη συμβουλή μην επιμείνεις άλλο πια.

μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων[8]· μεταφ.· π.χ.: *θα τον υποδεχτούν μετά φανών και λαμπάδων*'.

μετὰ φόβου προσέλθετε[9]· πλησιάστε με ευλάβεια, με φόβο· αποταθείτε με σεβασμό.

μεταξὺ δύο πυρῶν· λέγεται για κάποιον ή για κάτι που βάλλεται από δυο πλευρές.

μεταξὺ σφύρας καὶ ἄκμονος· μεταφ.: ανάμεσα σε δυο εμπόδια· σε δυο δυσκολίες· σε δυο κακά.

μεταξὺ τυροῦ καὶ ἀχλαδίου· π.χ.: '*άφησε αυτό το θέμα να το συζητήσουμε αύριο ήρεμα μεταξύ τυρού και αχλαδίου*'.

μετ' εμποδίων· με εμπόδια.

μετέρχεται πᾶν μέσον· χρησιμοποιεί κάθε μέσο. Π.χ.: '*δεν διστάζει να μετέρχεται παν μέσον, προκειμένου να κάνει τη δουλειά του*'.

μέτρον ἄριστον[10]· η αποφυγή των άκρων· η χρυσή μεσότητα· η μετριοπάθεια (είναι η καλύτερη στάση και τακτική σε κάθε περίπτωση).

---

6. Πβ. Ματθ. ΚΑ.8 και Ιω. ΙΒ.13.

7. Παύλου, Τίτ. Γ.10. Λέμε πιο συχνά: μετά πρώτην και δευτέραν νουθεσίαν παραιτού.

8. Ιω. ΙΗ.3.

9. Από τη θεία Λειτουργία.

10. Πβ. Κλεόβουλος Ι.63 (Diels-Kranz). Πβ. επίσης Ησίοδ. Έργα και Ημ. 692, Πινδ. Πυθ. ΙΙ.64 και απόσπ. 110.

μέχρι κεραίας· με απόλυτη ακρίβεια· χωρίς να παραλειφθεί τίποτε· με κάθε λεπτομέρεια.

μέχρι μυελού ὀστέων· ως το κόκκαλο· ως το τέλος· τελείως· καθ' ολοκληρίαν.

μέχρις ἐσχάτων· ως το τέλος· ως το θάνατο.

μέχρι τελευταίας ῥανίδος τοῦ αἵματος· π.χ.: '*πολέμησαν για την πατρίδα μέχρι τελευταίας ρανίδος του αίματός των*'.

μέχρι τελικῆς πτώσεως· π.χ.: '*θ' αντισταθούμε στους εκβιασμούς του μέχρι τελικής πτώσεως*'.

μέχρι τρυγός· μεταφ.: ως τον πάτο· ως το τέλος.

μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου[11]· ας μη γνωρίζει το αριστερό σου χέρι τι κάνει το δεξιό σου (δηλ. με απόλυτη μυστικότητα).

μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω[12]· να μην μπει κανείς, που δεν γνωρίζει γεωμετρία. Μεταφ.: να μην μπει κανένας άσχετος.

μηδὲν ἄγαν[13]· να μην κάνεις τίποτε το υπερβολικό.

μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε[14]· να μην καλοτυχίζεις κανέναν, πριν δεις το τέλος του.

μηδενὶ δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς[15]· μην καταδικάσεις κανέναν, πριν ακούσεις τα επιχειρήματα και των δυο αντιδίκων.

μηδενὶ συμφορᾷ ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον[16]· να μην κοροϊδέψεις κανέναν για τη συμφορά του, γιατί η τύχη είναι κοινή και το μέλλον άγνωστο για όλους μας.

---

11. Ματθ. ΣΤ.3.

12. Επιγραφή στην πύλη της σχολής του Πλάτωνα. Πβ. Ιω. Τζέτζη, Χιλ. VIII.973.

13. Επιγραφή στο Δελφικό μαντείο. Πβ. Θέογν. 335. Πλουτ. Παραμ. προς Απολλ. 116c. Επίσης Terent. Andr.61 ne quid nimis.

14. Ηροδ. I.32.7.

15. Πβ. Αριστοφ. Σφήκ. 725: *πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, οὐκ ἂν δικάσαις.*

16. Ισοκρ. Προς Δημόν. 29.

μηδενὸς ἐξαιρουμένου· π.χ.: '*όλοι μας θα πληρώσουμε την έκτακτη αυτή εισφορά μηδενός εξαιρουμένου*' (=χωρίς καμιά εξαίρεση).

μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν[17]· μεταφ.: μην περιφρονείτε πολύτιμα πράγματα· μην υποτιμάτε τα σπουδαία.

μὴ κακοῖς ὁμίλει· να μη συναναστρέφεσαι με φαύλους.

μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε[18]· μην κρίνετε τους άλλους για να μην κριθείτε κι εσείς.

μῆλον τῆς Ἔριδος[19]· μεταφ.: αντικείμενο διεκδίκησης· αιτία διαμάχης· αφορμή λογομαχίας. Π.χ.: '*η βίλα που άφησε ο πατέρας τους υπήρξε έκτοτε γι' αυτούς το μήλον της Έριδος*'.

μή μου ἅπτου[20]· μεταφ.: '*το κοριτσάκι της είναι μη μου άπτου*' (δηλ. αδύνατο, ευσυγκίνητο, πολύ ευαίσθητο).

μή μου τοὺς κύκλους τάραττε[21]· μεταφ.: μη με ανησυχείς· μη με σκοτίζεις· μη με βγάζεις από την ηρεμία μου.

μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία[22]· μην ταράζεσθε· μην ανησυχείτε· μη χάνετε τη γαλήνη της ψυχής σας.

μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ[23]· ένα χελιδόνι δεν φέρνει την άνοιξη.

μικρὸν κατὰ μικρόν· λίγο-λίγο.

μνήμης χάριν· για χάρη ανάμνησης (memoriae gratia).

μνήσθητί μου, Κύριε[24]· μεταφ.: τι 'ναι τούτο πάλι· τι με βρήκε στα καλά καθούμενα.

---

17. Ματθ. Ζ.6.

18. Ματθ. Ζ.1.

19. Από τον γνωστό μύθο της φιλονικίας των τριών θεαινών (Ήρας, Αθηνάς, Αφροδίτης) για το ποια είναι ωραιότερη.

20. Ιω. Κ.17. Πβ. το ομώνυμο λουλούδι, που μαζεύει τα φύλλα του στο παραμικρό άγγιγμα.

21. Η γνωστή φράση του Αρχιμήδη προς Ρωμαίο στρατιώτη, που όρμησε να του χαλάσει τους σχεδιασμένους στο δάπεδο κύκλους.

22. Ιω. ΙΔ'.1.

23. Αριστοτ. Ηθικ. Νικομ. 1.6.

24. Λουκά ΚΓ.42.

μόλις καὶ μετὰ βίας· με πολύ μεγάλη δυσκολία. Π.χ.: '*μόλις και μετά βίας καταφέραμε να τους καθησυχάσουμε*'.

μολὼν λαβέ[25]· αφού έλθεις, πάρ' τα· αν σου βαστάει η καρδιά σου, έλα να τα πάρεις· αν έχεις κότσια, έλα να λογαριαστούμε.

μόσχος σιτευτός[26]· λέγεται για κάποιον ή για κάτι που του έχουμε ξεχωριστή αδυναμία και του παρέχουμε ιδιαίτερη περιποίηση.

μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου[27]· να ασχολείσαι με τη μουσική και να έχεις αυτήν ως έργο σου.

μωραὶ παρθένοι[28]· π.χ.: '*είναι αλήθεια ότι ποτέ δεν περίμενα πως θα την παθαίναμε, όπως αι μωραί παρθένοι*' (δηλ. να βρεθούμε ανέτοιμοι και απροετοίμαστοι).

μωραίνει Κύριος (λαόν) ὃν βούλεται ἀπολέσαι· μωραίνει ο θεός (το λαό) εκείνον που θέλει να τον αφανίσει.

---

25. Η θρυλική απάντηση του Λεωνίδα προς τον Ξέρξη στις Θερμοπύλες.

26. Λουκά, ΙΕ.23 και 27.

27. Πλάτ. Φαίδ. 60e.

28. Ματθ. ΚΕ.2

N

νίπτω τὰς χεῖρας μου[1]· μεταφ.: δεν έχω καμιάν ανάμειξη, καμιά ευθύνη· δεν ανακατεύομαι (άλλο πια στην υπόθεση αυτή).

νίψον ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν[2]· να ξεπλύνεις τις αμαρτίες σου, όχι μόνο το πρόσωπό σου· να εξαγνιστείς.

νόστιμον ἦμαρ[3]· ημέρα επιστροφής (από τα ξένα).

νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει[4]· λέγεται όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι τα πάντα (αισθήματα, εντυπώσεις κ.λπ.) έχουν την πηγή τους στο νου του ανθρώπου.

νοῦς ὑγιὴς ἐν σώματι ὑγιεῖ[5]· ένα υγιές πνεύμα προϋποθέτει υγιές σώμα.

νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου, Δέσποτα[6]· λέγεται όταν δούμε να πραγματοποιείται επιτέλους κάτι, που σφόδρα επιθυμούσαμε να γίνει.

νῦν καὶ ἀεί· τώρα και πάντοτε. Επίσης μεταφ., π.χ.: '*ήταν τόσο αφόρητη η ζέστη μέσα στο λεωφορείο, που έφτασα στο νυν και αεί*' (δηλ. σε δεινή θέση).

νῦν ὑπὲρ πάντων ὁ ἀγών[7]· λέγεται όταν πρόκειται να τονιστεί η κρισιμότητα μιας προσπάθειας.

---

1. Ματθ. ΚΖ.24.
2. Είναι η περίφημη καρκινική επιγραφή (δηλ. φράση που διαβάζεται από την αρχή και από το τέλος) που είχε χαραχθεί στο ναό της Αγίας Σοφίας.
3. Ομ. Οδύσσ. Α.9 και 168. Επίσης Γ.233 κ.λπ.
4. Επίχ. απόσπ. 12, Diels.
5. Πβ. το λατιν.: mens sana in corpore sano (Juv. Sat. X. 356).
6. Λουκά Β.29.
7. Αισχ. Πέρσ. 405.

Ξ

ξένιος Ζεύς[1]· ο Δίας, προστάτης της φιλοξενίας.
ξόανον[2]· χρησιμοποιείται ως βρισιά. Π.χ.: '*να μην ξανακάνεις παρέα με αυτό το ξόανον*'.

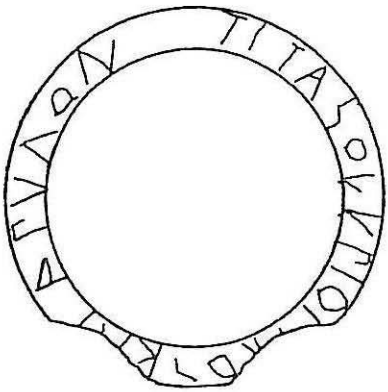

1. Πβ. Κρατίν. 111.
2. Ξύλινο ειδώλιο· άγαλμα θεού ή θεάς. Πβ. Ευριπ., Ιφιγ. η εν Ταύρ. 1359.

Ο

ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου[1]· μεταφ.: λέγεται για κάποιον που 'παίρνει πάνω' του τις συνέπειες από τα ολισθήματα άλλων.

ὁ αἰτῶν (ἡ αἰτοῦσα)· γράφεται στις αιτήσεις.

ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος τὸν λίθον βαλέτω[2]· λέγεται σ' αυτούς που είναι έτοιμοι να καταδικάσουν κάποιον, παραβλέποντας φαρισαϊκά ότι κι οι ίδιοι είναι ένοχοι και αμαρτωλοί.

ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται[3]· ο νεκρός είναι δικαιωμένος (έχει κριθεί πια).

ὃ γέγονε γέγονε· στην έννοια: ό,τι έγινε έγινε· ας δούμε από δω και πέρα τι πρέπει να κάνουμε.

ὃ γέγραφα, γέγραφα· ό,τι έχω γράψει έχω γράψει· ό,τι έχω αποφασίσει, θα γίνει χωρίς καμιάν άλλαγή ή τροποποίηση.

ὁ γέρων δὶς παῖς[5]· ο γέροντας είναι δυο φορές παιδί.

ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων[6]· ο αγράμματος είναι στην ουσία τυφλός.

ὁ δηλῶν (ἡ δηλοῦσα)· γράφεται στις δηλώσεις.

ὁδὸς τῆς ἀπωλείας[7]· π.χ.: '*παρ' όλες τις νουθεσίες μου πήρε τελικά την οδόν της απωλείας*'.

---

1. Ιω. Α.29.
2. Πβ. Ιω. Η.7.
3. Παύλου, Ρωμ. ΣΤ.7.
4. Ιω. ΙΘ.22.
5. Πλάτ. Νόμ. 646Α.
6. Μενάνδ., Γνώμαι Μονόστ. 438.
7. Πβ. Ματθ. Ζ.13.

ὁ ἐνάγων (ἡ ἐνάγουσα)· ο κατήγορος· αυτός που κάνει την αγωγή εναντίον κάποιου.

ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω[8]· αυτός που έχει αφτιά ν' ακούει, ας ακούει· αυτός που έχει διάθεση ν' ακούει, ας ακούει.

οἵα ἡ μορφὴ τοιαύτη καὶ ἡ ψυχή· όπως είναι η μορφή, τέτοια είναι και η ψυχή.

οἱ ἔσχατοι ἔσονται πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι[9]· οι τελευταίοι θα γίνουν πρώτοι και οι πρώτοι τελευταίοι.

οἱ καθ' ὧν· στη δικανική γλώσσα: οι κατηγορούμενοι.

οἱ καιροὶ οὐ μενετοί· οι καιροί (οι περιστάσεις) δεν επιτρέπουν άλλη αναβλητικότητα και αδράνεια.

οἰκείᾳ βουλήσει· με δική μου θέληση.

οἴκοθεν· αυτεπάγγελτα, αυτονόητα· π.χ.: '*αυτό εννοείται οίκοθεν*' (=δηλ. είναι αυτονόητο.

οἱ λίθοι κεκράξονται· οι πέτρες θα φωνάξουν. Π.χ.: '*γι' αυτόν τον άνθρωπο ποιος μπορεί να πει κακό; και οι λίθοι κεκράξονται*'[10].

οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου[11]· το κρασί ευφραίνει την καρδιά του ανθρώπου.

οἱ παροικοῦντες ἐν Ἱερουσαλήμ[12]· π.χ.: '*τι έχει προσφέρει ο καθένας μας το γνωρίζουν όλοι οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ*' (δηλ. όλοι οι παρεπιδημούντες στον τόπο μας).

ὁ καθ' ὕλην ἁρμόδιος· π.χ.: '*το θέμα έχει παραπεμφθεί στον καθ' ύλην αρμόδιον υπουργόν*'.

ὀκλαδόν· κάθισμα στο δάπεδο σταυροπόδι.

ὁ κλέψας τοῦ κλέψαντος· π.χ.: '*εδώ πέρα, όπως φαίνεται, έγινε*

---

8. Λουκά, ΙΔ.35, Μάρκου, Δ.9, Ματθ. ΙΑ.15.
9. Λουκά ΙΓ.30.
10. Λουκά ΙΘ.40.
11. Ψαλμ. 103.15.
12. Λουκά ΚΔ.18. Λέμε συχνότερα: οι παροικούντες την Ιερουσαλήμ.

ο κλέψας του κλέψαντος' (δηλ. έγιναν αλληλοκλοπές· όλοι ρίχτηκαν στην κλοπή).

ὁ κύβος ἐρρίφθη[13]· μεταφ.: πάρθηκε η κρίσιμη απόφαση.

ὃ μὴ γένοιτο· πράγμα που εύχομαι να μη γίνει.

ὁ μὴ δαρεὶς οὐ παιδεύεται· αν δεν φάει κανείς ξύλο, δεν μαθαίνει γράμματα. Πβ. Μενάνδ. Γνώμαι Μονόστ. 422.

ὁ μὴ ἐργαζόμενος μηδὲ ἐσθιέτω[14]· όποιος δεν εργάζεται δεν πρέπει να τρώγει.

ὁ μὴ ὢν μεθ' ἡμῶν καθ' ἡμῶν (ἐστι)[15]· όποιος δεν είναι με το μέρος μας είναι εναντίον μας.

ὁμιλίαι κακαὶ φθείρουσιν ἤθη χρηστά[16]· κακές συναναστροφές διαφθείρουν ενάρετους ανθρώπους.

ὅμοιος ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει· πβ. το νεοελλην.: 'όμοιος τον όμοιο κι η κοπριά στα λάχανα'.

ὄμφακές εἰσιν[17]· είναι αγουρίδες. Λέγεται για κάποιον που περιφρονεί δήθεν κάτι, το οποίο στην πραγματικότητα δεν μπορεί να φτάσει.

ὀμφαλὸς τῆς γῆς· το κέντρο της γης.

ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνῄσκει νέος[18]· όποιον αγαπούν οι θεοί πεθαίνει νέος.

ὀνομάτων ἐπίσκεψις· διασαφήνιση ορολογίας. Βλ. και: η των ονομάτων επίσκεψις.

ὁ νοῶν νοείτω· π.χ.: '*για το πού πρέπει ν' αναζητηθούν οι ένοχοι ακούστηκαν, νομίζω, πολλά και ο νοών νοείτω*'.

---

13. Είναι η περίφημη φράση (alea jacta est), που είπε ο Ιούλιος Καίσαρ, όταν αποφάσισε να κηρύξει τον εμφύλιο πόλεμο στην Ιταλία. Βλ.: διέβην τόν Ῥουβίκωνα, παραπάνω.

14. Πβ. Παύλου, Τιμόθ. Γ.10.

15. Πβ. Ματθ. ΙΒ.30.

16. Πβ. Παύλου, Κορινθ. Α.15.32.

17. Πβ. τον γνωστό μύθο του Αισώπου με την αλεπού και τα σταφύλια.

18. Μενάν. απόσπ. 111.

ὁ ὄφις μὲ ἠπάτησε[19]· λέγεται όταν θέλουμε να ρίξουμε αλλού τις ευθύνες μας.

ὅπερ ἔδει δεῖξαι· φράση που συνηθίζεται στα μαθηματικά: 'αποδείχτηκε αυτό που έπρεπε ν' αποδείξουμε'.

ὅπερ καὶ ἐγένετο· πράγμα ακριβώς που πραγματοποιήθηκε.

ὅπου δεῖ· όπου πρέπει· όπου η υπηρεσία θεωρεί πρόσφορο.

ὅπου ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ἡμῶν ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ἡμῶν[20]· όπου υπάρχει το συμφέρον μας εκεί είναι και η καρδιά μας.

ὅπου οὐ πίπτει λόγος πίπτει ῥάβδος[21]· όπου δεν 'πιάνει' ο λόγος, πέφτει ξύλο.

ὁ πωλῶν τοῖς μετρητοῖς· αυτός που πουλάει με μετρητά.

ὄρθρου βαθέος· ενώ ήταν ακόμη βαθιά χαράματα. Πβ. Λουκά ΚΔ.1.

ὅσοι πιστοὶ προσέλθετε[22]· (κατά παρερμ. της φράσης): '*τώρα, όπως έγιναν τα πράγματα, καταργήθηκε κάθε απαγόρευση και κάθε φραγμός· όσοι πιστοί προσέλθετε*'.

ὃ σὺ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς· εκείνο που δεν θέλεις να γίνει στον εαυτό σου μη το κάνεις σε άλλον.

ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται[23]· όποιος έκανε την πληγή θα προσπαθήσει να τη γιατρέψει.

οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις[24]· αλίμονο στους νικημένους.

οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον· λέγεται για το γήρας και τα δεινά που συνεπάγεται.

οὐ γιγνώσκω τὸν ἄνδρα, ἀγνοῶ τὸν ἄνθρωπον· λέγεται όταν θέλουμε να τονίσουμε ότι δεν γνωρίζουμε καθόλου κάποιον.

---

19. Γέν. Γ.13.

20. Λουκά ΙΒ.34. Επίσης Ματθ. ΣΤ.21.

21. Παραφθορά της φράσης: '*ὃν οὐ τύπτει λόγος οὐδὲ ῥάβδος*' (όποιον δεν 'πιάνει' λόγος δεν τον 'πιάνει' και το ξύλο). Πβ. Αποστ. Παροιμ. 12.77.

22. Φράση από τη θεία Λειτουργία.

23. Πβ. Mant. Prov. II.28.

24. Πβ. το Λατιν.: vae victis (Tit. Liv., Ab urbe condita V.8).

οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν[25]· κανείς δεν μπορεί να υπηρετεί δύο κυρίους.

οὐδεὶς ἑκὼν κακός· κανείς δεν είναι κακός με τη θέλησή του.

οὐδεὶς προφήτης δεκτὸς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ[26]· η αξία ενός ανθρώπου δεν αναγνωρίζεται συνήθως στον τόπο του.

οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ· κανένα κακό δεν υπάρχει που να μη συνεπάγεται και κάτι το καλό.

οὐδὲν κρυπτὸν ὑπὸ τὸν ἥλιον· τίποτε δεν μπορεί να παραμείνει κρυφό για πάντα.

οὐδὲν μονιμότερον τοῦ προσωρινοῦ· τίποτε πιο μόνιμο από το προσωρινό.

οὐδὲν νεώτερον· τίποτε το νεότερο δεν υπάρχει.

οὐδὲν τὸ μεμπτόν· τίποτε το αξιοκατάκριτο. Π.χ.: '*απ' όσα είπατε ως τώρα ουδέν το μεμπτόν*' (δηλ. δεν βρίσκουμε τίποτε το επιλήψιμο).

οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον· ούτε στο ελάχιστον· ούτε για μια στιγμή.

οὐδ' ἐπὶ στιγμήν· ούτε για μια στιγμή.

οὐδόλως· καθόλου· κατ' ουδένα τρόπο.

οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος[27]· δεν θα μπορούσες να πάρεις από εκείνον που δεν έχει.

οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν τό (τοῦ) Μιλτιάδου τρόπαιον[28]· δεν με αφήνει να κοιμηθώ (να ησυχάσω) η νίκη του Μιλτιάδη.

οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ· το καλό δεν βρίσκεται στο πολύ· η ποιότητα δεν βρίσκεται στην ποσότητα.

---

25. Ματθ. ΣΤ.24.

26. Λουκά Δ.24.

27. Λουκ. Νεκρ. Διάλ. (Χάρων και Μένιππος).

28. Είναι η περίφημη φράση που έλεγε ο Θεμιστοκλής (Πλουτ. Θεμ. 3.4) μετά τη νίκη των Αθηναίων στον Μαραθώνα. Άλλοι την αποδίδουν στη φιλοδοξία και στη ζήλεια του Θεμιστοκλή, και άλλοι στην ανησυχία και στο φόβο του ότι οι βάρβαροι θα ξαναχτυπούσαν σύντομα την Ελλάδα, όπως το διορατικό του δαιμόνιο διέβλεπε. Πβ. *Ιστ. Ελλ. Έθν.* (Εκδ. Αθην.), Β΄, σελ. 313.

οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος[29]· ο άνθρωπος δεν αξίζει να ζει μόνο για την υλική τροφή του (χρειάζεται δηλ. και πνευματική τροφή).

οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον (ή **οὐ πρὸς θάνατον**)[30]· δεν είναι και για θάνατο· δεν χάλασε ο κόσμος.

οὐ κλέψεις[31]· μην κλέψεις (μια από τις δέκα εντολές).

οὐκ οἴδασι τί ποιοῦσι[32]· δεν ξέρουν τι κάνουν· έχουν το ακαταλόγιστο.

οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον[33]· δεν γνωρίζω τον άνθρωπο.

οὐ με πείσεις κἂν με πείσῃς· δεν θα με πείσεις, έστω κι αν με πείσεις.

οὐ μοιχεύσεις[34]· μην κοιμηθείς με τη γυναίκα του άλλου (μια από τις δέκα εντολές).

οὐ παντὸς πλεῖν ἐς Κόρινθον[35]· δεν είναι δυνατόν στον καθένα να ταξιδεύσει στην Κόρινθο. Μεταφ.: δεν είναι εύκολο στον καθένα ν' αποκτήσει ένα τόσο πανάκριβο πράγμα.

οὐρανόθεν ἐπέμφθη[36]· στάλθηκε από τον ουρανό· υπήρξε ουρανόπεμπτο.

οὐσίᾳ· ουσιαστικά. Αντίθ.: τύποις.

οὓς ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω[37]· όποιους έδεσε ο θεός με τα δεσμά του γάμου, ας μην τους χωρίζει κανένας άνθρωπος.

---

29. Ματθ. Δ.4.
30. Ιω. ΙΑ.4.
31. Έξοδ. Κ.14.
32. Λουκά ΚΓ.34.
33. Ματθ. ΚΣΤ.74.
34. Έξοδ. Κ.13.
35. Η Κόρινθος στην αρχαιότητα ήταν πόλη πλουσιότατη, αλλά και γι' αυτό απρόσιτη στα φτωχά βαλάντια. Πβ. Ζηνοβ. Παροιμ. V.37.
36. Ακάθ. Ύμν. (α' οίκος).
37. Πβ. Ματθ. ΙΘ.6: '*ὃ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω*'.

οὐ σύ με λοιδωρεῖς ἀλλ' ὁ τόπος[38]· δεν με κοροϊδεύεις εσύ, αλλά ο τόπος (δηλ. οι συνθήκες, οι περιστάσεις, που σου επιτρέπουν να συμπεριφέρεσαι έτσι έναντί μου).

οὕτω καθ' ἑξῆς· και με όμοιο τρόπο στα επόμενα.

οὕτως εἰπεῖν· για να μιλήσουμε έτσι· δηλαδή.

οὕτως ἢ ἄλλως· έτσι ή αλλιώς· οπωσδήποτε. Π.χ.: '*θα προσπαθήσω ούτως ή άλλως ν' ανταποκριθώ στις υποχρεώσεις μου*'.

ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ[39]· στην αρχαία Ελλάδα αλλά και στον εβραϊκό κόσμο ήταν θεμιτός ο νόμος της αντεκδίκησης (lex talionis).

ὄψομαι· βλ.: ας όψεται.

ὀψόμεθα ἐς Φιλίππους[40]· μεταφ.: θα λογαριαστούμε στο τάδε μέρος ή στην τάδε υπόθεση.

οὐ φονεύσεις[41]· μη διαπράξεις φόνο (μια από τις δέκα εντολές).

οὐ ψευδομαρτυρήσεις[42]· μη γίνεις ψευδομάρτυρας (μια από τις δέκα εντολές).

οὐχ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ[43]· δεν μπορεί να εντοπιστεί ψεγάδι σε όσα έχει πει· ήταν ολωσδιόλου άμεμπτος.

ὀφθαλμοὶ ἀκριβέστεροι μάρτυρες τῶν ὤτων[44]· τα μάτια είναι ακριβέστεροι μάρτυρες από τα αφτιά.

38. Από τον γνωστό μύθο του Αισώπου με το λιοντάρι και το αρνάκι.

39. Πβ. Ματθ. Ε.38: '*ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος*'.

40. Είναι η περίφημη φράση που είπε το φάντασμα του Καίσαρα στον δολοφόνο του, Βρούτο, λίγο πριν από τη μάχη στους Φιλίππους (42 π.Χ.), όπου ο Βρούτος νικήθηκε από το στρατό του Αντωνίου και του Οκταβιανού, και ύστερα αυτοκτόνησε.

41. Έξοδ. Κ.15.

42. Έξοδ. Κ.16.

43. Πέτρου, Επιστ. Α.Β. 22: '*οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ*'.

44. Πβ. Ηρακλ. απόσπ. 40 Diels.

Π

πάθει μάθος· μαθαίνουμε παθαίνοντας· πάθος μάθος. Πβ.: Αισχ. Αγαμ. 177.

παίζομεν ἐν οὐ παικτοῖς· ασχολούμαστε επιπόλαια και αστόχαστα με πράγματα ωστόσο πολύ σοβαρά.

πάλαι ποτέ· π.χ.: '*ο πάλαι ποτέ' πρωθυπουργός της Ελλάδας.*

πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι· όλα είναι δυνατά σ' αυτόν που πιστεύει. Πβ.: Μάρκου Θ.23.

πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας[1]· όλα τα δημιούργησες (Κύριε) με σοφία.

πάντα ματαιότης τὰ ἀνθρώπινα[2]· όλα τα ανθρώπινα πράγματα είναι μάταια.

πάντα ῥεῖ[3]· όλα αλλάζουν· τα πάντα μεταβάλλονται· τίποτε δεν μένει σταθερό και αναλλοίωτο.

παραβιάζω ἀνοικτὰς θύρας· λέω ή προτείνω κάτι που έχει ήδη ειπωθεί ή γίνει.

παρὰ θῖν' ἁλός[4]· στην ακρογιαλιά.

παρὰ μίαν τεσσαράκοντα[5]· στη φράση: '*έφαγε, βρε παιδιά, παρά μίαν τεσσαράκοντα*' (δηλ. τον έδειραν για τα καλά).

παρανάλωμα τοῦ πυρός· στη φράση: '*έγινε παρανάλωμα του πυρός*' (=κάηκε ολότελα).

παρ' ἀξίαν· χωρίς ν' αξίζει· αναξιοκρατικά.

---

1. Ψαλμ. 103.24.
2. Στίχος από τροπάριο της νεκρώσιμης ακολουθίας.
3. Περίφημη ρήση του Ηρακλείτου (πβ. Πλάτ. Θεαίτ. 182C).
4. Ομ. Ιλ. Α.326.
5. Παύλου, Κορινθ. Β. ΙΑ.24.

παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν· αντίθετα προς ό,τι έλπιζε κάποιος· ξαφνικά· αναπάντεχα.

παρὰ πόδα· στρατ. παράγγελμα που δείνει εντολή στους οπλίτες, που βρίσκονται σε στάση προσοχής και έχουν το όπλο 'επ' ώμου', να φέρουν το όπλο όρθιο δίπλα στο αριστερό πόδι τους.

παράσχου, Κύριε· δώσε μας, Κύριε.

παρὰ ταῦτα· όμως· εντούτοις.

παρὰ τῷ πρωθυπουργῷ· π.χ.: '*ορκίστηκε υφυπουργός παρά τω πρωθυπουργώ*' (δηλ. ως βοηθός του πρωθυπουργού).

παρὰ φύσιν· αντίθετα με τη φύση.

παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο[6]· μεταφ.: μακάρι ν' αποφύγω αυτή τη δοκιμασία· είθε να μην υποστώ αυτό το μαρτύριο.

παρ' ὀλίγον· λίγο έλειψε.

παρρησίᾳ· με ελευθεροστομία· με θάρρος· ανυπόκριτα· κατά πρόσωπο.

παρουσίᾳ· π.χ.: '*ξεστόμισε αυτές τις φοβερές βρισιές παρουσία όλων των διδασκόντων του σχολείου*' (δηλ. μπροστά σε όλους).

πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει[7]· καθένας που επίμονα επιδιώκει κάτι το πετυχαίνει.

πάταξον μὲν ἄκουσον δέ[8]· χτύπησέ με αλλά άκουσέ με.

παύσατε πῦρ· στρατ. παράγγελμα: σταματήστε να πυροβολείτε· σταματήστε τις εχθροπραξίες.

πενία τέχνας κατεργάζεται[9]· η φτώχεια εφευρίσκει κάθε είδος τέχνης.

---

6. Ματθ. ΚΣΤ.39.

7. Ματθ. Ζ.8.

8. Η θρυλική φράση που είπε ο Θεμιστοκλής στον Ευρυβιάδη στο κρίσιμο συμβούλιο πριν από τη ναυμαχία στη Σαλαμίνα. Πβ. Πλουτ. Θεμ. 11.4.

9. Πβ. Θεοκρ. ειδ. 21.1: *ἡ πενία τέχνας ἐγείρει.*

περαιτέρω· πιο πέρα· παρακάτω. Πβ. επίσης τη φράση: και μη περαιτέρω. Π.χ.: '*η κατάσταση αυτή με έχει τρομερά κουράσει· και μη περαιτέρω*' (δηλ. όχι άλλο πιά).

πέραν πάσης ἀμφιβολίας· πέρα από κάθε αμφιβολία· αναντίρρητα.

πέραν πάσης ὑποψίας· πέρα από κάθε υποψία.

πέραν τοῦ δέοντος· ο θείος μας είναι πέραν του δέοντος καλός, και τον περνούν για αγαθιάρη.

περὶ ἄλλα τυρβάζῃ[9]· για άλλα (άσχετα πράγματα) ασχολείσαι (και όχι γι' αυτό που πρέπει).

περὶ ἀνέμων καὶ ὑδάτων· μεταφ.: (συζήτηση) για άσχετα και αδιάφορα πράγματα.

περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου[10]· λέγεται για κάτι που προκαλεί βαθύτατη θλίψη.

περίοδος χάριτος· π.χ.: '*η περίοδος χάριτος που είχε δοθεί στην κυβέρνηση τελείωσε, και η αντιπολίτευση άρχισε την αμείλικτη κριτική της*'.

περὶ ὄνου σκιᾶς[11]· μεταφ.: για ασήμαντα πράγματα. Π.χ.: '*εδώ ήρθαμε να μας πείτε για το πρόβλημά μας κι όχι να μας μιλήσετε περί όνου σκιάς*'.

περὶ ὀρέξεως οὐδεὶς λόγος· μη ρωτάτε για όρεξη· έχουμε πολύ μεγάλη.

περὶ οὗ ὁ λόγος· π.χ.: '*πρέπει να ξέρετε ότι το περί ου ο λόγος πρόβλημα έχει απασχολήσει το δήμο μας πολλές φορές ως τώρα*' (δηλ. το προκείμενο πρόβλημα).

περιπατῶ ἐν τῇ σκοτίᾳ[12]· βαδίζω στα τυφλά· δεν ξέρω πού πηγαίνω· έχω πάρει τον κακό δρόμο.

---

9. Πβ. Λουκά Ι.41.

10. Ματθ. ΚΣΤ.38.

11. Προέρχεται από το γνωστό ανέκδοτο (ενοικίαση όνου με ή χωρίς... τη σκιά του), που είπε ο Δημοσθένης στους Αθηναίους, για να τους επισημάνει ότι ενδιαφέρονται για ασήμαντα πράγματα και όχι για τα σπουδαία. Πβ. και Πλάτ. Φαίδρ. 260C.

12. Ιω. ΙΒ. 35.

πλανῶμαι πλάνην οἰκτράν· π.χ.: '*αν νομίζει πως θα μας ξεφύγει, πλανάται πλάνην οικτράν*'.

πλειστάκις· πάρα πολλές φορές.

πλούσια τὰ ἐλέη σου· πλούσια τα αγαθά που μας χαρίζεις.

πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν[13]· λέγεται όταν θέλουμε να τονίσουμε την απροσδόκητη εναλλαγή της τύχης που παρατηρείται συχνά στα ανθρώπινα.

πνέω (τά) μένεα· είμαι φοβερά θυμωμένος· διακατέχομαι από παράφορη οργή. Πβ. Ομ. Ιλ. ω, 364.

πνέω τὰ λοίσθια· ψυχορραγώ· βρίσκομαι στα πρόθυρα του θανάτου.

πόθεν ἔσχες[14]· από πού βρήκες τα κεφάλαια για την απόκτηση του α ή β περιουσιακού σου στοιχείου.

πόθεν μοι τοῦτο;[15]· αναπάντεχο ήταν για μένα αυτό το καλό. Ή αντίθ.: από πού να περιμένω αυτό το καλό;

ποιεῖ τὴν νῆσσαν· κάνει την πάπια (δηλ. κάνει πως δεν καταλαβαίνει).

ποιητικῇ ἀδείᾳ· παραβίαση κάποιου γραμματικού ή συντακτικού κανόνα ποιητική αδεία (κατά ποιητική άδεια).

ποιητικῷ τῷ τρόπῳ· με τρόπο ποιητικό· με ποιητικό ύφος.

ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;[16]· τι κουβέντα βγήκε από το στόμα σου; Πώς τόλμησες να προφέρεις έναν τέτοιο λόγο;

πόλεμος πατὴρ πάντων[17]· ο πόλεμος είναι ο πατέρας όλων· ο ανταγωνισμός είναι η πηγή όλων.

---

13. Φράση από το τροπάριο που ψάλλεται κατά την ευλογία των άρτων: '*πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον...*'

14. Πβ. τη σχετική νομική διάταξη για το 'πόθεν έσχες'.

15. Λουκά Α.43.

16. Ομηρική φράση. Πβ. Ιλ. Δ.350.

17. Ηράκλ., απόσπ. 53.

πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων[18]· οι δίκαιοι δοκιμάζουν πολλές θλίψεις στη ζωή τους.

πολλάκις· πολλές φορές.

πολλὰ τὰ δεινὰ κοὐδὲν ἀνθρώπου δεινότερον πέλει[19]· πολλά είναι τα θαυμαστά μα τίποτε πιο θαυμαστό από τον άνθρωπο.

πολλοὶ μὲν οἱ κλητοὶ ὀλίγοι δὲ οἱ ἐκλεκτοί[20]· πολλοί βέβαια οι καλεσμένοι, οι εκλεκτοί όμως λίγοι.

πολλῷ κάρρονες· πολύ καλύτεροι. Από τη γνωστή σπαρτιατική φράση: '*ἄμμες δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῷ κάρρονες*'.

πορεύου ἐν εἰρήνῃ· πήγαινε στην ευχή· πήγαινε στο καλό.

ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ[21]· πού να γείρει το κεφάλι· πού να στεγαστεί· πού να στηριχτεί. Στη φράση: '*δεν έχω πού την κεφαλήν κλίνη*'.

πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι[22]· π.χ.: '*μας έδωσαν τόσες υποσχέσεις πως θα τηρήσουν εχεμύθεια· κι όμως πριν αλέκτορα φωνήσαι διέδωσαν σε όλο τον κόσμο το μυστικό που τους εμπιστευθήκαμε*'.

προήδρευσε συσκέψεως· υπήρξε πρόεδρος σε σύσκεψη· εκτελούσε χρέη προέδρου στη σύσκεψη.

πρὸ ἡμερησίας διατάξεως· π.χ.: '*αποφασίστηκε να διεξαχθεί συζήτηση στη βουλή προ ημερησίας διατάξεως*' (δηλ. πριν από το καθορισμένο πρόγραμμα συζητήσεων της ημέρας).

προϊόντος τοῦ χρόνου· με το πέρασμα του χρόνου.

πρὸ ὀφθαλμῶν· στη φράση: '*έχω προ οφθαλμών*' (=έχω υπόψη μου).

πρὸ παντός ἢ πρὸ πάντων· κυρίως· κατ' εξοχήν.

---

18. Ψαλμ. 32.20.
19. Σοφ. Αντιγ. 332-333.
20. Πβ. Ματθ. ΚΒ.14.
21. Πβ. Λουκά Θ.58. Μερικοί γράφουν: '*ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι*'.
22. Πβ. Λουκά ΚΒ.61 και Ματθ. ΚΣΤ.34.

πρὸς ἄγραν· προς συλλογή. Π.χ.: '*κατέβηκε στην εκλογική του περιφέρεια προς άγραν ψήφων*'.

πρὸς ἀναμόρφωσιν· π.χ.: '*κλείστηκε στις φυλακές ανηλίκων προς αναμόρφωσιν*'.

πρὸς ἀποτροπήν· π.χ.: '*λαμβάνουμε κάθε προληπτικό μέτρο προς αποτροπήν τυχόν δολιοφθοράς*'.

πρὸς ἀποφυγήν· π.χ.: '*μην παίρνετε πολλά από αυτά τα χαπάκια προς αποφυγήν παρενεργειών*'.

πρὸς δόξαν· για δόξα.

πρὸς ἐπίρρωσιν· για ενίσχυση. Π.χ.: '*μπορώ να προσθέσω και ένα ακόμη επιχείρημα προς επίρρωσιν της θέσης μου*'.

πρὸς θεοῦ· για όνομα του θεού.

πρὸς κέντρα λακτίζεις[23]· μεταφ.: ματαιοπονείς· η επίθεσή σου εναντίον μου αποβαίνει εισβάρος σου· το χτύπημά σου γίνεται boomerang.

πρὸς παραδειγματισμόν· για να χρησιμεύσει ως παράδειγμα. Π.χ.: '*τιμωρήθηκαν σκληρά οι δυο αυτοί μαθητές προς παραδειγματισμόν*'.

πρὸς πώλησιν· για πούλημα.

πρὸς τὸ θεαθῆναι[24]· για τα μάτια· για επίδειξη. Π.χ.: '*οι συγγενείς του τρέξανε απλώς προς το θεαθήναι, αλλά χωρίς πραγματική διάθεση να τον συνδράμουν*'.

πρὸς τοῖς ἄλλοις· εκτός από τα άλλα.

πρὸς τούτοις· εκτός απ' αυτά· επίσης.

πρόσω ὁλοταχῶς· εμπρός με όλην την ταχύτητα, που αναπτύσσουν οι μηχανές του πλοίου.

προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις· προφάσεις προς δικαιολόγηση ολισθημάτων· εύσχημες δικαιολογίες.

---

23. Πβ. Πινδ. Πυθ. II.95, Αισχ. Αγαμ. 1624, Ευριπ. Βάκχ. 795 και Πράξ. Αποστ. 26.14.

24. Άλλοι γράφουν: *διὰ τὸ θεαθῆναι* (για το θεαθῆναι).

πρῴην· προηγούμενος. Π.χ.: '*ο πρώην πρόεδρος της δημοκρατίας*'.

πρωτίστως· πρώτα απ' όλα.

πρῶτος τῇ τάξει· πρώτος στην ιεραρχία· πρώτος κατά σειρά σύμφωνα με το επίσημο πρωτόκολλο.

πτωχὸς τῷ πνεύματι[25]· κατά παρερμ. της φράσης: κουτός· ανόητος· αγαθιάρης. Βλ. και: μακάριοι οι πτωχοί τω πνεύματι.

πῦρ, γυνὴ καὶ θάλασσα· φωτιά, γυναίκα και θάλασσα. Η φράση αυτή λέγεται με χιουμοριστική διάθεση, προκειμένου για τα τρία φοβερότερα κακά στον... κόσμο!

πῦρ καὶ μανία· π.χ.: '*μόλις τους είδε να γελούν έγινε πυρ και μανία, και τους πέταξε έξω από την τάξη*'.

πύρρειος νίκη[26]· νίκη που συνεπάγεται όμως τεράστιες απώλειες· νίκη που συνεπιφέρει και στο νικητή μεγάλη φθορά, έτσι ώστε να ισοδυναμεί με ήττα.

πωλεῖται πατρίς· φράση που καυτηριάζει την τάση των νεοελλήνων να ξεπουλούν τα πάντα στους ξένους ή ν' αδιαφορούν για το ξεπούλημα (υλικό και ηθικό) της πατρίδας τους.

---

25. Πβ. Ματθ. Ε.3.

26. Η φράση προήλθε από την αιματηρή νίκη του Πύρρου εναντίον των Ρωμαίων στην Ηράκλεια της Ιταλίας το 280 π.Χ. Στη μάχη εκείνη ο Πύρρος νίκησε βέβαια τους αντιπάλους του, έχασε όμως κι εκείνος χιλιάδες επίλεκτους μαχητές, έτσι ώστε η νίκη του υπήρξε ισοδύναμη με ήττα. Πβ. επίσης Καδμεία νίκη (Ηροδ. Ι.166).

Ρ

ῥίπτω ἔλαιον εἰς τὴν πυράν· μεταφ.: υποδαυλίζω φιλονικία· υποθάλπω όξυνση σ' έναν καυγά.

ῥόδον τὸ ἀμάραντον[1]· λέγεται μεταφορικά συνήθως για κορίτσι αθώο και ανοιχτόκαρδο, που έχει χαρακτήρα άψογο και ήθος ανεπίληπτο.

ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ[2]· λύτρωσέ μας από τον πονηρό· προφύλαξέ μας από τον πειρασμό (της αμαρτίας).

1. Φράση από την ακολουθία του Ακαθίστου Ύμνου (Καν., ωδή α').
2. Από την Κυριακή Προσευχή. Πβ. Λουκά ΙΑ.4.

Σ

σανὶς σωτηρίας· πβ. και: σωσίβιος λέμβος.

σῆμα κατατεθέν· επίσημο γνώρισμα ενός προϊόντος μιας βιομηχανίας ή ενός εργοστασίου.

σιγὴν ἰχθύος· στη φράση: '*τηρεί σιγήν ιχθύος*' (=δεν μιλεί καθόλου· δεν βγάζει τσιμουδιά· αποφεύγει να μιλήσει, για να μείνει ουδέτερος).

σοφία, πρόσχωμεν[1]· λέγεται σοβαρά ή ειρωνικά όταν πρόκειται να ειπωθεί κάτι το σημαντικό ή το υποτιθέμενο σημαντικό.

σοφὸν τὸ σαφές[2]· η σαφήνεια αποκαλύπτει σοφία (δηλ. βαθιά και πλήρη γνώση του θέματος).

σπεῦδε βραδέως[3]· προχώρει στη ζωή σου γοργά και δυναμικά αλλά συνάμα με προσοχή και προφύλαξη.

στεντορίᾳ τῇ φωνῇ[4]· με πάρα πολύ δυνατή φωνή· με φωνή ισχυρή και βροντώδη.

σταύρωσον αὐτόν[5]· λέγεται για άνθρωπο, που δέχεται από παντού ανηλεείς επιθέσεις, χωρίς να είναι ένοχος.

στρογγύλης τραπέζης· στη φρ.: '*συζήτηση στρογγύλης τραπέζης*'.

στῶμεν καλῶς[6]· ας σταθούμε με προσοχή και ευλάβεια· ας στα-

---

1. Φράση από τη θεία Λειτουργία (προειδοποίηση για την επικείμενη ανάγνωση της ευαγγελικής περικοπής).

2. Πβ. Ευριπ. Ορέστ. 397.

3. Πβ. Λατιν.: festina lente. Gell.10.11.5.

4. Από τον μυθικό ήρωα Στέντορα, που φώναζε τόσο δυνατά όσο πενήντα άντρες μαζί. Πβ. Ομ. Ιλ. Ε.785-786.

5. Πβ. Ιω. ΙΘ΄.6.

6. Φράση από τη θεία Λειτουργία. (Λίγο πριν από τον καθαγιασμό των Αγίων Δώρων).

θούμε στο ύψος των περιστάσεων· ας κάνουμε το καθήκον μας.

σὺ εἶπας[7]· λέγεται όταν θέλουμε ν' αποδώσουμε με έμφαση την ευθύνη σε κάποιον για κάτι που ειπώθηκε.

συλλήβδην· συνολικά· όλοι μαζί· συνοπτικά.

σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει[8]· μαζί με τη βοήθεια του θεού κατάβαλε και συ προσπάθεια· μην περιμένεις τα πάντα από το θεό, πρέπει και συ να δραστηριοποιηθείς.

σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις· π.χ.: '*γύρισαν στα χωριά τους από το εξωτερικό συν γυναιξί και τέκνοις*' (δηλ. με τις οικογένειές τους).

συνεπείᾳ· π.χ.: '*έμεινε ημιτελής η οικοδομή αυτή συνεπεία της απεργίας των εργατών*'.

συνημμένως· προσαρτημένα· μαζί.

σὺν θεῷ· με τη βοήθεια του θεού. Π.χ.: '*θα καταβάλουμε κάθε προσπάθεια να ξαναχτίσουμε συν θεώ τα σπίτια μας*'.

σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου· με το πέρασμα του χρόνου.

σὺν τοῖς ἄλλοις· εκτός από τα άλλα· επίσης.

σὺν τῷ χρόνῳ· με τον καιρό· με το πέρασμα του καιρού. Π.χ.: '*θα κοιτάξουμε συν τω χρόνω να τους συμφιλιώσουμε*'.

σωσίβιος λέμβος· μεταφ.: '*το δάνειο εκείνο υπήρξε πραγματικά γι' αυτόν τότε σωσίβιος λέμβος*' (='σανίδα σωτηρίας').

σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου· λέγεται σε περίπτωση που κάτι το απροσδόκητο μας προξενεί έκπληξη, ή καμιά φορά και οργή.

σωτήριον ἔτος· στη φράση: '*κατά το σωτήριον έτος*' ή εν έτει σωτηρίω (για τα χρόνια που αριθμούνται από τη γέννηση του Σωτήρα Χριστού).

---

7. Πβ. Ιω. ΙΗ.34. Η φράση αποτελεί εβραϊσμό: ναι, έτσι είναι, όπως το είπες.

8. Αρχαία παροιμία.

Τ

τ' ἀγαθὰ κόποις κτῶνται[1]· τα αγαθά τα αποχτά κανείς με μόχθους.

τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώπῳ δυνατὰ παρὰ τῷ θεῷ[2]· τα αδύνατα για τον άνθρωπο είναι δυνατά για το θεό.

τὰ ἄδυτα τῶν ἀδύτων· τα τρίσβαθα· τα κατάβαθα. Π.χ.: '*φαίνεται ότι είναι σχεδόν αδύνατο να φτάσει κανείς στα άδυτα των αδύτων αυτής της οργάνωσης*'.

τὰ ἐν οἴκῳ μὴ ἐν δήμῳ· τα οικογενειακά ζητήματα δεν πρέπει να βγαίνουν στη δημοσιότητα· τα προσωπικά μας δεν πρέπει να γίνονται δημόσια θέματα.

τὰ ἐξ ἁμάξης[3]· στη φράση: '*του έψαλε* (ή *του έσυρε*) *τα εξ αμάξης*' (δηλ. τον περιέλουσε με προσβολές και βρισιές).

τὰ μάλιστα· σε υπερβολικό βαθμό. Π.χ.: '*ο καθηγητής μας ήταν καλόκαρδος και τα μάλιστα δίκαιος*'.

τἀνάπαλιν· το αντίστροφο· το αντίθετο.

τὰ παιδία παίζει· λέγεται χιουμοριστικά ή ειρωνικά για ενήλικους ανθρώπους που συμπεριφέρονται με τρόπο παιδικό.

τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι[4]· πρέπει ν' αποδίδουμε στον καθένα ό,τι του αρμόζει.

---

1. Παροιμ. φράση. Πβ. Επίχ. απόσπ. 36 Diels.
2. Λουκά ΙΗ.27.
3. Η φράση προήλθε από τα σκώμματα και τα φαιδρολογήματα που ξεστόμιζαν οι Αθηναίες γυναίκες πάνω από τις άμαξες, που τις έφερναν από την Ελευσίνα στην Αθήνα, όταν τέλειωναν οι γιορτές των Ελευσινίων Μυστηρίων. Πβ. Αριστοφ. Πλούτ. 1014. Επίσης Δημοσθ. Περί του στεφ. 122 (και σχόλια ad loc).
4. Ματθ. ΚΒ.21.

ταῦρος ἐν ὑαλοπωλείῳ· τα έκανε γυαλιά καρφιά· τα έκανε άνω κάτω· τα αναστάτωσε όλα.

τείνω εὐήκοον οὖς· ακούω κάτι με ευνοϊκή διάθεση· δείχνω ευνοϊκή διάθεση προς κάποιο αίτημα.

τελῶ ἐν γνώσει· είμαι ενήμερος· γνωρίζω.

τεσσαράκοντα παρὰ μίαν[5]· στη φράση: '*έφαγε τεσσαράκοντα παρά μίαν*' (δηλ. έφαγε πολύ ξύλο).

τετελεσμένον γεγονός· γεγονός που είναι πια συντελεσμένο· κάτι που έχει πια γίνει και δεν είναι δυνατό να ακυρωθεί η εκτέλεσή του.

τετέλεσται[6]· τέλειωσαν όλα· δεν υπάρχει καμιά ελπίδα πια· χάθηκε το παν.

τέως· π.χ.: '*τέως υπουργός*' (δηλ. μέχρι προ ολίγου υπουργός, πρώην υπουργός).

τῇδε κακεῖσε· εδώ κι εκεί· άνω κάτω.

τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενος· προθυμοποιούμενος να κάνω κάτι, που εξ ανάγκης ούτως ή άλλως θα έκανα.

τὴν ἐπαύριον· την επόμενη ημέρα.

τὴν σήμερον ἡμέραν· λέγεται συχνά για έμφαση.

τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν[7]· λέγεται σε περιπτώσεις συγκρίσεων, όταν χρειάζεται να ληφθούν υπόψη κάποιες διαφορές που από τη φύση τους παρουσιάζουν τα συγκρινόμενα πράγματα. Πβ. Λατιν.: mutatis mutandis.

τί δέον γενέσθαι· τι πρέπει να γίνει· τι επιβάλλεται να γίνει.

τί ἐστιν ἀλήθεια;[8] τι είναι αλήθεια; ποια είναι η ουσία της αλήθειας;

τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου[9]· να περιβάλλεις με τι-

5. Παύλου. Κορινθ. Β. 11.24.
6. Ιω. ΙΘ.30.
7. Πβ. το Λατιν.: mutatis mutandis.
8. Ιω. ΙΗ.38.
9. Έξοδ. Κ.12.

μή τον πατέρα σου και τη μητέρα σου· να σέβεσαι τους γονείς σου.

τί μέλλει γενέσθαι· τι πρόκειται να γίνει.

τί σου καταμαρτυροῦσι[10]· τι σε κατηγορούν· τι βαρύ κατηγορητήριο σου αποδίδουν.

τιμῆς ἕνεκεν· για χάρη εκτίμησης. Η φράση αυτή γράφεται συχνά σε προσφερόμενα βιβλία.

τίνα ζητεῖτε;[11]· ποιον ζητείτε; ποιον θέλετε;

τίναξον τὸν κονιορτὸν τῶν ὑποδημάτων[12]· μεταφ.: '*μακριά από τέτοιους ανθρώπους· τίναξον τον κονιορτόν των υποδημάτων σου*' (δηλ. απομακρύνσου όσο μπορείς γρηγορότερα).

τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει[13]· τι απευθύνεσαι σε μας; Κοίταξε μόνος σου τι θα κάνεις. (Δηλαδή: τι μας το λες; Δικό σου πρόβλημα).

τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα[14]· τι θα φέρει η επόμενη μέρα· τι θα φέρει το αύριον. Π.χ.: '*ποιος ξέρει τι τέξεται η επιούσα*'.

τίς ἀγορεύειν βούλεται;[15]· ποιος θέλει να πάρει το λόγο;

τίς οἶδεν· ποιος ξέρει. Π.χ.: '*τώρα τις οίδεν* (ή *κύριος οίδεν*) *αν θα μας ειδοποιήσουν για την επιταγή μας*'.

τί χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;[16]· τι ανάγκη έχουμε από μάρτυρες; Δεν χρειαζόμαστε μάρτυρες.

τὸ 'Αθήνησι Πανεπιστήμιον· το Πανεπιστήμιο της Αθήνας· το Αθηναϊκό Πανεπιστήμιο.

---

10. Ματθ. ΚΖ.13.
11. Ιω. Κ.15.
12. Λουκά Θ.5.
13. Ματθ. ΚΖ.4.
14. Παροιμ. ΚΖ.1.
15. Η γνωστή φράση που απευθυνόταν στους υποψήφιους αγορητές στην Εκκλησία του Δήμου στην αρχαία Αθήνα.
16. Μάρκου ΙΔ.63.

τὸ γῆρας οὐκ ἔρχεται μόνον· τα γηρατειά δεν έρχονται μόνα τους (φέρνουν δηλ. και άλλα κακά).

τὸ δὶς ἐξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ[17]· το να κάνει κανείς το ίδιο λάθος δυο φορές αποκαλύπτει ανόητο άνθρωπο.

τὸ ἐν λόγῳ θέμα· (=το περί ου ο λόγος θέμα)· το ζήτημα για το οποίο μιλούμε.

τὸ ζῆν ἐπικινδύνως[18]· το να ζει κανείς επικίνδυνα. Πβ. ιταλ.: viver pericolosamente.

τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι[19]· υπακούοντας στις εντολές εκείνων.

τοῖς μετρητοῖς· με μετρητά.

τὸ κατὰ δύναμιν· αυτό που μπορούμε.

τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν· το να μιλεί κανείς με λίγα λόγια είναι δείγμα σοφού ανθρώπου.

τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής[20]· λέγεται για κάποιον που ενώ έχει τη διάθεση να κάνει κάτι, εντούτοις δεν μπορεί να το κάνει λόγω βιολογικής ή άλλης αδυναμίας.

τὸ μὴ περαιτέρω· το έσχατο όριο· απροχώρητο.

τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον· από δυο αναπότρεπτα κακά το λιγότερο χειρότερο είναι προτιμότερο.

τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί[21]· η πιο μηδαμινή γνώση του θεού ισοδυναμεί με την πιο μεγάλη σοφία των ανθρώπων.

τὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον[22]· την καθημερινή τροφή. Π.χ.: *'εδώ*

---

17. Εύχρηστη παροιμιακή φράση.

18. Πβ. Ιταλ.: vivere pericolosamente.

19. Από το περίφημο επίγραμμα του Σιμωνίδη για τους πεσόντες στις Θερμοπύλες. Ηροδ. VII.228. Η φράση αυτή χρησιμοποιείται καμιά φορά παραλλαγμένη. Πβ.: τοῖς κείνων χρήμασι... τρεφόμενοι (λ.χ. για τους φοιτητές που ζουν με τα χρήματα των γονιών τους κ.λπ.).

20. Μάρκου ΙΔ.38.

21. Παύλου, Κορινθ. Α. Α.25. Επίσης ib. Γ.19.

22. Πβ. Λουκά ΙΑ.3.

αγωνιζόμαστε να εξασφαλίσουμε τον άρτον τον επιούσιον κι εσύ μιλάς για πολυτέλειες;'

τὸ πεπρωμένον φυγεῖν ἀδύνατον· είναι αδύνατο ν' αποφύγει κανείς το πεπρωμένο του· δεν μπορεί να ξεφύγει κανείς από τη μοίρα του.

τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον· η κόλαση· τόπος βασανιστηρίων μετά θάνατο.

τὸ σιγᾶν κρεῖττόν ἐστι τοῦ λαλεῖν· η σιωπή είναι καλύτερη από τη φλυαρία. Πβ.: η σιωπή είναι χρυσός.

τοσούτῳ μᾶλλον· τόσο περισσότερο.

τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές[23]· (ή **τὸ ἀληθές**)· η επιβεβαίωση (απόδειξη) του λόγου. Π.χ.: '*και για του λόγου το αληθές θα σας παρουσιάσω έναν αψευδή μάρτυρα*'.

τοῦ λοιποῦ· στο εξής.

τοὺς ζυγοὺς λύσατε· γυμν. παράγγελμα: διαλυθείτε.

τοὐτέστιν· δηλαδή.

τοὐτέστιν μεθερμηνευόμενον[24]· δηλαδή αυτό σημαίνει· δηλαδή με άλλα λόγια.

τραγέλαφος· μεταφ.: πράγμα αλλόκοτο· υπόθεση περίπλοκη και αξεδιάλυτη· ακαταστασία· σύγχυση.

τρέπω(ομαι) εἰς φυγήν· π.χ.: '*οι αντίπαλοι πανικοβλήθηκαν αμέσως και τράπηκαν εις φυγήν*'.

τρέχοντος ἔτους (μηνός)· ενεστώτος έτους ή μηνός· παρόντος έτους ή μηνός.

τρικυμία ἐν κρανίῳ· διανοητική σύγχυση· δεν ξέρουν τι κάνουν.

τρόπον τινά· κατά κάποιον τρόπο.

τύποις· τυπικά. Αντίθ.: ουσία.

τυρβάζει περὶ πολλά[25]· ασχολείσαι με πολλά πράγματα· έχεις

---

23. Από το απολυτίκιο της βάπτισης του Χριστού (των Θεοφανείων).

24. Πβ. Μάρκου ΙΕ.34.

25. Λουκά Ι.41.

πολυπραγμοσύνη (λέγεται συνήθως με κακεντρεχή ή ειρωνική διάθεση).

τυφλοῖς ὄμμασι· με κλειστά μάτια· χωρίς να κοιτάξει. Π.χ.: '*ήταν δυνατό να μην πέσει έξω στις εμπορικές του υποχρεώσεις, που αγόραζε το καθετί τυφλοίς όμμασι;*'

τυφλὸς τὰ τ' ὦτα τόν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματα[26]· ολότελα τυφλός στα μάτια και στην ψυχή.

τύχῃ ἀγαθῇ[27]· με καλή τύχη· με τη βοήθεια του θεού.

τῷ καιρῷ ἐκείνῳ[28]· εκείνον τον καιρό· τότε.

τῶν οἰκιῶν ἡμῶν ἐμπιπραμένων ἡμεῖς ᾄδομεν· ενώ τα σπίτια μας καίγονται, εμείς τραγουδούμε· ενώ καταστρεφόμαστε, εμείς αδιαφορούμε πλήρως.

τῷ ὄντι· πράγματι.

---

26. Σοφ. Οιδ. Τύρ. 371.

27. Εύχρηστη φράση σε ψηφίσματα της Εκκλησίας του Δήμου και σε φράσεις που περιέχουν ευχή. Πβ. επίσης Πλάτ. Συμπ. 117e και Κρίτ. 43d.

28. Εμβόλιμη εισαγωγική φράση στις ευαγγελικές περικοπές που διαβάζονται από τον ιερέα στις διάφορες ακολουθίες. Πβ. επίσης: Ματθ. ΙΒ.1, ΙΔ.1.

Υ

ὕπαγε ὀπίσω μου, σατανᾶ[1]· λέγεται συνήθως όταν παρουσιάζεται αναπάντεχα κάποιος επικίνδυνος πειρασμός ή πρόκληση.

ὑπ' ἀτμόν· στη φράση: '*είμαι ύπ' ατμόν*', δηλ. φεύγω, αναχωρώ.

ὑπ' αὔξοντα ἀριθμόν· χρησιμοποιείται συνηθέστερα στα υπηρεσιακά έγγραφα.

ὑπεράγαν· πάρα πολύ.

ὑπεράνω πάσης ὑποψίας· π.χ.: '*ο προϊστάμενος της υπηρεσίας είναι υπεράνω πάσης υποψίας*' (δηλ. δεν τον αγγίζει και η παραμικρή υποψία).

ὑπεράνω τῆς θελήσεώς μου· πάνω από τη θέλησή μου· υπερβαίνει τη θέλησή μου.

ὑπεράνω τῶν δυνάμεών μου· υπερβαίνει τις δυνάμεις μου.

ὑπεράνω χρημάτων· π.χ.: '*ο φίλος του είναι υπεράνω χρημάτων*' (δηλ. δεν λογαριάζει τα λεφτά μπροστά στη φιλία).

ὑπερβαίνω τὰ ἐσκαμμένα[2]· προχωρώ πάρα πολύ· ξεπερνώ τα επιτρεπόμενα όρια. Π.χ.: '*δεν χρειάζεται πια άλλη ευγένεια, γιατί ο κύριος αυτός υπερέβη τα εσκαμμένα*'.

ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἑστιῶν· στη φράση: '*αγωνιζόμαστε υπέρ βωμών και εστιών*' (δηλ. για τα όσια και τα ιερά της πατρίδας μας).

ὕπερθεν· υπεράνω.

ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὁσίων· πβ.: υπέρ βωμών και εστιών (βλ. παραπ.).

---

1. Μάρκου Η.23.
2. Πβ. Πλάτ. Κρατ. 413a.

ὑπὲρ τὸ δέον· πάνω από το πρέπον. Π.χ.: '*ο δάσκαλός μου είναι υπέρ το δέον αυστηρός*'.

ὑπὸ βροχήν· κάτω από βροχή.

ὑπὸ διάλυσιν· π.χ.: '*έχουν σταματήσει τις εισαγωγές εμπορευμάτων, γιατί η εταιρεία τους είναι υπό διάλυσιν*'.

ὑπὸ ἔγκρισιν· π.χ.: '*το δάνειο που έχετε ζητήσει είναι υπό έγκρισιν*'.

ὑπὸ ἐπιτήρησιν· π.χ.: '*ο πατέρας τους έχει πάθει αμνησία και γι' αυτό τον έχουν υπό επιτήρησιν*'.

ὑπὸ ἐχεμύθειαν· π.χ.: '*θα σου πω κάτι το πολύ ενδιαφέρον αλλά υπό εχεμύθειαν*' (δηλ. υπό την προϋπόθεση ότι θα τηρηθεί μυστικό).

ὑπὸ κατάληψιν· π.χ.: '*η σχολή μας τις μέρες αυτές δεν λειτουργεί, γιατί τελεί υπό κατάληψιν*' (δηλ. την έχουν καταλάβει οι σπουδαστές και εμποδίζουν τη λειτουργία της).

ὑπὸ κατάρρευσιν· π.χ.: '*το οίκημα αυτό είναι υπό κατάρρευσιν και πρέπει να κατεδαφιστεί*' (δηλ. έτοιμο να καταρρεύσει).

ὑπὸ κατάρτισιν· π.χ.: '*δεν είναι δυνατό να εγκριθεί τώρα το κονδύλιο αυτό, γιατί ο προϋπολογισμός είναι ακόμη υπό κατάρτισιν*' (δηλ. στο στάδιο της κατάρτισης).

ὑπὸ κατασκευήν· π.χ.: '*αγοράσαμε διαμέρισμα σε μια πολυκατοικία υπό κατασκευήν*' (δηλ. στο στάδιο της κατασκευής).

ὑπὸ κατεδάφισιν· π.χ.: '*η γέφυρα αυτή είναι κλειστή, γιατί βρίσκεται υπό κατεδάφισιν*' (δηλ. στο στάδιο της κατεδάφισης).

ὑπὸ κηδεμονίαν· π.χ.: '*το ανήλικο τέκνο τους δόθηκε υπό κηδεμονίαν στη γιαγιά του*' (δηλ. ανατέθηκε η κηδεμονία του στη γιαγιά του).

ὑπὸ κράτησιν· π.χ.: '*δεν μπορείτε να φύγετε, γιατί είστε υπό κράτησιν*' (δηλ. είστε κρατούμενος).

ὑπὸ μάλης· κάτω από τη μασχάλη.

ὑπὸ παρακολούθησιν· π.χ.: '*το σπίτι είχε τεθεί υπό παρακολούθησιν από τον περασμένο μήνα*' (δηλ. το παρακολουθούσε η αστυνομία).

ὑπὸ περιορισμόν· π.χ.: '*τον αδελφό του έχουν θέσει υπό περιορισμόν ύστερ' από το γνωστό επεισόδιο*' (δηλ. τον έχουν τιμωρήσει με την ποινή του περιορισμού).

ὑπὸ τὰ ὄμματα· π.χ.: '*κατάφερε να κλέψει το αυτοκίνητο υπό τα όμματα της αστυνομίας*' (δηλ. μπροστά στα μάτια).

ὑπὸ τὰ ὅπλα· π.χ.: '*πήραν την απόφαση να καλέσουν υπό τα όπλα δυο κλάσεις στρατευσίμων*' (δηλ. να επιστρατεύσουν).

ὑπὸ τὴν αἰγίδα· υπό την προστασία· υπό την κάλυψη· υπό την ευθύνη. Π.χ.: '*η έκδοση του λεξικού εκείνου είχε πραγματοποιηθεί υπό την αιγίδα της Ακαδημίας Αθηνών*'.

ὑπὸ τὴν αἵρεσιν· υπό την επιφύλαξη· υπό την προϋπόθεση· υπό τον όρο.

ὑπὸ τὴν ἀπειλήν· κάτω από την απειλή.

ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν· κάτω από την επίδραση. Π.χ.: '*οδηγούσε υπό την επήρειαν ναρκωτικών*'.

ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν· κάτω από την επίβλεψη.

ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν· κάτω από την επίδραση.

ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν· κάτω από την επιμέλεια.

ὑπὸ τὴν ἐπιρροήν· κάτω από την επιρροή.

ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν· κάτω από την επίβλεψη.

ὑπὸ τὴν σκέπην· κάτω από την προστασία· κάτω από τις φροντίδες.

ὑπὸ τὸ κράτος· π.χ.: '*υπό το κράτος της οργής του ξεστόμισε ακατανόμαστες βρισιές εναντίον σας*' (δηλ. κυριευμένος από την οργή του).

ὑψηλῇ ἐπιταγῇ· με άνωθεν εντολή.

ὑψίστης σημασίας· π.χ.: '*η υπόθεση αυτή για μένα είναι υψίστης σημασίας*' (δηλ. έχει εξαιρετική σπουδαιότητα).

Φ

φάγωμεν καὶ πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνῄσκομεν[1]· ας φάμε και ας πιούμε, γιατί αύριο πεθαίνουμε.

φάσκω καὶ ἀντιφάσκω· λέω και ξελέω.

φείδου χρόνου[2]· να τσιγκουνεύεσαι το χρόνο σου· να μη σπαταλάς το χρόνο σου· να εκμεταλλεύεσαι το χρόνο σου.

φέρ' εἰπεῖν· παραδείγματος χάρη.

φθονερὸν τὸ θεῖον[3]· το θείο φθονεί την ευτυχία των θνητών και επιστρατεύει μηχανισμούς καταστροφής τους.

φίλα κεῖμαι πρός· διάκειμαι φιλικά προς. Π.χ.: '*ο βουλευτής επιθυμεί να μάθει, αν ο πατέρας μου φίλα κείται προς την παράταξή του*'.

φιλήκοον εἶναι καὶ μὴ πολύλαλον[4]· ν' αγαπάς ν' ακούς και όχι να πολυμιλάς.

φίλος μὲν Πλάτων, φιλτέρα δ' ἀλήθεια[5]· αγαπητός είναι ο Πλάτων, πιο αγαπητή όμως η αλήθεια.

φοβοῦ τοὺς Δαναοὺς καὶ δῶρα φέροντας[6]· να φοβάσαι τους εχθρούς, έστω κι αν έρχονται με δώρα.

---

1. Κορινθ. Α.15.32: *εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνῄσκομεν.*

2. Πολύ εύχρηστη αποφθεγματική φράση. Πβ. και στην Λατιν.: parce tempore.

3. Πβ. Ηροδ. Ι.32.

4. Πβ. Ανθολ. Στοβ. ΙΙΙ.1.172. Πβ. και: *ἄκουε πολλά, λάλει καίρια* (Βίας, Ι.65.7, Diels).

5. Παροιμιώδεις φράση διαφωνούντων προς τη φιλοσοφία του Πλάτωνα.

6. Πβ. τον γνωστό στίχο του Βιργιλίου: *timeo Danaos et dona ferentes* (Virg. Aen. II.49).

φύρδην μίγδην· ἀνάκατα· άνω-κάτω.

φύλακες, γρηγορεῖτε· φρουροί, επαγρυπνείτε.

φύλλον συκῆς[7]· π.χ.: '*στα καλλιστεία αυτά παρουσιάζονται οι διαγωνιζόμενες με φύλλον συκής*' (δηλ. με αδαμιαία περιβολή).

φύσει καὶ θέσει· εκ φύσεως και εκ θέσεως.

φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον[8]· είναι δύσκολο τον κακό να τον κάνεις καλό.

φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ[9]· π.χ.: '*ό,τι και να τους λες αυτοί φωνή βοώντος εν τη ερήμω*' (δηλ. δεν ακούνε τίποτε).

φωνὴ λαοῦ ὀργὴ θεοῦ· π.χ.: '*δεν μπόρεσε ο υπουργός να περάσει το δικό του μπροστά στις διαμαρτυρίες του κόσμου, φωνή λαού οργή θεού βλέπεις*'.

---

7. Γέν. Γ.7.

8. Μενάν. Γνώμαι Μονόστ. 531.

9. Από το γνωστό τροπάριο των Θεοφανείων: '*Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου...*' (Αναφέρεται στον Ιωάννη τον Πρόδρομο που κήρυττε στην έρημο).

Χ

χαῖρε βάθος ἀμέτρητον[1]· λέγεται σε περιπτώσεις όπου είναι σχεδόν αδύνατο να αντιληφθούμε κάτι που λέγεται και είναι ασαφές και ανεξιχνίαστο, ή για κάτι που γίνεται και υπερβαίνει τα συνηθισμένα όρια.

χαῖρε καὶ ὑγίαινε· εύχομαι χαρά και υγεία.

χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε[2]· εύχομαι χαρά και αγαλλίαση.

χαρᾶς εὐαγγέλια[3]· π.χ.: '*οι μαθητές μόλις άκουσαν για εκδρομή είχαν εκείνη την ημέρα χαράς ευαγγέλια*' (δηλ. ένιωσαν μεγάλη χαρά).

χάριτι θείᾳ[4]· με θεία παρέμβαση· με θεία βοήθεια.

χάρμα ὀφθαλμῶν· απόλαυση των ματιών.

χοῦς εἶ καὶ εἰς χοῦν ἀπελεύσει[5]· χώμα είσαι και στο χώμα θα καταλήξεις.

χρὴ λέγειν τὰ καίρια[6]· πρέπει να λέμε τα κατάλληλα λόγια σε κάθε περίσταση· χρειάζεται να λέμε ό,τι πρέπει (ταιριάζει) σε κάθε περίσταση.

---

1. Ματθ. Ε.12.
2. Φράση από τον Ακάθιστο Ύμνο.
3. Από το αναστάσιμο τροπάριο: '*Δεῦτε ἀπὸ θέας, γυναῖκες εὐαγγελίστριαι, καὶ τῇ Σιὼν εἴπατε· δέχου παρ' ἡμῶν χαρᾶς εὐαγγέλια...*'
4. Πβ. Παύλου, Κορινθ. ΙΕ.10.
5. Πβ. Γέν. Γ.19. Ευχή του ιερέα κατά τη στιγμή της ταφής.
6. Αισχ., Επτά επί Θήβας 1.

χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν[7]· ας είναι χριστιανά τα στερνά της ζωής μας· ας έχουμε χριστιανικό τέλος.
Χριστὸς ἀνέστη[8]· ο Χριστός αναστήθηκε.

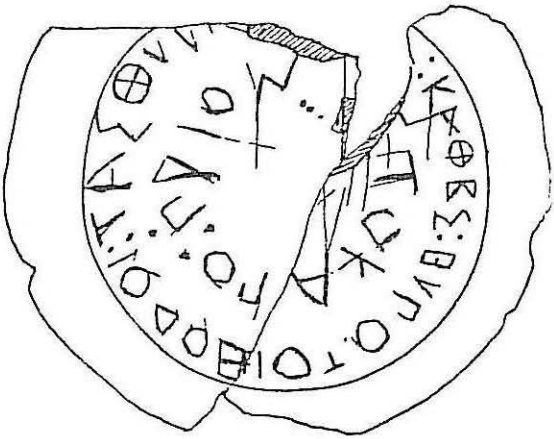

7. Από ευχή που λέει ο ιερέας στη θεία Λειτουργία.
8. Από το γνωστό αναστάσιμο απολυτίκιο: '*Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν...*'

Ψ

ψῆφος Ἀθηνᾶς[1]· αθωωτική ψήφος· αποφασιστική παρέμβαση για την αθώωση κάποιου.

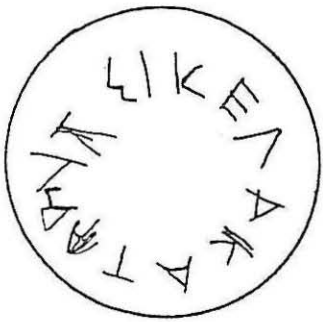

1. Η παροιμιώδης αυτή φράση προήλθε από την αποφασιστική παρέμβαση της Αθηνάς για την αθώωση του μητροκτόνου Ορέστη. Πβ. Αισχ. Ευμεν. 734 κ.εξ.

Ω

ὤδινεν ὄρος καὶ ἔτεκε μῦν[1]· μεταφ.: υποσχέθηκε πολλά και μεγάλα, και δεν έκανε τίποτε· κατέβαλε τεράστιες προσπάθειες με μηδαμινό αποτέλεσμα.

ὦ ξεῖν, ἀγγέλειν Λακεδαιμονίοις[2]· ξένε, ανάγγειλε στους Λακεδαιμονίους.

ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις[3]· δόξα στον ύψιστο θεό.

ὡς διὰ μαγείας· με τρόπο μαγικό· με μέθοδο θαυματοποιού. Π.χ.: '*μη νομίζετε ότι είναι τόσο εύκολο να πετύχουμε ως διά μαγείας την κατασκευή τόσων χιλιάδων αιθουσών διδασκαλίας*'.

ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ[4]· σαν λουλούδι του κάμπου. Π.χ.: '*σβήνει η ζωή μας τόσο γρήγορα ωσεί άνθος του αγρού*'.

ὡς εἴθισται· κατά την επικρατούσα συνήθεια· καθώς συνηθίζεται.

ὡσεὶ παρών· σαν να ήταν παρών. Π.χ.: '*δεν παρευρίσκεται στο δικαστήριο, δικάζεται όμως ωσεί παρών*'.

ὡσεὶ περιστερά· σαν περιστέρι.

ὡσεὶ χόρτος αἱ ἡμέραι αὐτοῦ[5]· οι μέρες του (δηλ. του ανθρώπου) τόσο λίγες όπως ενός χορταριού.

---

1. Πβ. Λουκ. *Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν* 23. Επίσης Αποστ. Παροιμ. 18.57.
2. Από το γνωστό επίγραμμα του Σιμωνίδη προς τιμή των Θερμοπυλομάχων. Ηροδ. VII 228.
3. Ματθ. ΚΑ.9.
4. Ψαλμ. 102.15.
5. Ψαλμ. 102.15.

ὡς ἐκ περισσοῦ· επιπροσθέτως· ενώ δεν υπήρχε ανάγκη.

ὡς ἐκ τούτου· για το λόγο αυτόν· επομένως.

ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε[6]· τι μεγαλείο περικλείουν τα δημιουργήματά σου, Κύριε· πόσο δοξάστηκαν τα έργα σου Κύριε.

ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· τις περισσότερες φορές.

ὡς εὖ παρέστης[7]· καλώς ήλθες· καλώς όρισες.

ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ· σαν κάτι το εξαιρετικά καλύτερο.

ὡς μὴ ὤφειλε· ενώ δεν έπρεπε· ενώ δεν είχε αρμοδιότητα· που να μη γινόταν!

ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγήν[8]· λέγεται για κάποιον που, αν και αθώος, οδηγήθηκε στο χαμό.

ὦ τοῦ θαύματος· π.χ.: '*κι ενώ πιστεύαμε πως δεν είχε πια καμιά ελπίδα, ω του θαύματος, άρχισε να παρουσιάζει σημεία ανάρρωσης*'.

6. Ψαλμ. 103.24
7. Σοφ. Αί. 92.
8. Παλ. Διαθ. (Ησ. 83.7).

ΕΠΙΜΕΤΡΟ

ΑΡΧΑΙΕΣ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ
ΚΑΙ ΛΟΓΙΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ
ΣΤΟΝ ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΤΥΠΟ
ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΠΤΙΚΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΑΠΟ ΦΥΛΛΑ
ΑΘΗΝΑΪΚΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

ΚΑΘΕ ΠΟΛΙΤΗΣ θα προσεθαλλετο για ό,τι έγινε, για το πώς έγινε και για το ποιος και ποιοι, χωρίς τη γνώση του, χωρίς την άδειά του, χωρίς τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες, χωρίς διαφάνεια και χωρίς στοιχειώδη ευαισθησία, εν κρυπτώ και παραθύστω, τον εξαπάτησαν, τον ξεγέλασαν και μετά τον παραπληροφόρησαν, αδιαφορώντας, τέλος, για το τι θα τους κατα-

Η κοινότητα έχει έτοιμη την απάντηση για όσους αντιμετωπίσουν την είδηση με έκπληξη, απορία, αμφισβήτηση ή και ειρωνική διάθεση: «Διαθέτουμε το "γνώθι σ' αυτόν", έρευνα αγοράς, πρέπει να υπάρξει ποτέ **καμία διαπραγμάτευση εφ' όλης της ύλης.** Διότι το μόνο αντικείμενο της διαπραγμάτευσης είναι τι θα

Κατ' ανάγκην φιλότεχνος!

μίας. Ας πει ότι την ενοχλεί η αποκάλυψη τ[illegible] σήψης που δημιούργησε. Αλλα δεν είναι παραδεκτό να επιδιώκει, φωνασκούσα, να επιρρίψει τις ευθύνες στην παρούσα κυβέρνηση και την πολιτική ηγεσία του υπουργείου Δημόσιας Τάξης. «Αιδώς Αργείοι».

περιοδικού «Εποπτεία», το οποίο κινε[illegible]ται στο στενό πρωθυπουργικό περιβάλλον, επανέλαβε και χθες, «δια ζώσης», τις έντυπες επιθέσεις κατά του κ. Καραμαν-

Κυριακή 12 και τέταρτο το μεσημέρι στην Ερμού: Αρκετός κόσμος, που κινείται σχετικά δύσκολα λόγω των αυτοκινήτων. Η άνοδος στην αγορά είναι εμφανής και «διά γυμνού οφθαλμού»: Τα καταστήματα υποδημάτων για παράδειγμα, που το πρώτο δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου είχαν καθόλου ή ελάχιστη πελατεία, μπορεί να μην

αποφασιστικότητα συντονα μετρα για να οραστηριοποιηθουν, υπερνικήσουμε τα δεινά που μας μαστίζουν, θα βρεθούμε ως «αι μωραι παρθένοι εκτός του νυμφώνος». Δεν πρόκειται βέβαια να μας εκδιώξουν από την Κοινότητα, τουναντίον θα μας βοηθήσουν, όπως ανέφερα προηγουμένως, αλλά θα μας βλέπουν με κάποιο οίκτο και δυσφορία

Ο σούπερ ρεπορτερ της Βαγδατης ομως, υπενθυμίζει η «Ουάσιγκτον Ποστ», πρέπει πρώτα να χωρίσει από την εν διαστάσει διετναμέζα σύζυγό του.

ναι υποχρεωμένη τώρα να περάσει μέσα από τις γραμμές των συμμαχικών δυνάμεων, καθ' οδόν προς τη Βαγδάτη».

σαν να μην έφτανε αυτό, βγαίνει και ο ίδιος και λέει: *«Ου συ με λοιδορείς, αλλά ο τόπος»* – λόγια που κατά τον Αίσωπο(!) είπε ο λύκος στο κατσίκι όταν το είδε ανε-

και τη γνωστή στο πανελλήνιο μαϊμού του, με τη λεζάντα: *«Ουκ εά με καθεύδειν το του Μιλτιάδου τρόπαιον!»*. Δέν ξέρω αν είναι αλήθεια, αλλά κάπου είπε: *«Οι*

Λευκό Οίκο: *«Φοβού τους Δαναούς και Ντόρα φέροντας»*.

Πρόσφατα, με τη γνωστή μέθοδο του καλάθου απορριμμάτων,

Η ειρήνη επί ξυρού ακμής.

Κεκλεισμένων των θυρών

παλέματα» και δρόμους πολυφωνικούς, πώς να πούμε πάλι, πως είμαστε «πτωχοί τω πνεύματι»! Δεν έχουμε πια «άλλοθι». Όλοι μας γνώρισαν στην Ανοιά.

Το Υπουργοδικείο δεν δεσμεύεται από τη συγκεκριμένη διάταξη του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Κι ας έχει ταχθεί «επί ποινή ακυρότητας».

Το λογικό άλμα των πιο πάνω σκέψεων

τρέφεται στη φάση αυτή και από τον στρουθοκαμηλισμό της κυβέρνησης, η οποία ανειλικρινώς διαρρηγνύει τα ιμάτιά της ισχυριζομένη ότι αυτή αποκατέστησε σήθεν την αξιοπιστία της

κτη εισφορά, η οποία θα επιπέσει επί δικαίων και αδίκων.

Με τον δεύτερο δημοσιονομικό όρο, επιβάλλεται η υποχρέωση η φορολογία των αγροτών να απο-

να υποπτευθεί. Έχουν μολυνθεί άτομα που θεωρητικά είναι **πέραν πάσης υποψίας**. Ακόμη και οι ίδιοι οι φορείς δεν μπορούν να υποπτευθούν ότι έχουν μολυνθεί από τον ιό του AIDS.

γεια εκλογών. Αν όμως γίνουν εκλογές, τότε θα καταποντισθούν άπαντες, πλην εκείνων που, θεία χάριτι, θα προλάβουν να βρουν τη σωτηρία τους στην κιβωτό της «οικογενείας

***ζής*, άνευ ουδεμίας περαπέρω εξηγήσεως, συνήψε σύμβαση μετά νεαράς. Αντικείμενο της συμβάσεως είναι η ρύθ-**

☐ «ΟΥΚ εν τω πολλώ το ευ», και μάλιστα όταν αυτό είναι... γαλαζιόφρων!

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΟΥΣ ΛΟΓΙΣΤΕΣ ΕΝ ΚΑΙΡΩ ΑΙΧΜΗΣ!

να 'ναι «λιγδιασμένα» από τη συνεχή χρήση. Στην πατρίδα του, με διαβεβαίωσε, η ανάγνωση συνοδεία ερμηνευτικού λεξικού – για τους σπουδαστές κυρίως αλλά και για κάθε μορφωμένο άνθρωπο, που σε τελευταία ανάλυση είναι ισόβιος σπουδαστής της γλώσσας του – διδάσκεται εξ απαλών ονύχων και γίνεται υπόθεση ρουτίνας. Τι άλλο να προσθέσω; Και στα δικά μας!

...Το πρόβλημα δεν είναι το "αντ' αυτού", αλλά το "μετ' αυτού" και το "μεθ' ημών", δηλαδή θέμα συλλογικότητας. Το πρόβλημα δεν είναι αναπλήρωση αλλά αποκέντρωση, κομματική αποκέντρωση, που να ξεκινάει από τον πρόεδρο, το Εκτελεστικό Γραφείο και να φτάνει σε μια σωστή πυραμίδα κομματικών αποφάσεων. Δεν είμαι υπέρ της αναπλήρωσης, αλλά υπέρ της κομματικής αποκέντρωσης...

Εν αναμονή λοιπόν των απαντήσι
δύο κομμάτων και εν μέσω των ανε
επαφών του με τους εκπροσώπο
ιδιοκτητών και των ενοικιαστών

αδυναμίες, παρουσιάζεται τελεί
ανίκανος και παραδίδεται προς
«αναμόρφωσιν» σε αλλοδαπούς με-
λετητικούς οργανισμούς. Αυτά
τουλάχιστον υποστηρίζουν στελέ-

Τ Α ΝΕΟΚΟΠΑ «μέτρα» του υπουργείου, απ' τη μια θυμίζουν την Μάρθα του Ευαγγελίου που *«εμερίμνα και ετύρβαζε περί πολλά»*, ενώ *«ενός εστί χρεία»*. Κι απ' την άλλη, εκείνον που, για να διώξει τα

Το «αντίπαλον δέος» της ΔΕΛ-
ΤΑ στον κλάδο των γαλακτοκομι-

Δεδομένου ότι αυτή η συμβιβα-
στική λύση βρέθηκε αφού επί μια
δεκαετία ο «άσωτος υιός» (η Ελλά-
δα) ξόδευε τα κοινοτικά κονδύλια

να προέρχεται από χριστιανικα αισθηματα η επιστημονική ευαισθησία· μάλλον εκ του πονηρού έστι.
Αλλά δίκαιο είναι να σχολιάσουμε και τους δικούς μας χειρι-

ΠΡΟΣ επίρρωσιν της πολιτικής των «Νέων Ιδεών» και στον πολιτισμό, επανέρχεται στο Εθνικό Θέατρο ως διευθυντής ο [redacted] και κάτι. Ο τελευταίος [redacted] διευθυντής του θεάτρου, που εξεδιώχθη χάριν της Αλλαγής (την οποίαν, πάντως, ουδείς είδε ποτέ επί οκταετίαν και στα θεατρικά πράγματα!), εξελέγη εν τέλει, την περασμένη Τρίτη. Κι έτσι απέκτησε επιπέλους κεφαλή το Εθνικό Θέατρο, το οποίον όμως γενικώς δεν έχει πού την κεφαλήν κλίναι. Τώρα μάλιστα που η κεφα-

Αθήναιον του Μουσείου: να επανενώσει, λέει, σε επιθεώρηση την *«Ελεύθερη Σκηνή»* που διελύθη στα εξ ων συνετέθη προ εξαετίας.

σε προτάσεις που θα θέτουν για μία ακόμη φορά επί τάπητος τα θέματα των σχέσεων μεταξύ κυβέρνησης και τραπεζών. Σύμφωνα με πληροφορίες, η επιτροπή θα προτείνει

Το επιχείρημα ήταν σοβαρό. Οι δημοτικές αρχές έπεσαν σε περισυλλογή. Σκέφθηκαν όμως ότι στο τέλος-τέλος θα μπορούσαν να νίψουν τας χείρας τους, όπως

σμών σε υπηρεσίες της ΕΟΚ. Έτσι, είναι δώρον άδωρον η παράταση που έχει πάρει η χώρα ώστε να ισχύσουν οι κοινοτικές ρυθμίσεις

του οίκου του. Εδώ και 3 μέρες, τα εν κόμματι εν δήμω: Γκλάσνοστ στο Συνέδριο. Όλα ορατά –

που εντος του Κοινοβουλίου διεξάγεται η προ ημερησίας διατάξεως συζήτηση σε επίπεδο πολιτικών αρχηγών. Συζη-

αν ξαφνικά ο ηλικιωμένος αποδημήσει εις Κύριον

«Προ τετελεσμένου γεγονότος η Βουλή»

ΟΙ «εθνοπατέρες» περί άλλων ετύρβαζον... Συνάντηση του δημάρχου Ηρακλείου κ. [redacted] με τους βουλευτές του νομού (4 του ΠΑΣΟΚ. 3

ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΤΗΚΕ μετά από μαραθώνιο δικαστικώ λόγω ανηκέστου βλάβης της υγείας του, αλλά πέθαν μυστηριώδεις συνθήκες δυο μέρες μετά την επάνοδο στο

ενοποίησης στη Γερμανία· η υπό κατάρρευσιν οικονομια της Σοβιετικής Ένωσης. Όλα αυτά βεβαία δεν λύνονται με τη λήξη του πολέμου.

λίες και μεγάλη οικονομική κρίση αλλά προσεβλέπαν στους τοπικούς πολέμους και τους πολέμους μεσαίας εντάσεως ως τον από «μηχανής θεόν».

«Με τρικυμία εν κρανίω θα φέρουμε τον καινούργιο κόσμο;»

χρησιμοποιεί επιταγές. «Επιδιώκω πάντα να πληρώνω και απαιτώ να πληρώνομαι τοις μετρητοίς. Πρόκειται για μια οικογενεια

παραχαράσσουν την αλήθεια ή παραπληροφορούν ελλείψει δυνατοτήτων πρόσβασης στις αυθεντικές πηγές ενημέρωσης. Στο ίδιο

εδώ. Το Μεντεγίν με τους ανήλικους «σικάριος» (δολοφόνοι επί πληρωμή) είναι άλλη ιστορία. Όχι, η Μπογ-

πρόταση αυτή δίνει μια ανάσα ζωής λίγων εβδομάδων, αλλά επ' ουδενί δεν αντιμετωπίζει την επερχόμενη καταστροφή για τις επιχειρήσεις

Εκ του πονηρού

Νίπτει τας χείρας του

«ΟΥΔΕΝ καλόν αμιγές κακού», λέει το ρητό και δεν αποκλείεται αυτή τη στιγμή να αφορά άμεσα ή έμμεσα τις χαμηλές τιμές του πετρελαίου που διαφορφώθηκαν στην αγορά από την έναρξη του πολέμου, τον περασμένο μήνα, και μετά. Συγκεκριμένα, δεν είναι και λίγοι αυτοί που υποστηρίζουν ότι η παγκόσμια αγορά θα

Η επίθεση από αέρα και ξηρά έχει τ
μάχες εκ του συστάδην, μεγάλες ει
ασφάλεια των μετόπισθεν. Η αντίλη
διαφέρει από τα πολεμικά δόγματα
χωρών επειδή δίνει έμφαση στις

Και τώρα θα διακρίνουμε τις πραγματικές επιπτώσεις του πολέμου στην ΕΟΚ... από πάσης απόψεως.

προσωπικού της. Βεβαίως, αν η κατάσταση συνεχισθεί επί μακρόν, δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι οι εργαζόμενοι θα προτιμήσουν την άδεια χωρίς αποδοχές από την

τάση οι επενδύσεις θε ...
σχεδόν τους κλάδους της οικονομίας εν αναμονή των εξελίξεων όπως και μείωση οι δαπάνες για

ΚΑΛΩΣ εχόντων των πραγμάτων αύριο το μεσημέρι πρόκειται να συγκληθεί γενική συνέλευση των μετόχων

να τα 40 δισ. δραχμές. Ηδη, καθ
οδόν προς την Ελλάδα βρίσκονται αυτή τη στιγμή 25.000 πυροσωλήνες

"image makers" εν δράσει με
Παπανδρέου στα μέσα της δεκαετ
μετά τη μεταπολίτευση, όταν ήθελε να με

τουλάχιστον ως τις 7 απόψε. Την ώρα αυτή λήγει το τελεσίγραφο του προέδρου Μπους, ο οποίος ζήτησε να έχει αρχίσει ως τότε η άνευ όρων αποχώρηση των ιρακινών

Δεν αναφέρω ονόματα – τα οποία είναι στη διάθεση παντός ενδιαφερομένου, όπως λέγεται σ' αυτές τις περιπτώσεις – λιγότερο διότι κήδομαι της φιλοτιμίας των συγγραφέων και περισσότερο γιατί δεν θέλω να προσωποποιήσω το θέμα και να το προσφέρω βορά στη βουλιμία

ΑΛΛΑ, τώρα, στάδιον δόξης και δράσης λαμπρόν προσφέρει στα «όργανα» ο νεόκοπος «αντιτρομοκρατικός νόμος» – που έδειξε κιόλας πόσο τρομάζει τους τρομοκράτες και τι αβρές περιποιήσεις

απίθανα να αντιστέκεται, δεν είναι έτοιμο να της παραδώσει τα όπλα του και την προειδοποιεί «μολών λαβέ».

«ΠΟΘΕΝ έσχες», Φόρος Ακίνητης Περιουσίας και Φορολογία του υπερτιμήματος θα καταστήσουν από την ερχόμενη Τρίτη ασύμφορη την ιδιοκτησία ακινήτων. Η επιδρομή της Εφορίας εναντίον της οικοδομής, εν γένει, ολοκληρώνεται με πρόσχημα να ελέγχεται κυρίως

Επίσης, οι εξαγωγείς ζητούν (από τον ΟΠΕ δε...) να εξυπηρετούνται πληρέστερα από τις λιμενικές αρχές... ('Ημαρτον!).

λείας, και τα μοσχοπουλούν, οι δε τους συλλαμβάνουν επ' αυτοφώρω.

ΑΝ αναρωτηθείτε ποιος προμηθεύεται κρυφά

ρισμό καλλιτέχνη από παπά εν έτει 1990, για να μπορέσω να δω το θέμα εν ψυχρώ. Κατέφυγα εις τας Γραφάς και σήμερα νομίζω πως είμαι σε θέση να συλλάβω τον ακραίο κυνηγό

ανερχομένων καθημερινώς, και δη τις ώρες κυκλοφοριακής αιχμής, και

χουν, όχι αντιπολιτευόμενος την κυβέρνηση αλλά τοποθετούμενος για το «δέον γενέσθαι» και αντιπαραβάλλοντας το με το κάθε «φρά

Κι όμως, οι λονδρέζικες τράπεζες επιφυλάσσουν μια έκπληξη για τον ξένο, που θα περάσει ανυποψίαστος το κατώφλι του αδύτου των αδύτων τους. Οι τοίχοι τους είναι γεμάτοι από εξαιρετικά δείγματα της σύγχρονης, αλλά και της παλιότερης βρετανικής τέχνης.

Και αμαρτίαν ουκ έχει...

Οι «λίθοι, πλίνθοι, κέραμοι... » της πρότασης νόμου του υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας δεν πρόκειται να βελτιώσουν τις παρεχόμενες από το ΕΣΥ υπηρεσίες

προδοσία.
Γιατί τη συνηθίσαμε
πια την προδοσία.
Έγινε εκ των ων ουκ
άνευ της ζωής μας.
Και μόνο η ταινία έμεινε.

...ου στην οδό Θεμιστοκλέους όσο και στην Πλατεία Κουμουνδούρου. Αλλά «πριν αλέκτωρ φωνήσαι τρις», προέκυψε ο κ. Μαΐλης, εκ Περισσού, και εξεδήλωσε

αγνές γευστικές απολαύσεις. Το *Τα πάντα ρει* είναι μια γωνιά αφιερωμένη σ' αυτούς που ξέρουν να ζουν

αναγνωστικό του κοινό, μάλλον «κομίζει γλαύκα εις Αθήνας», όταν ισχυρίζεται ότι Ισραηλινοί κομάντος εκπαιδεύονται για ...ία επίθεση μέσα σε πό-

αποτιμηση, διόρθωση και ανασχεδιασμό. Αλλιώτικα, τυφλός τυφλόν οδηγεί, αμφότεροι εις βόθρον πεσούμεθα. Αλλά και τούτο λεπτά θέλει – εκτός κι αν

★ Διότι θεωρείται ότι ούτως ή άλλως ο θεσμός των κτηματικών ομολόγων δεν θα εφαρμοστεί τελικά και
★ διότι η τιμή ενός λεωφορείου είναι

...ό, πότε εν είδει εισαγγελέως, να
...μνημα, και πότε, εν είδει ...

Εν αρχή ην
το μικρόφωνο

Εν λευκώ

ου ν αναπτυχθεί πειστικότερα. Η Κατοχή είναι ύρος όπου μπορούν να συνυπάρξουν· όλες οι ντιθέσεις, οι ασυνέπειες, οι αντινομίες. Είναι ένας ύρος «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν» της Ραραούς. αυτό και τείνουν να ταυτιστούν στη συνείδηση του

ΜΑΘΑΙΝΩ ότι η Λυρική Σκηνή που έχει ξεκινήσει υπέρ πάντων αγώνα για να προσελκύσει στα

ΚΑΙ όποιος υποστηρίζει ότι ο εν λόγω τέως είναι εντάξει με τις υποχρεώσεις του, εξαπατά την

«εν πολιτική περιβολή εποχούμενοι» ανέβηκαν στα υψώματα Αγχέστου (Τουρκοβούνια) και έκαναν αναγνώριση εδάφους του κατωκημέ-

και κάθε τυχοδιωκτισμού που επιχειρείται εν ονόματι (αλλά καθ' υπέρβαση) του αιτήματος

«σηκώνουν τα χέρια» και απαντούν... «απελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο», αρνούμενοι, προφανώς όχι άνευ λόγου και αιτίας, να βάλουν την

μειώνοντας ότι δεν κλήθηκε από την Ασφάλεια «εκ παραδρομής».

Το συμπέρασμα εξάγεται από το νενο-

Το πόθεν έσχες

ΓΙΑ ΤΟΝ προσδιορισμό του τεκμαρτού εισοδήματος του φορολογουμένου, στη συνολική τεκμαρτή δαπάνη που

Το νομοσχέδιο - μαμούθ που προωθήθηκε στη Βουλή ουδείς αναμένει ότι θα αλλάξει «ως διά μαγείας» τη σημερινή εικόνα που παρουσιάζει η δημόσια διοίκηση. Κάτι τέτοιο δεν βρίσκεται στις

τισμού, και η έμμεση μονον αναφορά στον «μακαρία» αν όχι «τραγική τη λήξει» «προλεταριακό διεθνισμό», όπως και η παρασιώπηση της «δικτατορίας του προλεταριάτου».

ειρηνευτική πρόταση σε επείγουσα, κεκλεισμένων των θυρών, συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας, την οποία ζή-

δεχόταν το τελεσίγραφο των ΗΠΑ, θα ήταν ηλίου φαεινότερον ποιος κέρδισε πολιτικά τον πόλεμο. Αυτό ενδεχομένως να

Ως αποτέλεσμα, οι πολιτικοί ηγέτες ζουν υπό το κράτος διαρκούς ψυχολογικής πιέσεως μιας ενδεχόμενης δολοφονικής απόπειρας

«Εν ευθέτω χρόνω» **θα φτιάξουν όλα! Ζωή νά 'χουμε και υπομονή.** ***«Ζωή σε λόγου μας»***, που

«Αυξάνεσθε και πληθύνεσθε» λοιπόν για τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα της Εκκλησίας που όσο κι

Παντού διοχετευονται παραλληλες ή υπόγειες εντολές εν αγνοία ή εν γνώσει των κατά νόμο υπευθύνων που για την ώρα, σιωπούν.

«Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος» μας είπε ο Ιωάννης και ο Goethe το συμπλήρωσε ή το αλλοίωσε στο «ἐν ἀρχῇ ἦν ἡ πρᾶξις». Και με την ευαγγελική ρήση και με την ποιητική μετατροπή της η καλλιτεχνική δημιουργία μπορεί να διεκδικήσει αυτή την πρωταρχική θέση στη σειρά των αξιών· γιατί το καλλιτεχνικό δημιούργημα είναι και Λόγος και Πράξη. προκύ-

... έμεινε χωρίς αντίπαλον δέος. Ο θάνατος του Συμφώνου της Βαρσοβίας ράγισε κάθε στρατιωτική καρδιά. Τι μένει; τον ρωτά η **«Λιμπερασιόν»**

Το Ιράκ εξοπλίστηκε σε μεγάλο βαθμό από δυτικές χώρες. Αυτό είναι γνωστό τοις πάσι, τροφοδότησε τους γελοιογράφους

εναντίον όλων εκείνων που περιμένουν το πρώτο του σφάλμα για να απαιτήσουν την κεφαλή του επί πίνακι. Δεν δείχνει, πάντως, να έχει χάσει το θάρρος του, ούτε την αποφασιστικότητά του. Πρόσφα-

Γεννημένος στο Λίνκολ της Νεμπράσκα, υπήρξε εξ απαλών ονύχων συντηρητικός. «Την εποχή που τα άλλα παιδιά στο γυμνάσιο

Η νηφάλια αυτή θέση είναι πλέον γνωστή και εν πολλοίς αξιοσέβαστη· μεταφράζει εξάλλου σε ιστορική γλώσσα το γνωμικό

παλιοί, τότε που οι **επιστολές** ήσαν της μόδας. Σήμερα με τα τηλέφωνα, πού *χαρτιά* και πού *γραφίδες*. *Έπεα πτερόεντα* ανταλλάσσουμε όλοι μας, κουδέντες που φτεροκοπούν και δεν ξέρεις πού πάνε. Ἀπιαστα

μυμαντική διάθεση. Στο ζεστό, ντυμένο με ξύλο χώρο του *Τα πάντα ρει* θα βρείτε ακόμα καλλυντικά κατασκευασμένα από αγνά υλικά, λουλούδια και φρούτα

βαίωσε τις φήμες ότι ο ντε Μεζιέρ είχε συνεργασθεί επ' αμοιβή με τη μυστική αστυνομία του πρώην ανατολικογερμανικού κομμουνιστικού καθεστώτος.

Ειρήνη υμίν

Αλλά όπως και να το κάνουμε, εκόντες - άκοντες, δημοσίως ή ιδιωτικώς, προσφέρουμε όλοι (διανοούμενοι και μη) κάποιου είδους «ναι» ή «όχι» και για τον τρέχοντα πόλεμο· ακόμη και για να

Δεν ήταν κεραυνός εν αιθρία

Αδελφό, να δεσπόζει στο γυαλί, στη Ράι, στα κανάλια του Μπερλουσκόνι...». Μια ψευτο-κρίση δηλαδή. Ίσα για να χρισθούν, κοινή συναινέσει, οι αρχιερείς της αύριον.

Ο Ξένιος Ζευς... ζητεί ενίσχυση

Αιχμή του δόρατος οι δύο επιστολές

κή τους περιφέρεια (τους βουλευτές του Έβρου, φέρ' ειπείν, τους έστειλε να ομιλήσουν στην Αθήνα), αλλά και πάλι δεν γλίτωσαν την

επίμαχες διατάξεις για την υφ' όρον αποφυλάκιση ισοβιτών, στο νομοσχέδιο που τροποποιεί διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

Μωραίνει Κύριος λαόν ὅν βούλεται ἀπολέσαι

Επομένως, ακόμη και αν κληθεί να πάρει μέρος στη χαρτογράφηση της "νέας εποχής στον Κόλπο" – και αυτό θα γίνει όχι για το θεαθήναι αλλά γιατί θα υπάρχει κάποιο γενικότερο συμφέρον –, ο σοβιετικός ρόλος θα είναι δευτερεύων. Ας σημειωθεί εδώ επίσης ότι εσχάτως οι αμερικανο-

ΙΔΟΥ η Ρόδος, ιδού και το πήδημα! Δικοί του άνθρωποι αποτελούν την νομενκλατούρα. Ας τους αντικαταστήσει λοιπόν αμέσως ή μάλλον ας προχωρήσει στην ιδιωτικοποίηση!

τιμής. Στο πλαίσιο που είχε δημιουργηθεί, το σύνθημα «ο σώζων εαυτόν σωθήτω» κυριάρχησε. Τα δρομολόγια του Ατλαντικού προσφέρονταν σε απίστευ-

Παραβιάζει συστηματικά τα άδυτα των αδύτων. Ψαχουλεύει τα όσια και τα ιερά. Πιάνει στα χέρια της την

ντά και έδωσε τις μάχες του «εκ του συστάδην». Αγέρωχος, υψικάρη-

Εφ' όπλου λόγχη

☐ ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΙ κατά κοινοβουλευτικών... Εσωκομματικές εκλογές προετοιμάζονται στη Νέα Δημοκρατία και οι αψιμαχίες μεταξύ κομματικών, υπουργών και βουλευτών.

ΦΩΝΗ ΒΟΩΝΤΟΣ ΕΝ ΤΗ ΕΡΗΜΩ

Ἔστι δίκης ὀφθαλμός ὃς τά πανθ' ὁρᾷ, με την προϋπόθεση ότι θα διευκολυνθεί στο έργο της από κολλύριο τεχνητών δακρύων.

Κυκλοφορεί ως ιδιοσκεύασμα στην αγορά με την επωνυμία «Tears naturale». Προσοχή: Αντενδείκνυται σε κροκοδείλους.

Πόσο δίκαιο θα είχε ο πρόεδρος του Αρείου Πάγου και πρόεδρος του Ειδικού Δικαστηρίου αν μέσα του έλεγε: «απελθέτω απ' εμού το ποτήριον τούτο»! Τα βλέμματα, όμως, όλων των Ελλήνων είναι στραμμένα στο πρόσωπό του με εμπιστοσύνη, με προσδοκίες και με

Σημειωτόν θα προχωρούν
οι ιδιωτικές επενδύσεις

Η «αιχμή του δόρατος»

ΔΟΣ ΗΜΙΝ ΣΗΜΕΡΟΝ

την *«ανάγκην φιλοτιμίαν ποιούμενος»* υποχρεώθηκε να αποδεχθεί την πρόταση του ΠαΣοΚ διότι άλλως θα έχανε την ψηφοφορία.

δρές επικρίσεις από τους νεοδημοκράτες του ΥΠΕΧΩΔΕ, που ζητούσαν περίπου «την κεφαλήν επί πίνακι» όσων προσκείνται στο ΠΑΣΟΚ. Ο κ. Μάνος δεν

καιρό ακόμα»; Ε, δεν θα σας τα λέω όλα εγώ!
Ούτε μπορώ να τα ξέρω όλα... *ωσεί παρών!*

μουδιασμένους και με τους τριτοκοσμικούς εξουδετωμένους και διχασμένους, είναι ηλίου φαεινότερον πως οι Αμερικανοί θα δεσπόζουν ως τη φυσιολογική κάποτε κάμψη τους και την παρεπόμενη πτώση τους. Όπως έγινε, γίνεται και θα γίνεται με όλες

του Εντουάρντο ντε Φιλίππο, στο θέατρο Αποθήκη.
Ναπολιτάνικη φάρσα, φύσει και θέσει διασκεδαστική και ρεαλιστική, μεταφρασμένη στα «καθ' ημάς» από τον

πιστοποιητικά για
κατά φαντασιαν ασθενείς

Τον κώδωνα κινδύνου έκρουσαν οι εκπρόσωποι της ομάδας Ερεύνης Ενεργειακών Προβλη-

ΠΑΝΩ από όλα όμως, η τραγική αίσθηση της ζωής, η κατάκτηση του μάθους διά του πάθους προϋποθέτει τον ΦΟΒΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΛΕΟΝ. Μόνο μέσα από το φόβο και την ευσπλαχνία καθαίρονται τα παθήματα.

Ωρα ήταν ότι οι εκλεκτοί της ήσαν «χουμπουρες» και έμειναν εκτός γυμφώνος. Η υφυπουργός έσπευσε να εκφράσει τα παράπονά της στον κ. Μπαλλή. Και όχι μόνο. Ενεθυμήθη ότι ο πρόεδρος

Εν... χορώ για τίτλο

(Ειρήσθω εν παρόδω, ότι η ακμή είναι καθαρά «αγορίστικο» μειονέκτημα. Και στα δύο φύλα συνδέεται με την τεστοστερόνη, την «αντρική» ορ-

ΠΑΥΣΑΤΕ ΠΥΡ

ΟΤΑΝ εξαπολύονται ομοβροντίες μαργαριταριών σαν αυτά που αναφέραμε, «ων ουκ έστι αριθμός», από άτομα που διδάχτηκαν επισταμένως την αρχαία ελληνική επί έτη και έτη

Ουκ εά με καθεύδειν το του Μιλτιάδου τρόπαιον...

που εκτός από τις ρεμούλες γίνονταν και λάθη εκ παραδρομής. Ένα πραγματικό χάος, δηλαδή, κι αλίμονο σε

«ποιού» στη μεση φωνή. Σ' ετούτη τη φράση η προστακτική είναι ενεργητική. Επομένως το ορθό είναι: «Μουσικήν ποίει και εργάζου»

Εν δράσει το ηφαίστειο

χικου κεφαλαίου της εταιρείας».

Ερήμην της Βουλής

«Το μόνο που συγκράτησα από την

φαιδρά εποχή... Ο Γκορμπατσώφ αγέκρουσε πρύμναν, βλέποντας ότι ο ξέφρενος καλπασμός προς την αγο-

αγώνες τους αλλά και με τη στάση και το έργο τους. Τι είναι το Αξιον Εστί, ο Ελύτης; Ο

Με τα δεδομένα αυτά, στην αυριανή δίκη **κρίνονται**, «εφ' **ύλης της ύλης», η πολιτική**

κατανοούν και στα ανώτατα κυβερνητικά κλιμάκια, όπου αρκετοί «χρούουν» τον κώδωνα του κινδύνου!

Άνευ σημασίας

Ήδη με τις προτάσεις της Επιτροπής που έχει συγκροτήσει ι

ΓΙΑΤΙ η – επ' ακροατηρίω! – κατάρρευση της βασικής κατηγορίας σε βάρος του πρώην

...ΤΟΥΣ ΒΙΑΣΤΙΚΟΥΣ Δηλαδή όσους οι οποίοι – τοις υπουργοίς ρήμασι πειθόμενοι – έσπευσαν να αγοράσουν καταλυτικό Ι.Χ., αποσύροντας το παλιό «σαραβαλάκι» τους, πριν τις 2 Ιανουαρίου

☐ ΟΥΔΕΝ κρυπτόν υπό τον ήλιον, ακόμη και το «αϊ κιού» του κ. [redacted]! Η συνάντηση, χθες, του

☺ προσφιλής στόχος όλων των νυν και τέως αριστερών – τουλάχιστον αυτών που κρατούν ακόμα ζωντανή στη σκέψη τους την αλήστου μνή-

ΟΥΚ εν τω πολλώ το ευ–ποιος θα πει όχι; Λίγα και καλά – και βέβαια! Τι γίνεται όμως όταν τα καλά είναι πολύ (κιμιά φορά, πάρα πολύ) λίγα; Όταν οι μελωδικές εμπνεύσεις

Υποθέτω ότι κάποιον ρόλο έπαιξε εδώ η τραυματική (παιδική και ως εκ τούτου ανεξίτηλη) θρησκευτική αγωγή του πρώην υπουργού Παιδείας – όποιος δέχτηκε εξ απαλών ονύχων τέτοια φώτιση

«φτωχού» κρατικου τηλεοπτικού μας οργανισμού ήταν ιδιαιτέρως συγκινητικές, καθώς τα ιδιωτικά κανάλια «αγρόν ηγόραζαν», προσφέροντας τις ίδιες τη λεοπτικές σούπες από αμερικανικ

τρελαϊκή εποχή και **ο ενεργειακός ανασχεδιασμός της ανθρωπότητας** είναι «επί θύραις». Ποιες όμως είναι οι προοπτικές του και πού

στην «αρχή» των προγόνων, «Μέτρον άριστον». Δεν διατηρούν καλές σχέσεις με τη... σωφροσύνη! Παρ' όλα αυτά παραμένουν, κατά τον κ.

φθόγγος, βγαίνει από το περίσσευμα της καρδιάς σου, που λέει και ο Απόστολος Παύλος. "Εκ γαρ του περισσεύματος της καρδίας το στόμα λαλεί". Πολλές φορές, βέβαια, υπάρχει μια αναφορά σε σύγχρονα

Περιέργως και στις δύο αυτές περιπτώσεις «πριν αλέκτωρ φωνήσαι...» βρέθηκε απόλυτα δικαιωμένος και μάλιστα από τα

τους λίγους υφυπουργούς που είδε κατ' ιδίαν τον Πρωθυπουργό περισσότερο από έξι φορές. Μια

ΥΠΟ ΒΡΟΧΗΝ και μέσα στο κρύο θα ψήσουμε εφέτος τον οβελία. Η Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία προειδοποιεί: Πάρτε μαζί σας ομπρέλες και πουλόβερ. Ο καιρός θα βελτιωθεί, αλλά κατόπιν εορτής: από το απόγευμα της Κυριακής.

ήταν καλύτερο να μη γίνει στη Μόσχα η προσεχής συνάντηση κορυφής και, εν πάση περιπτώσει, αυτή δεν θα γίνει αν δεν υπάρξει

και είπε στους ακροατές του τι πρέπει να γίνει επί παντός επιστητού... Ιδού πώς αναπτύσσονται οι «επτά εντολές του Χα-

Το νερό [illegible] αγαθό εν ανεπαρκεία» και πως η πραγματική κατάσταση των διαθεσίμων αποθεμάτων του δεν επιτρέπει ε-

■ Ο κ. [redacted], φέρ' ειπείν, δηλώνει ότι *«εργάζεται ως την τελευταία στιγμή»*, δεν ακούει στις φήμες και πιστεύει ότι θα παραμεί-

νικημένους συμπολεμιστές του, μετα την άλωση της πατρίδας τους της Τροίας: ***«Μια σωτηρία υπάρχει για τους νικημένους, να μην ελπίζουν σε καμιά σωτηρία» («Una salus victis, nullam sperare salutem»).***

«CONSORTIUM OMNIS VITAE».

Ποιὸς μπορεῖ νὰ μιλάη περὶ «βίου παντός»; Ἀστεῖοι Ρωμαϊσμοί! Ποτὲ δὲν φαν-

μεγαλώνοντας ἔτσι το «υπερβάλλον βάρος» και αναφωνώντας το περιβόητο: ***«Vae victis!» – «Ουαί τοις ηττημένοις!» ...*** Αλίμονο· στους νικημένους, που έχουν όλα τα άδικα, μια και οι

«διευθετηση» θα επιδείνωνε κρίσιμα σε βάρος των Ελληνοκυπρίων το μετακατοχικό status quo. Επιπλέον θα επενεργούσε βλαπτικά στην εξέλιξη

(Anno Domini). Χρειάζονται 12 ώρες (4 κασέτες) για να ολοκληρωθεί η ιστορία που τοποθετείται χρονικά στο 30 μ.Χ. Ο

Πώς να γράψω;
Γράφεις ε;
Post scriptum: *«Ας μας άφηναν τουλάχιστον ήσ*

QUO VADIS

ιδίως αν ληφθεί υπόψη ότι μετά τη συντριπτική ήττα του Σαντάμ έχει ήδη επικρατήσει στην περιοχή η Pax Americana.

εκείνο που ο Χένρι Μπάκφαλ στο βιβλίο του «Η φιλοσοφία του δικαίου» έλεγε, την ανθρώπινη διαταγή HIC ET NUNC.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΜΕΡΙΚΩΝ ΕΥΧΡΗΣΤΩΝ
ΛΑΤΙΝΙΚΩΝ ΦΡΑΣΕΩΝ

A

ab imo pectore· εκ βάθους ψυχής.

ab ovo· από το αυγό. Με τη φράση αυτή εννοούμε στη λογοτεχνική κριτική τη λεπτομερή –από την αρχή– έκθεση των γεγονότων σ' ένα επικό ποίημα ή μυθιστόρημα. Προήλθε από μιαν αναφορά του Ορατίου (Ars Poetica 147) σε κάποια μακρόσυρτη αφήγηση για τον τρωικό πόλεμο που άρχιζε από το... αυγό της Λήδας!

ad amoenitatem· προς τέρψη.

ad absurdum· εις άτοπον απαγωγή.

addendum· προσθήκη (συνήθως στο τέλος ενός βιβλίου. Πληθ.: addenda (=προσθήκες).

ad hoc· επί τούτω· γι' αυτόν το σκοπό.

ad hominem· κρίση, άποψη, παρατήρηση κ.λπ., που στοχεύει στην αποδυνάμωση των επιχειρημάτων ενός ανθρώπου μέσω της μείωσης της προσωπικότητάς του.

ad gloriam· προς δόξαν· διά το θεαθήναι.

ad infinitum· απεριορίστως· στο άπειρο.

ad libitum· κατά βούλησιν· κατ' αρέσκειαν.

ad locum· για τον ίδιο στίχο ή χωρίο. Βραχυγρ.: ad loc.

ad nauseam· κατά κόρον.

ad placitum· κατά το δοκούν· κατά τη γνώμη του· αυθαίρετα.

ad rem· κρίση, άποψη, παρατήρηση κ.λπ., που αφορά τα επιχειρήματα ενός ανθρώπου και όχι την προσωπικότητά του. Αντίθ.: ad hominem.

ad valorem· κατ' αξίαν.

alea iacta est· ο κύβος ερρίφθη. Μεταφ.: πάρθηκε η απόφαση.
alibi· άλλοθι.
alma mater· μητέρα τροφός. Μεταφ.: σχολείο, κολέγιο ή πανεπιστήμιο, όπου κάποιος έχει φοιτήσει και απ' όπου έχει πάρει το πτυχίο του.
altera pars· το άλλο μέρος· η άλλη πλευρά· το αντίπαλο μέρος.
alter ego· το άλλο εγώ· σωσίας.
anno domini· έτος Κυρίου. Π.χ.: 1991 a.D. (anno Domini), δηλ. 1991 μ.Χ.
ante Christum· προ Χριστού. Π.χ.: 146 a.C., δηλ. 146 π.Χ.
ante meridiem· προ μεσημβρίας.
a posteriori· εκ των υστέρων.
apparatus criticus· κριτικό υπόμνημα (στις κριτικές εκδόσεις).
appendix· παράρτημα· επίμετρο. Πληθ.: appendices.
a priori· εκ των προτέρων.
audiatur et altera pars· ας ακουστεί και η άλλη πλευρά.
aurea mediocritas· μέτρον άριστον.
ave, Caesar, morituri te salutant· χαίρε, Καίσαρ, οι μελλοθάνατοι σε χαιρετούν.
ave, Maria· χαίρε, Μαρία (τίτλος εκκλησ. ύμνου).

C

captatio benevolentiae· προσέλκυση εύνοιας ακροατηρίου (συνήθως σε προοίμιο ρητορικού λόγου).
carpe diem[1]· άδραξε την ημέρα· απόλαυσε την ημέρα· εκμεταλλεύσου το χρόνο σου· εκμεταλλεύσου το παρόν, χωρίς να εναποθέτεις κάθε σου ελπίδα στο μέλλον.
casu· κατά σύμπτωση.

1. Horat. Carm. I.11.8.

casus belli· αιτία πολέμου· αφορμή για κήρυξη πολέμου.
codex· κώδικας (αρχαίο βιβλίο). Βραχ.: cod. (=κώδικας), codd. (=κώδικες).
cogito ergo sum· σκέφτομαι άρα υπάρχω (Καρτέσιος).
coll. (collato, collatis)· σε σύγκριση με· ύστερ' από παραβολή με (χειρογράφων).
compara· παράβαλε. Βραχυγρ.: cp. (=πβ.). Επίσης: cf. (=confer· παράβαλε).
consuetudo altera natura[2]· η συνήθεια είναι δεύτερη φύση.
contra naturam· παρά φύσιν.
coram deprehensus· επ' αυτοφώρω.
coram populo· ενώπιον του λαού.
corpus· συλλογή έργων. Π.χ.: corpus platonicum (=τα 'Απαντα' του Πλάτωνα).
corrigenda· διορθωτέα· αβλεψίες (συνήθως στο τέλος ενός βιβλίου). Πβ.: errata.
credo· το πιστεύω· οι πεποιθήσεις.
cuique suum· στον καθένα το δικό του (εκάστω το εαυτού).
curriculum· πρόγραμμα σπουδών.
curriculum vitae· βιογραφικό σημείωμα.

D

de facto· έργω· εμπράκτως. Π.χ.: '*η Τουρκία αποπειράθηκε διχοτόμηση της Κύπρου de facto και επιδιώκει να την καταστήσει de iure*'.
de iure· νόμω· με νομική κύρωση.
de hoc satis· είναι αρκετό.
de novo· εκ νέου.

2. Cic. Tusc. II.40.

deo volente· θεού θέλοντος.
de profundis· εκ βαθέων.
dett. (deteriores)· δευτερεύοντες (κατώτεροι) κώδικες.
deus ex machina· από μηχανής θεός.
de visu· εξ όψεως.
dictum factum[3]· ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον.
divide ut regnas· διαίρει για να βασιλεύεις.
difficilior lectio· δυσκολότερη ανάγνωση (που προτιμάται στα χειρόγραφα).
directiva· διάταξη· κανονιστική οδηγία.
documentum· ντοκουμέντο· απόδειξη· τεκμήριο (Ιταλ.: documento).
dominus nobis· ο Κύριος μεθ' ημών.
do ut des· σου δίνω για να μου δίνεις (ο νόμος του αμοιβαίου συμφέροντος).
dulce et decorum est pro patria mori[4]· γλυκύ και ωραίο είναι να πεθαίνεις για την πατρίδα.
dura lex sed lex· σκληρός νόμος αλλά νόμος.

E

ecce homo· ιδού ο άνθρωπος.
e corr. (e correctione)· από διόρθωση.
ed. (edidit, editor, editio)· εξέδωσε, εκδότης, έκδοση.
edd. (ediderunt, editores, editiones)· εξέδωσαν, εκδότες, εκδόσεις.
emendatio· διόρθωση· αποκατάσταση χωρίου (σε χειρόγραφο).
errare humanum est· το πλανάσθαι ανθρώπινον.

3. Terent. Andr. 381.
4. Horat. Od. III.2.13.

errata· σφάλματα· παροράματα.
et cetera· και λοιπά. Βραχυγρ.: etc.
et passim· και διάσπαρτα. Χρησιμοποιείται στις παραπομπές βιβλίων· π.χ.: βλ. Ε. Παπανούτσου, *Αισθητική*, σελ. 37 et passim (δηλ. στη σελίδα 37 και σε άλλες σελίδες εδώ κι εκεί).
examinatio· εξέταση της αυθεντικότητας (χειρογράφου) κειμένου.
ex cathedra· από καθέδρας.
ex consuetudine· κατά το έθος.
excursus· παράρτημα που τίθεται κατά κανόνα στο τέλος του βιβλίου, όπου συζητούνται λεπτομερέστερα ειδικά σημεία του θέματος με το οποίο ασχολείται το βιβλίο.
exempli gratia· παραδείγματος χάρη. Βραχυγρ.: e.g.
ex iure· κατά το δίκαιο.
ex nihilo nihil· από το τίποτε βγαίνει το τίποτε.
ex officio· από θέσεως· εξ αξιώματος.
ex oriente lux· από την ανατολή το φως.
ex pietate patris· από ευσέβεια προς τον πατέρα.
ex sententia· κατ' ευχήν.
ex silentio· σιωπηρά· έμμεση συναγωγή συμπεράσματος.
ex voluntate· εκ προθέσεως.

F

fabula· μύθος. Βραχυγρ.: fab.
factum bene· εύγε· συγχαρητήρια.
festina lente· σπεύδε βραδέως.
fiat iustitia et pereat mundus· ας γίνει (εφαρμοστεί) δικαιοσύνη και ας χαθεί ο κόσμος.
filioque· και εκ του υιού. (Δογματική διαφορά καθολικών από

τους ορθοδόξους σχετικά με την εκπόρευση του Αγίου Πνεύματος).

fragmentum· απόσπασμα κειμένου. Βραχυγρ.: fr.

G

gratis· δωρεάν.

Graecia capta ferum victorem cepit[5]· η κατακτημένη Ελλάδα κατέκτησε τον άξεστο νικητή.

graecum est, non legitur· ελληνικό είναι, δεν διαβάζεται.

H

habeas corpus· σύνταγμα· συνταγματικός χάρτης.

Hannibal ante portas· ο Αννίβας προ των πυλών. Μεταφ.: ο κίνδυνος είναι άμεσος.

hic et nunc· εδώ και τώρα.

hoc ipsum· αυτό τούτο.

homo homini lupus[6]· άνθρωπος προς άνθρωπο λύκος.

homo sapiens· σοφός άνθρωπος. Πβ. επίσης: homo erectus, homo faber κ.λπ.

honestum ex virtute oritus· το καλό από την αρετή προέρχεται.

honoris causa ή **gratia**· τιμής ένεκεν.

5. Horat. Epist. I.2.156.
6. Plaut. Asin. 495.

I

ibid. (ibidem)· στο ίδιο έργο· αυτόθι.
id. (idem)· ο ίδιος συγγραφέας.
imperium in imperio· κράτος εν κράτει.
imperium· ηγεμονία· κοσμοκρατορία.
improptu· εκ του προχείρου.
in. (ineuntis)· στις αρχές του αιώνα. Αντίθ.: ex. (exeuntis)· προς το τέλος του αιώνα.
in absentia· εν απουσία.
in abstracto· αφηρημένα· θεωρητικά. Αντίθ.: in concreto· συγκεκριμένα.
incognito· κρυφά· μυστικά· καμουφλαρισμένα.
in esse· εν τω γίγνεσθαι.
in extenso· εν εκτάσει.
in extremis· εις τα έσχατα· στο τέλος· τη στιγμή του τέλους.
infestis signis· κατά μέτωπον.
infra· κατωτέρω.
in loco parentis· εις θέσιν γονέως· αντί του γονέως.
in marg. (in margine)· στο περιθώριο.
in medias res· στο μέσο της υπόθεσης· στο μέσο της πλοκής· έναρξη λογοτεχνικού έργου (έπους, δράματος κ.λπ) από το μέσο της υπόθεσης. Πβ. την «Οδύσσεια» και την «Ιλιάδα».
in medio stat veritas· στο μέσο βρίσκεται η αλήθεια.
in memoriam· εις μνήμην· μνήμης ένεκεν.
in nuce· σε λανθάνουσα κατάσταση.
in perpetuum· εσαεί· για πάντα.
in posse· εν δυνάμει.
in praesentia· επί παρουσία.
in propria persona· αυτοπροσώπως.
inter alia· μεταξύ άλλων.
in toto· εξ ολοκλήρου.

in vino veritas· στο κρασί η αλήθεια.
ipso facto· με αυτό καθαυτό το γεγονός· με αυτό τούτο το συμβάν.

L

lacuna· κενό· έλλειψη (σε στίχο ή φράση χειρογράφου).
lapsus calami· παραδρομή στη γραφή. Επίσης: lapsus linguae· παραδρομή στο λόγο.
libido· επιθυμία· ηδονή· ζωική ορμή· γεννετήσιο ένστικτο.
licentia poetica· ποιητική άδεια· ποιητική αδεία (=κατά ποιητική άδεια).
loco citato· στο χωρίο που προαναφέρθηκε (βραχυγρ.: l.c. ή loc. cit.). Πβ. ανάλογη παραπ.: ό.π. (=όπου παραπάνω).
locus classicus· κλασικό χωρίο· υποδειγματική περίπτωση (σε λογοτ. έργο).
locus desperatus· χωρίο κειμένου σε χειρόγραφο που είναι αδύνατο ν' αποκατασταθεί (το χειρόγραφο είναι εντελώς δυσανάγνωστο ή κατεστραμμένο).
locus regit actum· οι συνθήκες ρυθμίζουν την πράξη.
luce clariore· ηλίου φαεινότερον.

M

maiores· μεγαλύτεροι. Αντίθ.: mimores. Πβ. maiores ή minores ποιητές.
manifestum· μανιφέστο· δημόσια διακήρυξη· διακήρυξη αρχών. Ιταλ.: manifesto.
manus manum lavat· το ένα χέρι νίβει το άλλο.

mea culpa· υπαιτιότητί μου· δικό μου φταίξιμο· δικό μου σφάλμα.

mediocritas aurea· χρυσή μεσότητα. Πβ.: μέτρον άριστον.

memorandum· υπόμνημα.

mens sana in corpore sano· νους υγιής εν σώματι υγιεί. Για την προέλ. της φρ. πβ. Juv. Sat. X.356.

minores· μικρότεροι.

modus operandi· τρόπος του ενεργείν.

modus vivendi· τρόπος του ζην.

moratorium· αναστολή (για κάποια ορισμένη χρονική περίοδο) απεργιακών κινητοποιήσεων ή εχθροπραξιών κ.λπ. (ύστερα βέβαια από συμφωνία).

mors naturae finis est, non poena[7]· ο θάνατος είναι σκοπός της φύσης και όχι ποινή.

ms. (codex manu scriptus)· χειρόγραφο.

mss. (codices manu scripti)· χειρόγραφα.

mutatis mutandis· τηρουμένων των αναλογιών.

N

natura frater, adoptione filius· αδελφός κατά φύσιν, υιός κατά θέσιν.

naturalite· εκ φύσεως.

natura non vincitur nisi parendo· η φύση δεν νικιέται παρά μόνο υποτάσσεται.

nec (non) plus ultra· μηδέ περαιτέρω.

nexus· σύνδεση· διαπλοκή (σ' ένα λογοτεχνικό έργο).

non compos mentis· μη έχων σώας τας φρένας.

non obstante· παρ' όλον τούτο.

---

7. Cic. Mil. 101.

nota· σημείωση· μήνυμα· διακοίνωση· οδηγία.
nulla poena sine lege· καμιά ποινή χωρίς νόμο. Το πληρέστ. είναι: nullum crimen, nulla poena sine lege· ουδέν έγκλημα, ουδεμία ποινή, άνευ νόμου.
nullo labore· χωρίς μόχθο.

O

occasione data· ευκαιρίας δοθείσης.
omnia mea mecum porto[8]· όλα τα δικά μου τα κουβαλώ μαζί μου· δηλ. όλη μου η περιουσία (που είναι οι πνευματικές και ψυχικές αρετές μου) είναι μαζί μου.
omnis ars naturae imitatio est· κάθε τέχνη είναι μίμηση της φύσης.
opere citato· στο έργο που προαναφέρθηκε (βραχυγρ.: o.c. ή op. cit.). Πβ. ανάλογη παραπ.: ό.π. (=όπου παραπάνω).
o sancta simplicitas! ω αγία απλότης! ω ειλικρίνεια!
o tempora o mores! ω καιροί! ω ήθη!

P

pace· με την άδεια του (που διαφωνεί). Π.χ.: 'pace Παπαρρηγόπουλου η μάχη αυτή έγινε το 1071 και όχι το 1072' (δηλ. με την άποψη αυτή διαφωνεί ο ιστορικός Παπαρρηγόπουλος: φιλοφρονητική μνεία ενός έγκυρου ιστορικού που διαφωνεί σ' αυτό το σημείο).
panem et circenses· άρτος και θεάματα.

8. Phaedr. IV.23.1.

pares cum paribus facillime congregantur[9]· όμοιος ομοίω αεί πελάζει.
pax· ειρήνη. Πβ.: pax romana, pax americana.
per mensem· μηνιαίως.
per se· καθ' εαυτόν.
persona· πρόσωπο. Επίσης: προσωπείο.
persona non grata· ανεπιθύμητο πρόσωπο.
personae· χαρακτήρες σε ένα δράμα, έπος, μυθιστόρημα κ.λπ.
post hoc, ergo propter hoc· μετά τούτο, άρα εξαιτίας τούτου.
post scriptum· υστερόγραφο. Βραχυγρ.: P.S.
postulatum· ζητούμενο· αίτημα.
praeceptum aureum· χρυσούς κανών.
prima facie· εκ πρώτης όψεως.
primum vivere, deinde philosophare· πρώτον το ζην και είτα το φιλοσοφείν.
primus inter pares· πρώτος μεταξύ ίσων.
pro meridiem· προ μεσημβρίας.

Q

qui scribit bis legit· όποιος γράφει, δυο φορές διαβάζει.
quo vadis· πού πηγαίνεις;

R

ratio· λόγος· λογισμός· μέθοδος· τάξη· αιτία· θεωρία.
recc. (recentiores)· νεότεροι κώδικες.

9. Cic. Cato 7.

referendum· δημοψήφισμα.
rell. (reliqui)· υπόλοιποι κώδικες.
requiem· νεκρώσιμη ακολουθία· επιμνημόσυνο μέλος· πένθιμο μουσικό κομμάτι.
res· πράγμα· αντικείμενο.
res agitur· επί ξυρού ακμής.
res gestae· πεπραγμένα.
res, non verba· γεγονότα, όχι λόγια.
reus reum non facit· ἔνοχος ἔνοχον οὐ ποιεῖ.
revoco· ανακαλώ.

S

salus populi suprema lex esto· η σωτηρία της πατρίδας ας είναι ο ύψιστος νόμος. (Lex III tab).
sapere aude[10]· τόλμα να μαθαίνεις.
separatim eiusque· έκαστος καθ' εαυτόν.
sic· ούτω· έτσι.
sic et non· ναι και όχι.
sic transit gloria mundi· έτσι περνά η δόξα του κόσμου.
siglum· σημείο· σύμβολο.
silent leges inter arma[11]· οι νόμοι βουβαίνονται ανάμεσα στα όπλα.
sine ira et studio· άνευ οργής και σπουδής (πάθους).
sine nobilitate· άνευ ευγενείας (βραχυγρ. snob, απ' όπου προέρχονται οι λέξεις: σνομπ, σνομπιστής, σνομπισμός κ.λπ.).
sine talione· ατιμωρητί.
sine qua non· εκ των ων ουκ άνευ.

10. Horat. Epist. I.2.40.
11. Cic. Mil. 11.

si vis pacem, para bellum· αν θέλεις ειρήνη, να προετοιμάζεσαι για πόλεμο.

status quo[12]· παγιωμένη κατάσταση· καθεστηκυία τάξη· καθεστώς· μια πολιτική, κοινωνική κ.λπ. κατάσταση που έχει εμπεδωθεί.

sub rosa· μεταφ.: υπό εχεμύθειαν.

sub specie aeternitatis· υπό την προοπτική της αιωνιότητας.

sub voce (s.v.)· στη λέξη· στο λήμμα.

sui generis· ιδιόρρυθμος.

summum ius summa iniuria· η ύψιστη δικαιοσύνη γεννά την ύψιστη αδικία.

supra· ανωτέρω.

T

tabula rasa· άγραφη πλάκα.

taedium vitae· αηδία της ζωής.

te deum· σε σένα, το θεό μου (τίτλος εωθινής προσευχής υπό μορφή ύμνου).

terra incognita· άγνωστη γη· άγνωστος χώρος.

terminus ante quem· χρονολογικό όριο (όχι πριν απ' αυτό), μέσα στο οποίο γράφτηκε κάποιο λογοτεχνικό έργο. Για τον «Οιδίποδα Τύραννο» του Σοφοκλή λ.χ. ως terminus ante quem θεωρείται το 420 π.Χ. (δηλ. η τραγωδία αυτή γράφτηκε μετά το 420 π.Χ.).

terminus post quem· χρονολογικό όριο (όχι μετά απ' αυτό), μέσα στο οποίο γράφτηκε κάποιο λογοτεχνικό έργο. Για τον «Ερωτόκριτο» του Κορνάρου λ.χ. ως terminus post quem θεωρείται το 1669 (δηλ. το ποίημα αυτό γράφτηκε πριν από το 1669).

12. Από το: in statu quo ante. Συνεπώς το ορθό είναι· statu quo.

terminus technicus· τεχνικός όρος.
testimonium· μαρτυρία· αρχαίο χωρίο που επιμαρτυρεί κάτι.
time hominem unius libri· να φοβάσαι τον άνθρωπο του ενός βιβλίου.
timeo Danaos et dona ferentes[13]· φοβούμαι τους Δαναούς (δηλ. τους εχθρούς), έστω κι αν έρχονται κρατώντας δώρα.

U

ubinam terrarum· πού γης;
ultimatum· τελεσίγραφο.
una salus victis, nullam sperare salutem[14]· μια σωτηρία απομένει στους ηττημένους· να μην ελπίζουν για καμιά σωτηρία.
unus testis nullus testis· ένας μάρτυρας, κανένας μάρτυρας.
urbi et orbi· στην πόλη και στην οικουμένη·παντού.

V

vade vale· πορεύου χαίρων· πήγαινε στο καλό (βραχ.: v.v.).
vade mecum· φορητό αντικείμενο άμεσης και συχνής χρήσης· συνήθως: λεξικό· εγχειρίδιο.
vae victis[15]· ουαί τοις ηττημένοις.
varia lectio· διαφορετική γραφή σε κείμενο (βραχυγρ.: v.l.)
veni, vidi, vicit· ήλθα, είδα, νίκησα.
verba volant, sctripta manent· τα λόγια πετούν, τα γραπτά μένουν.

---

13. Virg. Aen. II.49.
14. Virg. Aen. II.354.
15. Tit. Liv., Ab urbe condita, V.8.

veritas odium parit· η αλήθεια γεννά μίσος.
versus· στίχος. Βραχυγρ.: v (=στίχος), vv. (=στίχοι).
veto· ενίσταμαι· προβάλλω ένσταση αρνησικυρίας.
vett. (veteri)· παλιότεροι κώδικες.
vice versa· και αντίθετα· και αντίστροφα.
vide· βλέπε.
vide supra ή **infra**· βλέπε ανωτέρω ή κατωτέρω.
viva voce· διά ζώσης· προφορικά.
vivere periculose· το ζην επικινδύνως. Πβ. στην Ιταλ.: vivere pericolosamente.
volumen (vol.)· τόμος.
vox populi· φωνή λαού.
vulgata· η μετάφραση της Βίβλου στη Λατινική (έγινε από τον Άγιο Ιερώνυμο στα τέλη του 4ου αι. μ.Χ.).